

ความพึงพอใจต่อการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ในพระพุทธศาสนา
: ศึกษากรณีศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร
Satisfaction on the Sangha Administration on Educational Welfares
: A Case Study of the Development Center for Children under Compulsory
School of Wat Thungkru, Thungkru District, Bangkok

พระครูสุนทรจารุวรรณ
(ชาญ จารุวรรณ)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๓

ความพึงพอใจต่อการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ในพระพุทธศาสนา
: ศึกษากรณีศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร

พระครูสุนทรจรรณ
(ชาญ จารุณโณ)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๓

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

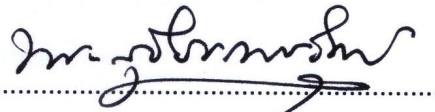
**Satisfaction on the Sangha Administration on Educational Welfares
: A Case Study of the Development Center for Children under Compulsory
School of Wat Thungkru, Thungkru District, Bangkok**

Phrakhru Sunthornjaruwan

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirement for the Degree of
Master of Arts
(Buddhist Management)**

**Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Bangkok, Thailand**

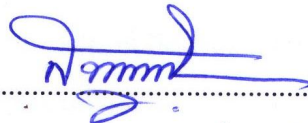
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
การจัดการเชิงพุทธ

(พระสุธีธรรมานุวัตร)

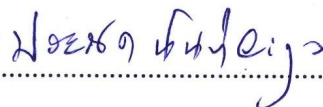
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบบัณฑิตวิทยาลัย

ประธานกรรมการ

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร)

กรรมการ

(รศ.ประณต นันทิยะกุล)

กรรมการ

(อาจารย์ ดร. พิเชฐ ทังโต)

กรรมการ

(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา)

กรรมการ

(อาจารย์ ดร. ทรงวิทย์ แก้วศรี)

คณะกรรมการควบคุมบัณฑิตวิทยาลัย อาจารย์ ดร. พิเชฐ ทังโต

ประธานกรรมการ

พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา กรรมการ

อาจารย์ ดร. ทรงวิทย์ แก้วศรี

กรรมการ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
จัดการเชิงพุทธ

.....

(พระสุธีธรรมานุวัตร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบบัณฑิตวิทยาลัย ประธานกรรมการ

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร)

..... กรรมการ

(รศ.ประณต นันทิยะกุล)

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร. พิเชฐ ทั้งโต)

..... กรรมการ

(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา)

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร. ทรงวิทย์ แก้วศรี)

คณะกรรมการควบคุมบัณฑิตวิทยาลัย อาจารย์ ดร. พิเชฐ ทั้งโต ประธานกรรมการ

พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา กรรมการ

อาจารย์ ดร. ทรงวิทย์ แก้วศรี กรรมการ

- ชื่อวิทยานิพนธ์** : ความพึงพอใจต่อการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ใน
พระพุทธรศาสนา : ศึกษากรณีศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ
เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร
- ผู้วิจัย** : พระครูสุนทรจรรุวรรณ (ชาญ จารุณโณ)
- ปริญญา** : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการเชิงพุทธ)
- คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์**
- : อาจารย์ ดร. พิเชฐ หังโต พ.ม.ช. , พธ.บ., M.A.,
Ph.D. (Public Admint.)
- : พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา ป.ธ.๑ – ๒,
พธ.บ.(เกียรตินิยมอันดับ ๑, ศศ.ม. (พัฒนาลังคม)
- : อาจารย์ ดร. ทรงวิทย์ แก้วศรี ป.ธ.๓, พ.ม., พธ.บ, ศศ.บ.,
M.Lib.Sc., PGDLS, พธ.ค.
- วันสำเร็จการศึกษา** : ๓๐ มกราคม ๒๕๕๔

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (๑) ศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวกับการศึกษาสงเคราะห์ในพระพุทธรศาสนา (๒) ความพึงพอใจต่อการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร และ (๓) แนวทางการพัฒนาศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ ในวัดทุ่งครุ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๑๕๐ คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

๑. การศึกษาสงเคราะห์ในพระพุทธรศาสนา เป็นการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อเติมเต็มให้กับการศึกษาอีกลักษณะหนึ่งของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีส่วนช่วยในทางการบริหารการศึกษาแก่ประชาชน ให้มีความครอบคลุม และสามารถสนองความต้องการของประชาชนทุกกลุ่มได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม โดยมุ่งพัฒนาเด็กขาดโอกาสทางการศึกษาให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการดำรงชีพ มีความคิดสร้างสรรค์ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ถูกต้องดีงาม มีเจตนาที่ดีต่อครอบครัว สังคม และประเทศชาติ เป็นพลเมืองไทยที่มีความ

รับผิดชอบ และสามารถปฏิบัติตนตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สามารถเป็นสื่อกลางระหว่างรัฐบาลกับชุมชน และกลับไปเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น ให้มีความเข้มแข็ง และเจริญก้าวหน้าได้ตามควรแก่สภาพ

๒. ความพึงพอใจของผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชนเขตทุ่งครุ และ อาสาสมัครประจำศูนย์เด็กเล็กก่อนเกณฑ์วัดทุ่งครุ ต่อการบริหารงานศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ วัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร จำนวน ๑๕๐ คน พบว่า โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ใน ระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๕ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความพึงพอใจทั้ง ๔ ด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านการควบคุม ค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๘๕ ด้านการบริหารงานวิชาการ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๐ ด้านการอำนวยความสะดวก และการจัดการ ค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ๓.๖๑

๓. แนวทางการพัฒนาศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพคล้ายคลึงกัน เริ่มจากต้องกำหนดแผนงาน ดำเนินการ ตามแผน ประเมินผลการทำงาน ติดตามประสานงานและควบคุม ให้ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็น และเป็นประโยชน์ต่อศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ ตลอดจนการติดตามผลงานอย่าง ต่อเนื่อง ให้กำลังใจต่อผู้ปฏิบัติงาน และสิ่งที่ควรปฏิบัติได้ทันทีก็คือ ควรปรับปรุงภูมิทัศน์ ระหว่างด้านหน้าศูนย์ให้สะอาดสวยงาม จัดให้มีการพบปะ ผู้ปกครองกับครู เพื่อแจ้งข่าวสาร และเพื่อพัฒนาเด็ก อบรมครูผู้สอนหรือบุคลากรเพื่อให้เกิดความชำนาญมากขึ้น จัดกิจกรรมทาง พระพุทธศาสนา มีสถานที่จัดเก็บอุปกรณ์ ตรวจสอบสุขภาพก่อนเข้าเรียนเพื่อป้องกัน โรคติดต่อ และรับสมัครเด็กวันเสาร์-อาทิตย์

Thesis Title : Satisfaction on the Sangha Administration on
Educational Welfares : A Case Study of Development
Center for Children under Compulsory School of Wat
Thungkru, Thungkru District, Bangkok

Researcher : Phrakhru Sunthornjaruwan (Charn Caruvanno)

Degree : Master of Arts (Buddhist Management)

Thesis Supervisory Committee

: Dr. Phichet Thangto B.A., M.A., Ph.D.(Public Admint.)

: Phrakhrusangharak Kiattisak Kittipanno B.A.,
M.A. (Soc. Development)

: Dr. Songvit Kaeosri Pali VII, Dip.Ed., B.A.,
M.Lib.Sc., PGDLS, Ph.D.

Date of Graduation : January,30th 2010

ABSTRACT

This research work aims at studying (1) the concept of Buddhist educational welfare; (2) the satisfactory toward the management of Educational Welfare of Development Centre for Children under Compulsory School of Wat Thungkru. and (3) the way to develop the said Centre of Wat Thungkru, by sampling 190 out of the whole population concerned. The data analysis was made by ready made program for social science research. Statistics used for this purpose are frequency value, percentage value, arithmetic mean value, standard variation. The research results can be summarized as follows.

1. At present, the concept on Buddhist educational welfare has been organized to fulfill the educational purpose in partial of the Ministry of Education covering all aspects of education for all walks of people stressing development of needy children of chance lacking in order to educate and develop their skill for living, creative idea, possessing of ethics and virtue, having right ours value, and a good will toward family, society, and the nation, to say in brief, a Thai citizen full of responsibilities and ability to carry their life smoothly on the

way of democracy with Kingship, able to be a medium between government and people in community, as well as to be back to develop their locality to the full extent.

2. As to the satisfaction toward the educational welfare for the Development Centre for Children under Compulsory School of Wat Thungkru responded by student guardians, Thungkru Community Development Officers and other Concerned the said Centre of 190 people found that overall satisfaction is at a high level. A mean of 3.69, and when considered, it was found that the satisfaction of all 4 sides at a high level. By the average sorted by descending below. The control A mean of 3.85 in academic administration. A mean of 3.70 in directing and managing. The average was 3.61 same.

3. Recommendation is made as to develop the Development Centre for Children under Compulsory School of Wat Thungkru in parallel of all four aspects by starting from the point of taking a plan into action, following the working operations, coordinating and directing, including the provision of necessary data beneficial to the management of the Centre. Suggestion is also made as to immediate action be undertaken to rearrange landscape in front of the Centre ; to organize gathering between children guardians and teachers ; to provide suitable training programs both for teachers and staff for their full competence ; to organize religious activities ; to introduce aerobic dance in the morning ; to make a building for educational instruments ; to check physical health before admitting into schooling to prevent contagious diseases ; and lastly to open for application on Saturday and Sunday.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จได้ด้วยดี เพราะความเมตตาอนุเคราะห์และไมตรีจิตจากอาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปญฺโญ กรรมการและ อาจารย์ ดร.ทรงวิทย์ แก้วศรี กรรมการ ในการให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยอนุเคราะห์ จัดหาเอกสารเพิ่มเติมให้ และตรวจทานแก้ไขให้ถูกต้องตามหลักการวิทยานิพนธ์ ตั้งแต่เริ่มทำการวิจัย จนสำเร็จเป็นรูปเล่ม นอกจากนี้ในการสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ยังได้รับข้อวิจารณ์ให้แก้ไขปรับปรุง ให้ดียิ่งขึ้นจาก ดร.พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นประธาน คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ และรศ.ประณต นันทิยะกุล กรรมการ จึงขอขอบพระคุณท่าน อาจารย์ทั้งสองไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผศ.ดร.พระครูปริยัติกิตติธำรง (ทองขาว กิตติธโร), พระครูสิริวิราภรณ์ (บุญมี วีรปญฺโญ), ผศ.ดร.โกนิญฐ์ ศรีทอง, ผศ.ดร.รัชชนันท์ อิศรเดช และ ผศ.ดร.วสิน กาญจนวนิชย์กุล ซึ่งให้ความร่วมมืออย่างดี ในการตรวจสอบ แก้ไขเรื่องมีในการวิจัยครั้งนี้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขออนุโมทนาขอบคุณผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชนเขตทุ่งครุ ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด และอาสาสมัครประจำศูนย์เด็กเล็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

กุศลส่วนวิทายาทานใดอันเกิดจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ขอน้อมถวายเป็นพุทธบูชาแด่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้เป็นศาสดาเอกของโลก พร้อมทั้งขอให้อานิสงส์นั้นบังเกิดแก่ผู้ที่มีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนทั้งที่ได้เอ่ยนามก็ดี และที่มิได้เอ่ยนามก็ดี ขอจงเป็นผู้มีส่วนในกุศลนี้โดยทั่วกัน

พระครูสุนทรจารุวรรณ

(ชาย จารุวณฺโณ)

เจ้าอาวาสวัดทุ่งครุ

เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(๑)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(๓)
กิตติกรรมประกาศ	(๕)
สารบัญ	(๖)
สารบัญตาราง	(๘)
สารบัญภาพ	(๙)
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๕
๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย	๕
๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๖
๑.๕ คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	๖
๑.๖ ประโยชน์ที่จะได้รับ	๗
บทที่ ๒ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๘
๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ	๘
๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารวัด	๒๐
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์	๒๘
๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาสงเคราะห์ในพระพุทธศาสนา	๓๑
๒.๕ ระเบียบกรมศาสนาว่า ด้วยศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด พ.ศ.๒๕๓๗	๓๗
๒.๖ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ	๓๘
๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔๖
๒.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๕๑

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ ๓	วิธีดำเนินการวิจัย	๕๒
	๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๕๒
	๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๕๒
	๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	๕๓
	๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๕๔
	๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๕๔
บทที่ ๔	ผลการศึกษา	๕๖
	๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	๕๖
	๔.๒ ความพึงพอใจต่อการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ ของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร	๕๘
	๔.๓ ผลการวิเคราะห์ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ ของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร	๖๕
บทที่ ๕	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๖๘
	๕.๑ สรุปผลการศึกษาวิจัย	๖๘
	๕.๒ อภิปรายผล	๗๒
	๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๗๕
บรรณานุกรม		๗๘
ภาคผนวก		๘๔
	ภาคผนวก ๑ หนังสือขอความอนุเคราะห์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ เครื่องมือวิจัย	๘๕
	ภาคผนวก ๒ แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย	๘๑
	ภาคผนวก ๓ ระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด	๘๕
	พ.ศ. ๒๕๓๖	
ประวัติผู้วิจัย		๑๒๔

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๔.๑	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ	๕๖
๔.๒	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ	๕๗
๔.๓	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพ	๕๗
๔.๔	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับ การศึกษา	๕๘
๔.๕	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลผลการประเมินความพึง พอใจในภาพรวมของแต่ละด้าน	๕๕
๔.๖	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลผลการประเมินความพึง พอใจในด้านการบริหารงานวิชาการ	๕๕
๔.๗	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลผลการประเมินความพึง พอใจในด้านการจัดการ	๖๑
๔.๘	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลผลการประเมินความพึง พอใจในด้านการอำนวยการ	๖๒
๔.๙	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลผลการประเมินความพึง พอใจในด้านการควบคุม	๖๔
๔.๑๐	แสดงจำนวนและร้อยละของข้อเสนอแนะ	๖๕
๔.๑๑	แสดงปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ ของศูนย์อบรม เด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ	๖๗

สารบัญญภาพ

ตารางที่		หน้า
๒.๑	กรอบแนวความคิดในการวิจัย	๕๑

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทยมาตั้งแต่สมัยโบราณ ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่เคารพนับถือศาสนาพุทธ พระพุทธศาสนาจึงเป็นรากเหง้าของวัฒนธรรมไทยทุกสาขา โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดวิชาการและศีลธรรม จริยธรรม ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ไปสู่ชุมชน และเป็นศูนย์กลางของหลายๆ ด้าน เช่น เป็นสถานที่บำเพ็ญกุศล และการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น การให้ทาน รักษาศีล ฟังธรรม สวดมนต์ไหว้พระ และกิจกรรมทางศาสนา อันแสดงออกทางขนบธรรมเนียม และประเพณีต่างๆ ของท้องถิ่น เป็นศูนย์กลางวัฒนธรรม ทำหน้าที่ทั้งผู้ผลิต ผู้อนุรักษ์ และผู้สอนศิลปะแก่ประชาชน เป็นที่ปรึกษาทั้งปัญหาชีวิต ปัญหาสังคม แม้กระทั่งปัญหาครอบครัว เป็นสถานสงเคราะห์ผู้ยากไร้ ที่ได้รับความทุกข์เดือดร้อนในคราวมีภัยเช่น น้ำท่วม ไฟไหม้ สงคราม เป็นสถานพยาบาล เป็นที่พักคนเดินทาง เป็นสโมสรให้ชาวบ้านพบปะสังสรรค์กัน เป็นสถานบันเทิง การจัดงานเทศกาล หรือมหรสพต่างๆ เป็นที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของชาวบ้าน เป็นคลังพัสดุ เช่น ถ้วยชาม โต๊ะ เก้าอี้ เพื่อให้ชาวบ้านยืมใช้สอยเวลาว่าง เป็นศูนย์กลางของท้องถิ่น ใช้เป็นสถานที่จัดประชุม เป็นสถานศึกษาของชุมชน เป็นศูนย์กลางการเผยแพร่อบรมศีลธรรมแก่ประชาชนทั้งหลาย เป็นห้องสมุดชาวบ้าน เป็นที่เก็บเอกสารต่าง ๆ เช่น ตำรายา ตำราหมอคู่มือ นิทานธรรม ไปจนถึงพระไตรปิฎกเป็นศูนย์กลางการศึกษาสงเคราะห์แก่เด็ก เช่น โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา โรงเรียนสงเคราะห์เด็กยากจนตามพระราชประสงค์ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด เป็นต้น

สรุปว่า วัดและพระสงฆ์มีบทบาทเกี่ยวเนื่องกับวิถีชีวิตของชาวบ้านตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตายเลยทีเดียว พระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญานันทภิกขุ) กล่าวว่า วัดก็คือโรงเรียน กุฏิก็คือโรงเรียน โบสถ์ก็คือโรงเรียน ศาลาก็คือโรงเรียน บริเวณวัดทั้งหมดนั้นคือลานที่วิ่งเล่นของเด็กนักเรียน เพราะสมัยก่อนเราเรียนกัน ที่วัดทั้งนั้น ไปเรียนกับพระ แม้ลูกเจ้าลูกนายก็ไปอยู่วัด สมัยกรุงศรีอยุธยาจะไปเรียนที่วัดกันอยู่ ในกรุงเทพมหานคร สมัยรัชกาลที่ ๑ เด็กก็ยังไม่เรียนที่วัดกันอยู่ เพิ่งมีการพัฒนาโรงเรียน นอกวัดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๖ พระองค์ทรงพระมหากรุณาโปรดให้สร้างโรงเรียนขึ้นสถาบันพระพุทธศาสนา เป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งในการให้ความช่วยเหลือแก่สังคมไทยมาโดยตลอด และส่วนใหญ่จะช่วยในการกล่อมเกลาคิดใจ และลักษณะนิสัยใจคอของคนไทย ตลอดถึง

การให้การบริการตามความจำเป็นตามความต้องการของประชาชน อีกทั้งยังมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาทางสังคมให้แก่เรามาแล้วเป็นอย่างมาก °

คำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีพื้นฐานด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ มีหลักฐานบ่งบอกชัดเจน หากจะย้อนรอยถอยหลังไปในอดีตกาล คราวเมื่อพระพุทธองค์เสวยพระชาติเป็นสุเมธดาบส ยังตั้งความปรารถนา ณ เบื้องพระยุคลบาทของพระที่ปึงกรพุทธเจ้าอธิฐานตั้งจิตแน่วแน่ที่จะค้นหาพระนิพพาน และบำเพ็ญบารมีเสียสละเพื่อมวลมนุษยชาติ พุทธศาสนิกชนจึงควรเสียสละความสุขส่วนตัวและหวังประโยชน์เกื้อกูลแก่ชาวโลกทั้งมวล ดังที่พระพุทธองค์ทรงดำเนินนำทางเป็นแบบอย่าง ส่งสาวกออกประกาศหลักคำสอนทรงรับสั่งให้เผยแผ่หลักการดำเนินชีวิตอันประเสริฐไปตามนิคม โดยไม่ระบุงูจะจงบ้านใดตำบลหนึ่ง แต่ให้จาริกแสดงธรรมเทศนาเรื่อยไปจากหมู่บ้านนั้นสู่นิคมโน้น ก็เพื่อประโยชน์สุขแก่หมู่ชน ตลอดพระชนชีพของพระองค์

ทินพันธ์ นาคตะ กล่าวว่า ปัจจุบันพระภิกษุกับวัด ยังต้องรับภาระหน้าที่ในการช่วยเหลือสังคมและทางราชการของเราอยู่ตลอดมา สถาบันแห่งนี้จึงอำนวยประโยชน์เกื้อกูลต่อการปกครองและการบริหารของไทยอยู่มาก นอกจากนั้น วัดยังเป็นรากฐานที่สำคัญของศิลปวัฒนธรรมจรรยาและศีลธรรม เป็นสื่อกลางชักนำให้ประชาชนทั้งหลายเข้าถึงหลักธรรมทางศาสนา โดยมีวัดเป็นสถาบันและสัญลักษณ์ วัดจึงมีบทบาทในการดำเนินชีวิตของคนไทยมาโดยตลอด เรื่องบุญทานการกุศล การตักบาตรประจำวัน การฟังธรรมในวันธรรมสวนะ การสวดมนต์ก่อนนอน การทำบุญครบวันเกิด การโกนผมไฟ งานโกนจุก งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งงาน และงานศพ นับตั้งแต่เกิดจนตาย พิธีกรรมต่างๆ นี้ล้วนมีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาเกือบทั้งสิ้น ๒

สภาพสังคมไทยปัจจุบัน ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์เป็นอย่างมาก ทำให้การเปลี่ยนแปลงของชุมชนเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนวิถีชีวิต มีความเจริญทางด้านวัตถุ มีการแข่งขันกันมากขึ้น เกิดความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม แก่งแย่งชิงดี ทำให้ต่างคนต่างดิ้นรนต่อสู้เพื่อความอยู่รอด ความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยของชุมชนเริ่มเปลี่ยนแปลงไปเป็นสังคมบริโภคนิยม ซึ่งนำมาสู่ความเสื่อมถอยทางด้านศีลธรรม และจริยธรรมของผู้คนในสังคมไทย และวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมก็เลือนหายไปด้วย ชุมชนก็เริ่มห่างจากวัดมากขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมามากมาย เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความเครียด การแบ่งฝักแบ่งฝ่าย ยาเสพติด การคอร์รัปชัน การล่องละเมิดทางเพศ การทำร้ายบุพการี เป็นต้น

° พระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญานันทภิกขุ), **ธรรมในชีวิตประจำวัน**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๒๓), หน้า ๒๓.

๒ ทินพันธ์ นาคตะ, **พระพุทธศาสนากับสังคมไทย**, (กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๒๕), หน้า ๕.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) กล่าวว่า ชาวพุทธทั่ว ๆ ไปมีความรู้ความเข้าใจในพระพุทธศาสนาน้อย ถูกชักจูงไขว้เขวได้ง่าย เมื่อชาวพุทธไม่เข้าใจหลักความเชื่อพื้นฐาน ขาดข้อปฏิบัติขั้นพื้นฐานที่ชัดเจน ขาดมาตรฐานการดำเนินชีวิตขั้นต้น จึงกลายเป็นคนทำอะไรก็ได้ เชื่ออะไรก็ได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ระบบความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับวัดก็เปลี่ยนไป จากระบบบุญกุศลไปเป็นระบบผลประโยชน์ อันมีความหมายต่อความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาอย่างมาก เพราะจะทำให้คนมองศาสนาเป็นเครื่องตอบสนองทางโชคลาภ วัตถุเครื่องรางเท่านั้น ไม่เป็นไปเพื่อพัฒนาชีวิตให้ก้าวหน้าเลย หากคนติดอยู่เพียงเท่านี้ นั่นก็คือจุดจบของพระพุทธศาสนา^๓

ดังนั้น การที่จะทำให้วัดเป็นศูนย์กลางชุมชนเช่นเดิมนั้น จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่วัดแต่ละแห่งจะต้องช่วยกันพัฒนาในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าอาวาส หรือพระสังฆาธิการที่มีอำนาจเต็มตามกฎหมาย และครอบคลุมงานทุกส่วนในวัด ซึ่งจำแนกออกเป็นด้านใหญ่ๆ ได้ดังนี้^๔ คือ

๑. การรักษาความเรียบร้อยดีงาม
๒. การศาสนศึกษา
๓. การเผยแผ่พระพุทธศาสนา
๔. การสาธารณูปการ
๕. การศึกษาสงเคราะห์
๖. การสาธารณสงเคราะห์

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๖ กระทรวงศึกษาธิการ^๕ ได้คิดโครงการโรงเรียนในวัดสอนเด็กก่อนเกณฑ์ขึ้น เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวโดยการวางแนวอย่างกว้างๆ ในตอนแรกว่า ขอความอนุเคราะห์จากคณะสงฆ์ให้วัดจัดตั้งโรงเรียนวัดขึ้น โดยให้พระเป็นครูและให้ทำการสอนเด็กที่มีอายุก่อนเกณฑ์ภาคบังคับเข้าเรียนในโรงเรียนตามกฎหมายว่าด้วยประถมศึกษา การจัดตั้งโรงเรียนวัดเช่นนี้จะค่อยทำค่อยไป โดยในขั้นต้นเลือกเอา แต่บางวัดที่มีสถานที่กว้างขวางพอสมควรและมีพระภิกษุที่พอจะสามารถทำการสอนเด็กก่อนเกณฑ์บังคับได้ ซึ่งปรากฏว่าก่อนที่กระทรวงศึกษาธิการ จะเริ่มดำเนินการตามนโยบายนี้ มีบางวัดได้จัดดำเนินการในลักษณะเดียวกันอยู่บ้างแล้ว และได้ผลดีพอสมควรทั้งผู้ปกครอง เด็กและชาวบ้านก็พอใจ โดยมีหลักเกณฑ์การจัดตั้งโดยใช้ชื่อโรงเรียนวัดเป็นโรงเรียนที่จัดขึ้นเพื่อการกุศล โดยไม่มีการเก็บค่าธรรมเนียบการเรียนแต่อย่างใดให้สอนเด็กก่อน

^๓ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), “สถานการณ์พระพุทธศาสนาในประเทศไทย”, พุทธธรรม, วารสารพุทธสมาคมแห่งประเทศไทย, ปีที่ ๔๑ ฉบับที่ ๒๖๖ (พ.ศ.๒๕๓๘) : ๖.

^๔ กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยพระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบ และคำสั่งของคณะสงฆ์, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๒), หน้า ๓๕๓.

^๕ กมล รอดคล้าย, คู่มือการบริหารศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๓), หน้า ๕.

เกณฑ์บังคับตามกฎหมาย ทั้งชาย-หญิง ที่มีอายุอยู่ในระหว่าง ๓-๖ ขวบ ให้พยายามสอนผู้ใหญ่ที่ไม่รู้หนังสือ ให้มีความรู้ขั้นอ่านออกเขียนได้ด้วยครูผู้สอน คือพระภิกษุสามเณร และจะให้ฆราวาสเป็นครูผู้ช่วยสอน ก็ได้ ทั้งนี้ ความมุ่งหมายของโรงเรียนคือ เตรียมให้เด็กพร้อมที่จะเข้าเรียนในภาคบังคับกับอบรมในด้านกิริยามารยาท และศีลธรรมตลอดจนสอนผู้ใหญ่ให้มีความรู้ขั้นอ่านออกเขียนได้ และหากเป็นไปได้ในขั้นต้นให้จัดตั้งอย่างน้อยอำเภอละ ๒ แห่ง

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๑ โรงเรียนวัดสอนเด็กก่อนเกณฑ์ได้เปลี่ยนชื่อเป็นศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด และกรมการศาสนาได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดขึ้น โดยปรับปรุง และพัฒนาจากแนวทางการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้หน่วยปฏิบัติสามารถดำเนินการด้านต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น สภาพการจัดการศึกษาของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด เป็นการจัดการศึกษาที่มีภารกิจจำแนกเป็น ๒ งานหลัก คือ (๑) งานบริการ เป็นการบริหารงานการจัดการศึกษาในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ในด้านต่างๆ ได้แก่ อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม โภชนาการและอนามัย บุคลากร ความสัมพันธ์กับชุมชนและการประชาสัมพันธ์ การจัดทำทะเบียนและการจัดเก็บข้อมูล การประเมินผล และการรายงานผล (๒) งานวิชาการ เป็นการจัดประสบการณ์ และกิจกรรมการเรียนการสอนในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ได้แก่ การเตรียมสร้างเสริมทักษะภาษาไทย การเตรียมสร้างเสริมทักษะคณิตศาสตร์ การเตรียมสร้างเสริมประสบการณ์ การเตรียมสร้างเสริมลักษณะนิสัย

ทั้งนี้จะมีบุคคลรับผิดชอบการดำเนินการจัดการศึกษาตามสภาพเหล่านี้ เช่น เจ้าอาวาสวัดเป็นครูใหญ่ หรืออาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการ ทำหน้าที่เป็นผู้บริหารศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด โดยมีคณะกรรมการบริหารศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ทำหน้าที่กำกับดูแลการบริหารให้เป็นไปตามหลักการ และนโยบายที่กรมการศาสนากำหนดให้ พระภิกษุสามเณร เป็นครูสอนและอบรมศีลธรรมฝึกมารยาท และให้ความรู้เกี่ยวกับประเพณีของไทย ฆราวาส หรือชาวบ้านเป็นครูผู้สอน หรือครูพี่เลี้ยง ซึ่งมีหน้าที่จัดกิจกรรมที่เหมาะสมให้กับเด็ก ดูแลและส่งเสริมสุขภาพอนามัย ปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีประเมินพัฒนาการ และปรับปรุงแก้ไขพัฒนาการเด็กที่บกพร่อง ตลอดจนประสานงานกับผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องต่างๆ ไป นอกจากนั้นยังกำหนดให้ศึกษาธิการจังหวัด และศึกษาธิการเขต มีหน้าที่ร่วมมือกับคณะสงฆ์ในการดำเนินการตรวจดูแลความเรียบร้อยของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดอีกด้วย

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๘ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้มีพระราชดำรัสกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนว่า ปัจจุบันยังมีเด็กด้อยโอกาส อาทิ เด็กเร่ร่อน เด็กกำพร้า เด็กในชุมชนแออัด เด็กถูกรกรรกรก่อสร้าง ฯลฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เด็กในกรุงเทพมหานคร ยังขาดโอกาสทางการศึกษา สมควรที่วัดจะดำเนินโครงการศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จะได้ให้ความช่วยเหลือเด็กเหล่านี้ ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้มอบให้

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนเด็ก และข้อมูลหน่วยงานที่ดำเนินงานด้านนี้ และประสานให้กรมการศาสนาทางจัดตั้งศูนย์เด็กค้อยโอกาสในวัดต่าง ๆ ขึ้น ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ด้วยเหตุนี้ศูนย์เด็กเล็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุก็ได้ถูกจัดตั้งขึ้นด้วย

ศูนย์อบรมเด็กในวัดทุ่งครุได้รับการจัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ.๒๕๓๘ ครั้งต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ทางกรมการศาสนาได้ถ่ายโอนศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุให้กองสวัสดิการสังคม สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีฝ่ายพัฒนาชุมชน เขตทุ่งครุ เป็นผู้ดูแล และจัดสรรค่านงบประมาณต่าง ๆ ต่อจากกรมการศาสนา ส่วนนโยบายการบริหารงานของศูนย์ และอาสาสมัคร ก็ยังเป็นของวัดอยู่เหมือนเดิม กรุงเทพมหานครให้การสนับสนุนในส่วนค่าอาหารกลางวัน ค่านม เงินค่าตอบแทนอาสาสมัคร และการกำกับดูแลด้านสุขอนามัย ส่วนปัจจัยที่สนับสนุนการดำเนินงานอื่นๆ วัดต้องเป็นผู้รับผิดชอบทั้งหมด

ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง มีเด็กเพิ่มขึ้นทุกปี และผ่านเกณฑ์การประเมินในระดับดีมาก ซึ่งศูนย์ที่ผ่านเกณฑ์นี้มีเพียงไม่กี่ศูนย์ในเขตทุ่งครุ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษา และวิเคราะห์ถึงความพึงพอใจต่อการศึกษาสงเคราะห์ในพระพุทธศาสนาของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาสงเคราะห์ในพระพุทธศาสนา

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการบริหารงานการศึกษาสงเคราะห์ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจต่อการบริหารงานการศึกษาสงเคราะห์ในพระพุทธศาสนา ศึกษากรณี ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร” กำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ได้กำหนดขอบเขตเนื้อหา โดยการทบทวนเอกสารจากพระไตรปิฎก เอกสาร ตำรา ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการศึกษาเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวกับการศึกษาสงเคราะห์ในพระพุทธศาสนา

และศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ใน ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านการจัดการ ด้านการอำนวยความสะดวก และด้านการควบคุม

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ ผู้ปกครอง อาสาสมัครประจำศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์ ก่อนเกณฑ์ และเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนเขตทุ่งครุ

๑.๓.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้ศึกษาได้กำหนดพื้นที่ในการศึกษาวิจัยโดยเฉพาะภายในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานครเป็นอย่างไร

๑.๓.๔ ขอบเขตด้านเวลา

ผู้ศึกษาทำการศึกษาวิจัยตั้งแต่เดือนสิงหาคม ๒๕๕๒ จนถึง เดือนมีนาคม ๒๕๕๓ รวมเป็นระยะเวลา ๘ เดือน

๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๔.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาสงเคราะห์ในพระพุทธศาสนา เป็นอย่างไร

๑.๔.๒ ความพึงพอใจต่อการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร เป็นเช่นไร

๑.๔.๓ แนวทางการพัฒนาศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร เป็นอย่างไร

๑.๕ คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล และการช่วยเหลือเกื้อกูลการศึกษาหรือสถาบันการศึกษาอื่น ซึ่งวัดที่มีศักยภาพอาจจัดเพื่อสงเคราะห์สังคมอัน นอกเหนือไปจากการศึกษาพระปริยัติธรรมสำหรับพระภิกษุสามเณรได้ ในที่นี้หมายถึง เฉพาะการจัดศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์เท่านั้น

คณะกรรมการการบริหารศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด หมายถึง บุคคลประกอบด้วยเจ้าอาวาสเป็นประธาน เจ้าคณะแขวง หรือเจ้าคณะตำบลเจ้าสังกัดเป็นกรรมการที่ปรึกษา ผู้แทนครูผู้สอน ผู้แทนครูพี่เลี้ยง ผู้แทนชาวบ้าน และผู้ทรงคุณวุฒิ อีกไม่เกิน ๑๐ คนเป็นกรรมการ

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่ดีของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และได้รับการตอบสนองทั้งทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามสภาวะ ในที่นี้ หมายถึง ความพึงพอใจที่มีต่อการบริหารกิจการของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ ซึ่งสะท้อนจากผู้ที่เกี่ยวข้อง

กับศูนย์ ได้แก่ ผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชนเขตทุ่งครุ และอาสาสมัครประจำศูนย์ฯ จำนวนทั้งหมด ๑๕๐ คน เพื่อวัดความพึงพอใจใน ๔ ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านการจัดการ ด้านการอำนวยความสะดวก และด้านการควบคุม

ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด หมายถึง สถานที่ซึ่งวัดจัดตั้งขึ้นในที่วัด หรือที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ดินของมูลนิธิทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้การศึกษาอบรมปลูกฝังศีลธรรม วัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของไทย รวมทั้งการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กก่อนเกณฑ์ เข้าสู่วัยเรียนภาคบังคับในระดับประถมศึกษา ในที่นี้ หมายถึงศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร

๑.๖ ประโยชน์ที่จะได้รับ

๑.๖.๑ ใช้เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาสงเคราะห์ในพระพุทธศาสนา

๑.๖.๒ ใช้เป็นความพึงพอใจต่อการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร

๑.๖.๓ ใช้เป็นแนวทางการพัฒนาศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร

บทที่ ๒

ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “ความพึงพอใจต่อการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ในพระพุทธศาสนา : ศึกษากรณีศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร” ผู้ศึกษาได้ศึกษา และรวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย โดยนำเสนอตามลำดับดังนี้

- ๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ
- ๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารวัด
- ๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์
- ๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาสงเคราะห์ในพระพุทธศาสนา
- ๒.๕ ระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดของมหาเถรสมาคม
- ๒.๖ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ
- ๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๘ กรอบแนวคิดการวิจัย

๒.๑ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

๒.๑.๑ ความหมายของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจ หรือความพอใจตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “Satisfaction” พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า หมายถึง พอใจ ชอบใจ ° ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานเป็นเรื่องของความรู้สึกที่มีความลึกของบุคคลที่มีต่องานที่ปฏิบัติอยู่และความพึงพอใจจะส่งผลต่อขวัญในการปฏิบัติงาน อย่างไรก็ตามความพึงพอใจของแต่ละบุคคลไม่มีวันสิ้นสุดเปลี่ยนแปลงได้เสมอ ตามกาลเวลาและสภาพแวดล้อมบุคคลจึงมีโอกาสที่จะไม่พึงพอใจในสิ่งที่เคยพึงพอใจมาแล้ว ฉะนั้นผู้บริหารจำเป็นจะต้องสำรวจตรวจสอบความพึงพอใจในการปฏิบัติให้สอดคล้อง กับความต้องการของบุคลากรตลอดไป ทั้งนี้ เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายขององค์กรหรือหน่วยงานที่ตั้งไว้

° ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทนานมีบุ๊คส์ จำกัด, ๒๕๔๒), หน้า ๗๕๓.

ความพึงพอใจหรือความพอใจ พจนานุกรมด้านจิตวิทยา Chaplin ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง ความรู้สึก ของผู้ที่มารับบริการต่อสถานบริการตามประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าไปติดต่อขอรับ บริการในสถานบริการนั้น นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ หลากหลาย เช่น ความพึงพอใจ คือ ทัศนคติในทางบวกของบุคคลจะเกิดขึ้น ได้ก็ต่อเมื่อ ทุกสิ่งที่เกี่ยวข้องจาก ความต้องการด้านพื้นฐานของมนุษย์ ความต้องการด้านสังคม ถ้าบุคคลได้รับความพึงพอใจ มีผล เกี่ยวเนื่องจากการต้องการด้านพื้นฐานของมนุษย์จะเกิดความพึงพอใจมากขึ้น ^๒

กิติยา ปรีดีดิลก ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า หมายถึง ความรู้สึกชอบหรือพอใจที่มีองค์ประกอบ และสิ่งจูงใจในด้านต่าง ๆ ของงาน และเขาได้รับการตอบสนองความต้องการ เขาได้ ^๓

ชวินี เดชจินดา กล่าวถึงความพึงพอใจว่า หมายถึง ความรู้สึก หรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ความรู้สึกพอใจจะเกิดขึ้น เมื่อความต้องการของบุคคล ได้รับการตอบสนอง หรือบรรลุจุดมุ่งหมาย ^๔

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ กล่าวว่า ความพึงพอใจ และการจูงใจ จะเป็นเหตุและผลซึ่งกันและกัน และได้ให้แนวความคิดไว้ว่า การจูงใจ (Motivation) เป็นสิ่งเร้า และความพยายามที่จะตอบสนองความต้องการหรือเป้าหมาย ส่วนความพึงพอใจ (Satisfaction) หมายถึง ความพอใจเมื่อต้องการ หรือเป้าหมายได้รับการตอบสนอง ดังนั้น การจูงใจจึงเป็นสิ่งเร้า เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ คือ ความพึงพอใจ ^๕

พิน คงพูล ได้สรุปความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า หมายถึง ความรู้สึกรัก ชอบ ยินดีเต็มใจ หรือเจตคติของบุคคลที่เกิดจากการได้รับการตอบสนอง ความต้องการทั้งด้านวัตถุและจิตใจ ^๖

^๒ ธนพร ชุมวรฐายี, “ความพึงพอใจของประชาชนต่อระบบและกระบวนการให้บริการของกรุงเทพมหานคร”, ภาคนิพนธ์ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๓๕), หน้า ๘.

^๓ กิติยา ปรีดีดิลก, **ทฤษฎีการบริหารองค์การ**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๔๒), หน้า ๓๒๑-๓๒๒.

^๔ ชวินี เดชจินดา, “ความพึงพอใจของประชาชนต่อศูนย์บริการกำจัด ภาควิชาอุตสาหกรรมแขวงแสมคำ เขตบางขุนเทียนกรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๓๐), หน้า ๔๕.

^๕ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, **องค์การและการจัดการ (ฉบับสมบูรณ์)**, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสารการพิมพ์, ๒๕๓๕), หน้า ๑๖๕.

^๖ พิน คงพูล, “ความพึงพอใจที่มีต่อบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดใน ๑๔ จังหวัดภาคใต้”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒสงขลา, ๒๕๒๕), หน้า ๒๑.

มนตรี เฉียบแหลม กล่าวว่า ความพึงพอใจ คือ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่ง ความรู้สึกพอใจจะเกิดขึ้น ก็ต่อเมื่อบุคคลได้รับสิ่งที่ตนเองต้องการ หรือเป็นไปตามที่ตนเองต้องการ และความรู้สึกดังกล่าวนี้จะลดลงหรือไม่เกิด^๓

ชวลิต เหล่ารุ่งกาญจน์ กล่าวว่า ระบบความพึงพอใจจะเกิดขึ้น เมื่อความต้องการของบุคคลได้รับการตอบสนอง หรือบรรลุจุดมุ่งหมายในระดับหนึ่ง ความรู้สึกดังกล่าวจะลดลงหรือไม่เกิดขึ้น หากความต้องการหรือจุดมุ่งหมายนั้นไม่ได้รับการตอบสนอง หรือจะเกิดขึ้นเมื่อความรู้สึกทางบวกมีค่ามากกว่าความรู้สึกทางลบ^๔

วิรัช สงวนวงศ์วาน และพรธมพิมล ก้านกนก กล่าวว่า ความพึงพอใจของลูกค้า เมื่อเปรียบเทียบกับประสิทธิภาพการทำงานของผลิตภัณฑ์ที่ซื้อเกี่ยวกับสิ่งที่คาดหวังไว้ ระดับความคาดหวังของลูกค้าอาจได้จากประสบการณ์ที่เคยใช้สินค้านั้น^๕

โชคชัย ชัยธวัช ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า เป็นผลลัพธ์จากการเปรียบเทียบระหว่างการรับรู้ในการทำงานของผลิตภัณฑ์กับความคาดหวัง^๖

วรูม (Vroom) กล่าวว่า ทศนคติและความพึงพอใจในสิ่งหนึ่งสามารถใช้แทนกันได้ เพราะทั้งสองคำนี้ จะหมายถึงผลที่ได้จากการที่บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมในสิ่งนั้น ทศนคติด้านบวกจะแสดงให้เห็นสภาพความพึงพอใจในสิ่งนั้น และทศนคติด้านลบ แสดงให้เห็นสภาพความไม่พอใจ^๗

โวลแมน (Wolman) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึก (Feeling) มีความสุขเมื่อเราได้รับผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย (Goals) ตามความต้องการหรือแรงจูงใจ^๘

เชลลี (Shally) ได้ศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ สรุปได้ว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกสองแบบของมนุษย์ คือ ความรู้สึกทางบวก และความรู้สึกทางลบ ความรู้สึกทางบวก เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นแล้วจะทำให้มีความสุข ความสุขนี้เป็นความรู้สึกที่แตกต่างจากความรู้สึกทางบวก

^๓ มนตรี เฉียบแหลม, “ความพึงพอใจในภาระหน้าที่และงานของเกษตรกรอำเภอในจังหวัดภาคเหนือ”, *วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๖๖), หน้า ๕.

^๔ ชวลิต เหล่ารุ่งกาญจน์, “ความพึงพอใจของลูกค้าต่อการให้บริการของธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ศึกษาเฉพาะกรณีสาขาท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี”, *ภาคนิพนธ์ พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๖๘), หน้า ๘.

^๕ วิรัช สงวนวงศ์วานและพรธมพิมล ก้านกนก, *การจัดการตลาด*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๕), หน้า ๑๘.

^๖ โชคชัย ชัยธวัช, *นักการตลาด CEO ตอนการบริการการตลาด*, (กรุงเทพมหานคร : ซี.พี. บุ๊คสแตนดาร์ด, ๒๕๔๗), หน้า ๑๔๓-๑๔๔.

^๗ Victor H. Vroom, *Management and Motivation*, (New York : Mc Graw-hill, 1987), p.99.

^๘ Benjamin B. Wolman, *Dictionary of Behavioral Science*, (London : Macmillan, 1973), p.384.

อื่นๆ กล่าวคือ เป็นความรู้สึกที่มีระบบย้อนกลับ ความสุขสามารถทำให้เกิดความสุขทางบวกเพิ่มขึ้นได้อีก ความรู้สึกทางลบ ความรู้สึกทางบวก และความรู้สึกมีความสัมพันธ์ของความรู้สึกทั้งสามนี้ เรียกว่า ระบบความพึงพอใจ โดยความพึงพอใจจะเกิดขึ้น เมื่อระบบความพึงพอใจมีความรู้สึกทางบวกมากกว่าทางลบ^{๑๓}

แอลเดอร์เฟอร์ (Alderfer's Modified Needs) ได้ให้ทฤษฎีที่เรียกว่า E.R.G (Existence-Relatedness-Growth Theory) โดยพูดถึงความต้องการของบุคคลออกเป็น ๓ ประการ ประกอบด้วย ความต้องการมีชีวิตอยู่ (Existence needs) ความต้องการสัมพันธ์กับบุคคลอื่น (Relatedness needs) และความต้องการความเจริญก้าวหน้า (Growth needs) ความต้องการทั้ง ๓ นี้ไม่จำเป็นต้องเกิดเรียงเป็นลำดับ^{๑๔}

เมอร์เรย์ (Murray's Manifest Needs Theory) กล่าวว่า ความต้องการ ๔ ประการคือ ความต้องการความสำเร็จ ความต้องการความสัมพันธ์ ความต้องการอิสระ และความต้องการอำนาจ ซึ่งความต้องการเหล่านี้อาจเกิดขึ้นพร้อมกัน โดยบางด้านสูง บางด้านต่ำก็ได้ และไม่จำเป็นต้องเกิดเรียงเป็นลำดับ^{๑๕}

ทิฟฟิน และแมคคอร์มิก (Tiffin and McCormick) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นแรงจูงใจของมนุษย์ที่ตั้งอยู่บนความต้องการพื้นฐาน (Basic need) มีความเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิดกับผลสัมฤทธิ์และแรงจูงใจ (Incentive) และความพยายามหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ต้องการ^{๑๖}

วิลลิสทรี ทรียงกู ให้ความหมาย ความพึงพอใจว่า เป็นการให้ความรู้สึกของคนเรามีสัมพันธ์กับโลกทัศน์ที่เกี่ยวกับความหมายของสภาพแวดล้อมแสดงค่าความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสภาพแวดล้อมจะแตกต่างกัน เช่น ความรู้สึกดี-เลว พอใจ-ไม่พอใจ เป็นต้น^{๑๗}

หลุย จาปาเทศ กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความต้องการ (Need) ให้บรรลุเป้าหมายพฤติกรรมที่แสดงออกมาก็จะมีความสุข สังเกตได้จากสายตา คำพูด และการแสดงออกมา^{๑๘}

^{๑๓} Maynard W. Shally, **Responding to social Change**, (Pnnsylvania : Hutchison and Press, 1975), p.252.

^{๑๔} พรรณี ประเสริฐวงษ์, **ประมุขศิลป์สำหรับนักธุรกิจ**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๐), หน้า ๓๓.

^{๑๕} โยชิน คันสนยุทธ, **มนุษย์สัมพันธ์จิตวิทยาการทำงานในองค์กร**, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, ๒๕๓๐), หน้า ๓๖.

^{๑๖} Christopher H. Lovelock, **Services Marketing**, (Englewood Cliffs. H.J. : Prentice- Hall International, 1984), p.150.

^{๑๗} วิลลิสทรี ทรียงกู, **พฤติกรรมมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม**, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๖), หน้า ๖๕.

หลวงวิเชียรแพทยาคม กล่าวว่าความคิดเห็น (Opinion) กับทัศนคติ (Attitude) มักจะถูกใช้สลับกันได้เสมอ ทัศนคติมักจะหมายถึง ความพยายามที่จะทำ (Intention to act) ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับอย่างมากกับอุปนิสัยและพฤติกรรม ส่วนความคิดเห็นเป็นเพียงคำพูดและเครื่องหมาย แต่ทุกคราวที่พูดถึงการทดสอบทัศนคติ มักจะหมายถึงความคิดเห็นด้วย^{๑๘}

กฤษณี มหาวิทยาลัย กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกด้านความรู้สึกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด เป็นความรู้สึกเชื่อถือที่ไม่อยู่บนความแน่นอน หรือความจริง แต่ขึ้นอยู่กับจิตใจบุคคลจะแสดงออกโดยมีข้ออ้างหรือการแสดงเหตุผลสนับสนุน หรือปกป้องความคิดเห็นนั้น ความคิดเห็นบางอย่างเป็นผลของการแปลความหมายของข้อเท็จจริง ซึ่งขึ้นกับคุณสมบัติประจำตัวของแต่ละบุคคล เช่น พื้นความรู้ ประสบการณ์ในการทำงานสภาพแวดล้อม ฯลฯ และมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบที่สำคัญ การแสดงความคิดเห็นนี้ อาจจะได้รับยอมรับ หรือปฏิเสธจากคนอื่น ๆ ก็ได้^{๑๙}

อุทัย หิรัญโต ให้ความเห็นว่า ความคิดเห็นของคนมีหลายระดับ คือ อย่างผิวเผินก็มีอย่างลึกซึ้งก็มี สำหรับความคิดเห็นที่เป็นทัศนคติ (Attitude) นั้นเป็นความคิดเห็นอย่างลึกซึ้ง และติดตัวไปเป็นเวลานานเป็นความคิดเห็นทั่วๆ ไปไม่เฉพาะอย่าง และมีอยู่เป็นเวลานานเรียกว่า Opinion เป็นความคิดเห็นประเภทหนึ่งที่ไม่มิได้ตั้งอยู่บนรากฐานของพยานหลักฐานที่เพียงพอแก่การพิสูจน์ มีความรู้แห่งอารมณ์น้อยเกิดขึ้นง่าย แต่สลายเร็ว^{๒๐}

สุชา จันท์ธอม และสุรางค์ จันท์ธอม กล่าวว่าไว้ว่า ความคิดเห็นเป็นส่วนหนึ่งของทัศนคติ เราไม่สามารถแยกความคิดเห็น และทัศนคติออกจากกันได้ เพราะความคิดเห็นมีลักษณะคล้ายทัศนคติ แต่ความคิดเห็นแตกต่างจากทัศนคติตรงที่ ทัศนคตินั้นเป็นความพร้อมทางจิตใจที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่จะแสดงออกมาได้ทั้งคำพูด และการกระทำทัศนคติไม่เหมือนกับความคิดเห็นตรงที่ไม่ใช่สิ่งเร้า ที่จะแสดงออกมาได้อย่างเปิดเผย และลักษณะของความคิดเห็นไม่ลึกซึ้งเหมือนกัน^{๒๑}

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่ดี หรือเจตคติที่ดีของบุคคลที่มีต่อสิ่งนั้น ๆ เมื่อบุคคลอุทิศแรงกาย แรงใจ และสติปัญญาเพื่อกระทำในสิ่งนั้น ๆ ความพึงพอใจเป็นทัศนคติอย่าง

^{๑๘} หลุยส์ จาปาเทศ, จิตวิทยาการจูงใจ, (กรุงเทพมหานคร : สยามคิสิกส์, ๒๕๓๓), หน้า ๑๒.

^{๑๙} หลวงวิเชียรแพทยาคม, จิตวิทยาสังคม, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๐), หน้า ๑๖๒.

^{๒๐} กฤษณี มหาวิทยาลัย, “ทัศนคติในการดำเนินงานเบื้องต้นของประชาชนกรมกรหมู่บ้านตามโครงการรณรงค์คุณภาพชีวิตและความจำเป็นพื้นฐาน : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดชัยนาท”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๓๑), หน้า ๓๗.

^{๒๑} อุทัย หิรัญโต, สังคมวิทยาประยุกต์, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๑๕), หน้า ๘๐.

^{๒๒} สุชา จันท์ธอม และสุรางค์ จันท์ธอม, จิตวิทยาสังคม พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพ, (กรุงเทพมหานคร : แพรววิทยา, ๒๕๔๕), หน้า ๑๐๔.

หนึ่งที่มีลักษณะเป็นนามธรรม ไม่สามารถมองเห็นรูปร่างได้ เป็นความรู้สึกส่วนตัวที่เป็นสุข เมื่อได้รับการตอบสนองตามความต้องการของตนในสิ่งที่ขาดไป และเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมในการแสดงออกของบุคคลที่มีผลต่อการเลือกที่จะปฏิบัติในกิจกรรมนั้น ๆ

๒.๑.๒ ความสำคัญของความพึงพอใจ

ซาโรซ ไสยสมบัติ^{๒๓} กล่าวถึง ความสำคัญของความพึงพอใจว่า ความพึงพอใจเป็นปัจจัยสำคัญ ที่ช่วยให้งานประสบผลสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานเกี่ยวกับการให้บริการ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญประการแรกที่เป็นตัวบ่งชี้ถึงความเจริญก้าวหน้าของงานบริการคือ จำนวนผู้มาใช้บริการ ดังนั้นผู้บริหารที่ชาญฉลาด จึงควรอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาให้ลึกซึ้งถึงปัจจัย และองค์ประกอบต่าง ๆ ที่จะทำให้เกิดความพึงพอใจ ทั้งผู้ปฏิบัติงานและผู้มาใช้บริการ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารองค์กรให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดจากความสำคัญดังกล่าว สรุปได้ว่า หากบุคคลมีความพึงพอใจย่อมส่งผลต่อความเจริญก้าวหน้าของหน่วยงาน ตลอดจนทำให้เกิดความศรัทธาในหน่วยงานต่อไป

พรรณี ช.เจนจิต^{๒๔} กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นเรื่องของความรู้สึกที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งมีอิทธิพลทำให้แต่ละคนสนองตอบต่อสิ่งเร้าแตกต่างกันออกไปบุคคล จะมีความพึงใจมากหรือน้อยเกี่ยวกับสิ่งใดนั้นบุคคลรอบข้าง ความพึงพอใจมีแหล่งที่เกิด ๔ ประการ คือ

๑. การอบรมแต่เล็กๆ เป็นไปในลักษณะค่อย ๆ คูดซึมจากการเลียนแบบพ่อกับแม่และคนเคียงข้าง ไม่ต้องมีใครมาสอน ดังนั้นความพึงใจจึงเป็นเรื่องของการเรียนรู้

๒. ประสบการณ์ของบุคคล

๓. การรับถ่ายทอดจากความพึงพอใจที่มีอยู่แล้ว

๔. สื่อมวลชน

๒.๑.๓ ลักษณะของความพึงพอใจ

ในเอกสารการวิจัยวิชาองค์การและการจัดการงานบุคคลของมหาวิทยาลัย สรุปว่า ความพึงพอใจในการบริการมีความสำคัญต่อการ ดำเนินงานบริการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งลักษณะทั่วไปมีดังนี้^{๒๕}

^{๒๓} ซาโรซ ไสยสมบัติ, “ความพึงพอใจในการทำงานของครูอาจารย์โรงเรียน มัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ มหาสารคาม, ๒๕๓๔), หน้า ๑๕.

^{๒๔} พรรณี ช.เจนจิต, จิตวิทยาการเรียนการสอน, (กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์การพิมพ์, ๒๕๒๘), หน้า ๒๘๘.

^{๒๕} มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, เอกสารการสอนชุดวิชาองค์การและการจัดการงานบุคคล, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๓๕), หน้า ๒๔-๓๑.

๑. ความพึงพอใจเป็นการแสดงออกทางอารมณ์ และความรู้สึกในทางบวกของ บุคคลต่อ สิ่งหนึ่งสิ่งใด บุคคลจำเป็นต้องปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว การตอบสนอง ความต้องการส่วน บุคคลด้วยการโต้ตอบกับบุคคลอื่น และสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ทำให้แต่ละคนมีประสบการณ์ การเรียนรู้ สิ่งที่จะได้รับตอบแทนแตกต่างกันไป ในสถานการณ์การบริการก็เช่นเดียวกัน บุคคล รับรู้หลายสิ่งหลายอย่างเกี่ยวกับการบริการ ไม่ว่าจะเป็นประเภทของการบริการ หรือคุณภาพของการ บริการ ซึ่งประสบการณ์ที่ได้รับจากการสัมผัสบริการต่างๆ หากเป็นไปตามความต้องการของ ผู้รับบริการ โดยสามารถทำให้ผู้รับบริการได้รับสิ่งที่คาดหวังก็ย่อมก่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีและพึง พอใจ

๒. ความพึงพอใจเกิดจากการประเมินความแตกต่างระหว่างสิ่งที่คาดหวัง กับสิ่งที่ได้รับ จริงในสถานการณ์บริการจากลักษณะของความพึงพอใจดังกล่าวสรุปได้ว่า ความพึงพอใจมีอยู่ ๒ ลักษณะคือ ความพึงพอใจที่เกิดจากอารมณ์ในขณะที่เข้ารับบริการ และความพึงพอใจที่ต้องพิจารณา ในหลาย ๆ ด้าน

๒.๑.๔ ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการ

ความพึงพอใจของผู้รับบริการ เป็นการแสดงออกถึงความรู้สึกในทางบวกของ ผู้รับบริการต่อการให้บริการ ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการที่สำคัญ ๆ มีดังนี้

๑. สถานที่บริการ การเข้าถึงการบริการได้สะดวก เมื่อประชาชนมีความต้องการยอม ก่อให้เกิดความพึงพอใจต่อการบริการ ทำเลที่ตั้ง และการกระจายสถานที่บริการให้ทั่วถึง เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน จึงเป็นเรื่องสำคัญ

๒. การส่งเสริมแนะนำการบริการ ความพึงพอใจของผู้รับบริการเกิดขึ้นได้จากการได้ยิน ข้อมูลข่าวสาร หรือบุคคลอื่นกล่าวขานถึงคุณภาพของการบริการไปในทางบวก ซึ่งหากตรงกับ ความเชื่อถือที่มีก็จะมีความรู้สึกกับบริการดังกล่าว อันเป็นแรงจูงใจผลักดันให้มีความต้องการบริการตามมา ได้

๓. ผู้ให้บริการ ผู้บริหารการบริการ และผู้ปฏิบัติงานบริการ ล้วนเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญ ต่อการปฏิบัติงานบริการให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจทั้งสิ้น ผู้บริหารการบริการที่วางนโยบายการ บริการ โดยคำนึงถึงความสำคัญของประชาชนเป็นหลัก ย่อมสามารถตอบสนองความต้องการของ ลูกค้าให้เกิดความพึงพอใจได้ง่าย เช่นเดียวกับผู้ปฏิบัติงาน หรือพนักงานบริการที่ตระหนักถึง ประชาชนเป็นสำคัญ แสดงพฤติกรรมบริการ และสนองบริการที่ลูกค้าต้องการด้วยความสนใจเอา ใจใส่อย่างเต็มที่ด้วยจิตสำนึกของการบริการ

๔. สภาพแวดล้อมของการบริการ สภาพแวดล้อม และบรรยากาศของการบริการ มี อิทธิพลต่อความพึงพอใจของลูกค้า ลูกค้ามักชื่นชมสภาพแวดล้อมของการบริการเกี่ยวข้องกับการ

ออกแบบอาคารสถานที่ การตกแต่งภายในด้วยเฟอร์นิเจอร์และการให้สีผนัง การจัดแบ่งพื้นที่เป็นสัดส่วนตลอดจนการออกแบบวัสดุ เครื่องใช้งานบริการ จดหมาย เป็นต้น

๕. กระบวนการบริการ วิธีการนำเสนอบริการในกระบวนการบริการ เป็นส่วนสำคัญในการสร้างความพึงพอใจให้กับประชาชน ประสิทธิภาพของการจัดการ ระบบการบริการ ส่งผลให้การปฏิบัติงานบริการแก่ลูกค้ามีความคล่องตัว และสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างถูกต้องมีคุณภาพ เช่น การนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เข้ามาจัดระบบข้อมูลของการสำรองห้องพัก โรงแรม หรือสายการบิน การใช้เครื่องฝาก ถอนเงินอัตโนมัติ การใช้ระบบโทรศัพท์อัตโนมัติในการรับโอนสายในการติดต่อองค์การต่าง ๆ การประชุมทางโทรศัพท์ การติดต่อทางอินเทอร์เน็ต เป็นต้น ^{๒๖}

จากปัจจัยดังกล่าว สรุปได้ว่า ความพึงพอใจเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ตามปัจจัยสภาพแวดล้อม และสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งผันแปรไปตามปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับความคาดหวังของบุคคลในแต่ละสถานการณ์ ช่วงเวลาหนึ่งบุคคลอาจจะไม่พอใจต่อสิ่งหนึ่ง เพราะไม่เป็นไปตามที่คาดหวังไว้ แต่ในช่วงหนึ่งหากสิ่งที่คาดหวังไว้ได้รับการตอบสนองอย่างถูกต้อง บุคคลก็สามารถเปลี่ยนความรู้สึกเดิมต่อสิ่งนั้นได้อย่างทันทีทันใด นอกจากนี้ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่สามารถแสดงออกในระดับมากน้อยได้ขึ้นอยู่กับความแตกต่างของการประเมินสิ่งที่ได้รับจริงกับสิ่งที่คาดหวังไว้ ส่วนใหญ่ประชาชนจะใช้เวลาเป็นมาตรฐานในการเปรียบเทียบความคาดหวังจากบริการต่าง ๆ

๒.๑.๕ ขอบข่ายของความพึงพอใจ

โดยทั่วไปการศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจนิยม ศึกษากันในสองมิติ คือ มิติความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงาน (Job satisfaction) และมิติความพึงพอใจในการรับบริการ (Service satisfaction) ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษามิตีด้านความพึงพอใจในการรับบริการ ซึ่งสามารถขยายความได้ดังนี้คือ

๑. การศึกษาความพึงพอใจในงาน (Job satisfactions) เน้นการประเมินค่าโดยบุคลากรผู้ปฏิบัติงานต่อสภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกของการทำงาน ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลทำให้ความพึงพอใจในงานแตกต่างกันไป เช่น ลักษณะของงานที่ทำ ความก้าวหน้า การบังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน และสวัสดิการและประโยชน์เกื้อกูล ดังรายละเอียดดังนี้

๑.๑ ลักษณะของงาน (Type of work) หมายถึง ลักษณะของงานที่ต้องใช้ทักษะความสามารถ ซึ่งทำให้บุคคลเห็นค่า และมีความสนใจในงานมากกว่างานที่มีลักษณะแบ่งแยกกันไป ทำคนละเล็กคนละน้อย งานที่เปิดโอกาสให้คนได้ใช้ความสามารถ และความชำนาญ มีผลทำให้บุคคลเกิดความพอใจในงาน

^{๒๖} มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, เอกสารการสอนชุดวิชาองค์การและการจัดการงานบุคคล, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๕), หน้า ๓๘-๔๐.

๑.๒ ความก้าวหน้า (Promotion) ในเรื่องความก้าวหน้า โดยการเลื่อนชั้น หรือเลื่อนตำแหน่ง ก่อให้เกิดการทำหน้าที่จะทำงานในตำแหน่งและหน้าที่ใหม่ และยังเป็น การหาประสบการณ์ใหม่ด้วยในการที่จะทำงาน จนได้รับความดีความชอบสูงขึ้นไปอีก

๑.๓ การนิเทศงาน (Supervision) รูปแบบของการนิเทศงานที่ดี ควรเป็นรูปแบบที่ให้ผู้ปฏิบัติงานในหน้าที่ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งรูปแบบนี้มีส่วนทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้สึกพอใจสูงกว่าการให้ปฏิบัติแบบเผด็จการ

๑.๔ เพื่อนร่วมงาน (Co-worker) มาตรฐานของการทำงานแต่ละคนจะดี หรือไม่ดีขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานด้วย กลุ่มอิทธิพลต่อมาตรฐานการทำงาน และความพอใจของบุคคล คือ

๑.๔.๑ หากบุคคลทำงานมีความเชื่อมั่นในกลุ่มที่ทำงาน ก็จะทำให้ผลผลิตดีขึ้น ได้รับความร่วมมือ และให้ประโยชน์แก่กลุ่มมากที่สุด

๑.๔.๒ สัมพันธภาพในกลุ่มมีความกลมกลืนกันอย่างใกล้ชิด จะมีส่วนทำให้ทุกคนภายในกลุ่มปฏิบัติงานในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ถ้าหากกลุ่มมีความกลมเกลียวรักใคร่กันดี และมีจุดมุ่งหมายเป็นประโยชน์จะทำให้ผลผลิตสูงขึ้น

๑.๕ สวัสดิการและประโยชน์เกื้อกูล (Benefits and services) เป็นลักษณะที่หน่วยงานได้จัดผลประโยชน์และบริการต่าง ๆ ให้กับบุคลากรในหน่วยงาน นอกเหนือจากค่าจ้าง เพื่อเป็นการจูงใจบุคลากรให้อยู่กับหน่วยงานนานที่สุด มีความพึงพอใจ ขวัญกำลังใจดี และตั้งใจปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. การศึกษาความพึงพอใจในบริการ (Service satisfaction) ซึ่งเน้นการประเมินค่า โดยลูกค้า หรือผู้รับบริการต่อการจัดบริการเรื่องในเรื่องหนึ่ง หรือชุดของบริการที่กำหนดขึ้น ซึ่งเป้าหมายของการศึกษาทั้งสองมีดังนี้เป็นไป เพื่อค้นหาข้อเท็จจริงในระดับความพึงพอใจ และค้นหาเหตุปัจจัยแห่งความพึงพอใจนั้น ในกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกันด้วย ซึ่งจะเห็นว่า แนวความคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับทัศนคติอย่างแยกกันไม่ออก สำหรับแนวความคิดเกี่ยวกับทัศนคตินั้นก่อนข้างจะมีผู้ศึกษากันอย่างกว้างขวาง โดยศึกษาในองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ดังนี้

๒.๑ องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective component) เป็นลักษณะของความรู้สึกหรืออารมณ์ของบุคคล องค์ประกอบทางความรู้สึกนี้มี ๒ ลักษณะ คือ ความรู้สึกทางบวก ได้แก่ ชอบพอใจ เป็นใจ และความรู้สึกทางลบ ได้แก่ ไม่ชอบ ไม่พอใจ กลัว รังเกียจ

๒.๒ องค์ประกอบด้านความคิด (Cognitive component) สมอของบุคคลรับรู้ และวินิจฉัยข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับ เกิดเป็นความรู้ ความคิดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ หรือสภาพการณ์ขึ้น องค์ประกอบทางความคิดเกี่ยวข้องกับการพิจารณาที่มาของทัศนคติออกมาว่าถูกหรือผิด ดีหรือไม่ดี

๒.๓ องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral component) เป็นการที่จะกระทำหรือพร้อมที่จะตอบสนองต่อที่มาของทัศนคติ

ดังนั้นความพึงพอใจจึงเป็นองค์ประกอบด้านความรู้สึกของทัศนคติ ซึ่งไม่จำเป็นต้องแสดงหรืออธิบายเชิงเหตุผลเสมอไปก็ได้ กล่าวโดยสรุปแล้ว ความพึงพอใจ เป็นเพียงปฏิกิริยาด้านความรู้สึก (Reactionary feeling) ต่อสิ่งเร้า (Stimulant) ที่แสดงผลออกมา (Yield) ในลักษณะของผลลัพธ์สูงสุด (Final outcome) ของกระบวนการประเมิน (Evaluative process) โดยบ่งบอกถึงทิศทางของผลการประเมินว่า เป็นไปในลักษณะทิศทางบวก (Positive direction) หรือทิศทางลบ (Negative direction) หรือไม่มีปฏิกิริยา คือ เฉย ๆ (Non reaction) ต่อสิ่งเร้าหรือสิ่งกระตุ้นนั้นก็ได้

๒.๑.๖ ปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจนั้น สามารถพิจารณาได้จากแนวคิดเกี่ยวกับหลักการของการให้บริการสาธารณะ ดังนี้

ความพึงพอใจเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยทำให้งานประสบผลสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นงานที่เกี่ยวกับการให้บริการ นอกจากผู้บริการจะดำเนินการให้ ผู้ทำงานเกิดความพึงพอใจในการทำงานแล้ว ยังจำเป็นต้องดำเนินการที่จะทำให้ผู้มาใช้บริการเกิดความพึงพอใจด้วยความเจริญก้าวหน้าของงานบริการ

ปัจจัยที่สำคัญ ประการหนึ่งที่เป็นตัวบ่งชี้ คือ จำนวนผู้มาใช้บริการ ดังนั้นผู้บริการที่ชาญฉลาด จึงควรอย่างยิ่งที่จะศึกษาให้ลึกซึ่งถึงปัจจัยและองค์ประกอบต่าง ๆ ที่จะทำให้เกิดความพึงพอใจทั้งผู้ปฏิบัติงาน และผู้มาใช้บริการ เพื่อที่จะได้ใช้แนวทางในการบริการองค์กรให้มี ประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งในการให้บริการเป้าหมายสำคัญของบริการ คือ การสร้างความพึงพอใจในการให้บริการ มิลเลท^{๒๑} ได้ให้ทัศนะว่า ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อบริการของหน่วยงานของรัฐว่า ควรพิจารณาจากสิ่ง ต่าง ๆ เหล่านี้คือ

๑. การให้บริการอย่างเสมอภาค (Equitable service) หมายถึง ความยุติธรรมในการบริหารงานภาครัฐที่มีฐานคติที่ว่า คนทุกคนเท่าเทียมกัน ดังนั้นประชาชนทุกคนได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันในแง่ของกฎหมาย ไม่มีการแบ่งแยกคิดกันในการให้บริการเดียวกัน

๒. การให้บริการที่ตรงเวลา (Timely service) หมายถึง การให้บริการ จะต้องมองว่าให้บริการสาธารณะจะต้องตรงเวลา ผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐ จะถือว่าไม่มีประสิทธิภาพเลย ถ้าไม่มีการตรงเวลา ซึ่งจะสร้างความไม่พึงพอใจให้แก่ประชาชน

^{๒๑} John D. Millet, **Management in Public service**, (New York : McGraw-Hill Book Company, 1954), p. 397 - 400.

๓. การให้บริการอย่างเพียงพอ (Ample service) หมายถึง การให้บริการสาธารณะ ต้องมีลักษณะ มีจำนวนการให้บริการ และสถานที่ให้บริการอย่างเหมาะสม (Ample service) หมายถึง การให้บริการสาธารณะต้องมีลักษณะ มีจำนวนการให้บริการ และสถานที่ให้บริการอย่างเหมาะสม (The right quantity at the right geographical location) นอกจากนี้ มิเกลธ ยังเห็นว่าความเสมอภาค หรือการตรงเวลา จะไม่มีความหมายเลย ถ้ามีจำนวนการให้บริการที่ไม่เพียงพอ และสถานที่ตั้งที่ให้บริการสร้างความไม่ยุติธรรมแก่ผู้มารับบริการ

๔. การให้บริการอย่างต่อเนื่อง (Continuous service) หมายถึง การให้บริการสาธารณะที่เป็นไปอย่างสม่ำเสมอ โดยยึดประโยชน์ของสาธารณะเป็นหลัก ไม่ใช่ยึดความพอใจของหน่วยงานที่ให้บริการว่าจะให้ หรือหยุดบริการเมื่อใดก็ได้

๕. การให้บริการอย่างก้าวหน้า (Progressive service) หมายถึง การให้บริการสาธารณะที่มีการปรับปรุงคุณภาพ และผลการปฏิบัติงาน กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การเพิ่มประสิทธิภาพหรือสามารถที่จะทำหน้าที่ได้มากขึ้น โดยใช้ทรัพยากรเท่าเดิม

นอกจากนี้ วราภรณ์ รัชตะวราชน ^{๒๘} ได้กล่าวถึง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการบริการไว้ ๒ ประการคือ

๑. ความพึงพอใจของผู้ให้บริการ ผู้ให้บริการหรือผู้ปฏิบัติงาน จะทำให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร จะต้องมียุทธศาสตร์ต่าง ๆ ดังนี้คือ

๑.๑ ความมั่นคงปลอดภัย ในการทำงานความมั่นคงที่หน่วยงาน ทำให้เกิดความรู้สึกเชื่อถือไว้เนื้อเชื่อใจแก่ปฏิบัติงานทั้งชายและหญิง มักจะมีความรู้สึกถึงความมั่นคงปลอดภัยนี้เป็นประกอบแรก ทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน และความต้องการความมั่นคงปลอดภัย จะมีเพิ่มมากขึ้นตามอายุของผู้ปฏิบัติงาน

๑.๒ โอกาสความก้าวหน้าในการทำงาน จากผลการวิจัยหลายเรื่อง การไม่มีโอกาสก้าวหน้าในการทำงานจะก่อให้เกิดความไม่ชอบงาน และผู้ชายจะมีความต้องการ โอกาสก้าวหน้าในการทำงานสูงกว่าหญิง ความต้องการเรื่องนี้จะลดลง เมื่ออายุมากขึ้น

๑.๓ ค่าจ้างหรือรายได้ และโอกาสก้าวหน้าในการทำงาน จะมีความสัมพันธ์กับเงิน ซึ่งผู้ปฏิบัติงานมักจะจัดอันดับค่าจ้างไว้ในอันดับสูง แต่อย่างน้อยก็โอกาสความก้าวหน้าในการทำงาน และความมั่นคงปลอดภัย องค์ประกอบนี้ มักมีผลให้เกิดความไม่พึงพอใจมากกว่าความพึงพอใจ

^{๒๘} วราภรณ์ รัชตะวราชน, “ความพึงพอใจของข้าราชการที่มีต่อการให้บริการของฝ่ายการเจ้าหน้าที่ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์”, ภาคนิพนธ์ พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต, (โครงการบัณฑิตศึกษาการพัฒนารัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๓๕), หน้า ๑๖-๑๘.

๑.๔ สภาพการทำงาน การควบคุมดูแลของผู้บังคับบัญชา เป็นส่วนสำคัญทำให้เกิดความพอใจและไม่พอใจต่องานได้

๑.๕ ลักษณะที่แท้จริงของงานที่ทำตรงกับความรู้ความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน หากได้ทำตามที่เขาถนัดเขาก็จะเกิดความพึงพอใจ

๑.๖ ผลประโยชน์ตอบแทน ได้แก่ เงินบำเหน็จ บำนาญ ค่ารักษาพยาบาล เงินสวัสดิการ วันหยุด วันพักผ่อนต่าง ๆ

๑.๗ ลักษณะทางสังคม การเป็นที่ยอมรับในสังคมในงานที่ทำ การให้สังคมยอมรับ

๑.๘ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระยะเวลาการทำงาน ทักษะ ระดับการศึกษา บุคลิกส่วนตัว ความเฉลียวฉลาด

๑.๙ ค่าชมเชยยกย่อง พுகจาอย่างสุภาพ มีผลในการปฏิบัติงานของผู้ให้บริการ

๒. ความพึงพอใจของผู้รับบริการ เป็นความนึกคิด ทักษะของผู้ที่รับจากการปฏิบัติงานของผู้ให้บริการว่า มีความพึงพอใจอะไรบ้าง โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของผู้รับบริการ ดังนี้ คือ

๒.๑ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ สภาพการทำงาน มีผลต่อความคิด ทักษะในการรับบริการอย่างมาก

๒.๒ ความรวดเร็วในการให้บริการ มีความสำคัญอย่างมากในการทำให้เกิดความพึงพอใจ เพราะผู้รับบริการทุกคนต้องการได้รับความสะดวกรวดเร็วในการติดต่อประสานงาน

๒.๓ การประชาสัมพันธ์ในงานที่ให้บริการ เพื่อให้ทราบขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติ หลักฐานเอกสารที่ต้องการใช้อะไร มีการกำหนดขั้นตอนอย่างไร รู้ว่าจะได้รับผลการบริการอย่างช้าเมื่อไร ชี้แจงเหตุผลการดำเนินการติดต่อต่าง ๆ เพื่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการดำเนินงาน

๒.๔ ระบบการทำงานหน่วยงาน มีกฎระเบียบข้อบังคับข้อปฏิบัติอย่างไรผู้รับบริการมีความเข้าใจในการบริหารงานขององค์กรมากน้อยเพียงใด ถ้ามีความเข้าใจมากก็จะมีเหตุผลเข้าใจในขั้นการปฏิบัติทำให้เกิดมีความพอใจได้มากกว่าผู้ที่ไม่รู้จักระเบียบ

๒.๕ ความยุติธรรมในการให้บริการ ผู้รับบริการชอบให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติต่อผู้รับบริการเสมอกันหมด มิใช่เลือกปฏิบัติ มีความเท่าเทียมกันในการให้บริการ

๒.๖ การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ปฏิบัติงาน การพุดจาที่ดีของเจ้าหน้าที่ให้บริการ การช่วยแนะนำชี้แจงในการบริการ มีความสัมพันธ์ในแง่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ ในแง่ก่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีของผู้รับบริการนั้นๆ ลดความไม่พึงพอใจในการให้บริการ

๒.๗ คุณภาพของการให้บริการ ความถูกต้องของผลการบริการว่าดำเนินการไปได้ถูกต้องตรงตามความต้องการหรือไม่เพียงใด หากการให้บริการมีความถูกต้องก็จะทำให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจมาก

๒.๒ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารวัด

๒.๒.๑ สถานภาพของวัดทั่วไป

จากการที่พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ประชาชนชาวไทย เคารพนับถือ และเป็นรากฐานที่สำคัญของวัฒนธรรมไทย กล่าวได้ว่า วิถีชีวิตของคนไทยกับพระพุทธศาสนาผูกพันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างแน่นแฟ้นพระพุทธศาสนาจึงเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติไทย วัดนับว่าเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของชุมชนของประเทศไทย ในอดีตจนถึงปัจจุบัน วัดจึงเป็นศูนย์กลางแห่งกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนเป็นแหล่งการศึกษาของประชาชน ทำหน้าที่เป็นสถาบันหลักในการฝึกอบรมพระสงฆ์ที่จะสืบต่อพระศาสนา และพลเมืองที่จะรับผิดชอบต่อสังคม และยังมีฐานะเป็นโรงเรียนอีกด้วย

แม้ปัจจุบันความเป็นศูนย์กลางในบางเรื่องจะลดลง แต่ความสำคัญก็ยังคงอยู่ โดยเฉพาะวัดในเขตภูมิภาค บทบาทของวัดยังคงมีความเข้มข้นอยู่ค่อนข้างมาก ทั้งในเรื่องของการพัฒนาชุมชน การพัฒนาอาชีพ หรือหน่วยส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน การรวมกลุ่ม การเป็นหน่วยสังคมสงเคราะห์ และความเป็นศูนย์กลางทางด้านจิตใจยังคงอยู่ มีเสื่อมคลายแต่อย่างไร วัดจึงมีบทบาทอย่างยิ่งในสังคมไทย การที่วัดกลายเป็นศูนย์กลางของสังคม ทำให้พระสงฆ์กลายเป็นผู้นำทางจิตใจเป็นศูนย์รวมความร่วมมือ อาจเกิดจากปัจจัยหลายอย่าง เช่น การเป็นที่ประกอบพิธีกรรมพระภิกษุสงฆ์ เป็นผู้มีส่วนดีปัญญารอบรู้ วิชาการต่างๆ เป็นที่ปรึกษาแนะนำชาวบ้านในปัญหาต่างๆ ได้ และในฐานะเป็นศิษย์กับอาจารย์ทำให้สังคมไทยเชิดชูฐานะของพระสงฆ์ในสังคม คือความบริสุทธิ์ ความเสียสละบำเพ็ญผลประโยชน์ และความเป็นผู้นำทางสติปัญญา วัดเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน และการเรียนรู้พระพุทธศาสนาได้คือนั้น วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์ กล่าวว่า วัดจะต้องมีองค์ประกอบดังนี้^{๒๕}

๑. วัดมีบริเวณกว้างขวางพอสมควร ควรอยู่ห่างไกลจากสิ่งรบกวนต่างๆ ต้องมีความสงบร่มรื่น ควรมีความงามตามธรรมชาติ มีความสะอาด มีความเป็นระเบียบ

๒. มีเสนาสนะตามความจำเป็นและเหมาะสม เพื่อการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ และพุทธบริษัท มีสิ่งที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน เช่น ศิลปวัตถุโบราณ หรือของเก่าที่มีค่าหายาก เป็นต้น

๓. วัดมีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานพอเหมาะสมกับสภาพ มีพระสงฆ์ที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ มีพระสงฆ์ ที่มีความรู้ความเข้าใจในพระธรรมวินัยอย่างแท้จริง

^{๒๕} วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์, “การศึกษาการพัฒนา รูปแบบองค์กรและการกระจายอำนาจการบริหารงานศาสนาให้เกิดประสิทธิภาพต่อการดำเนินงานของกรมการศาสนา”, วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๔๘-๕๐.

๔. มีกิจกรรมเพื่อศึกษาธรรมให้แก่ประชาชน มีกิจกรรมภาคปฏิบัติ เป็นแหล่งบริการ เพื่อเพิ่มพูนการศึกษา และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน และวัดควรทำหน้าที่เป็นผู้นำชักจูงให้ประชาชนได้ ปรึษาหารือกัน เพื่อสร้างความสงบสุข และความเจริญของชุมชน

สรุปได้ว่า สถานภาพของวัดทั่วไปนั้นยังคงมีบทบาทต่อการดำรงชีวิตของคนไทยทั้งในอดีตจนถึงปัจจุบัน นอกจากจะเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่ในการฝึกอบรมพระสงฆ์ เพื่อให้ออกมาทำหน้าที่ในการสืบสานพระพุทธศาสนาแล้ว วัดก็ยังคงเป็นศูนย์กลางแห่งกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน และมีบทบาทต่อการพัฒนาอาชีพของคน โดยเฉพาะคนในชนบทที่อยู่ห่างไกลนั้นยังคงยึดมั่นให้วัดเป็นแหล่งที่ทำหน้าที่ในการพัฒนาทางจิตใจไว้อย่างเหนียวแน่นเสมอมา

๒.๒.๒ บทบาทของการบริหารวัด

สมนถุมล เพ็ชรมณี ซึ่งให้เห็นบทบาทของวัด สรุปได้ดังนี้^{๓๐}

๑. บทบาทของวัดในฐานะเป็นศูนย์กลางของสังคม

๑.๑ เป็นสถานศึกษา สำหรับชาวบ้านส่งกุลบุตรมาอยู่ รับใช้พระรับการศึกษาทางศิลปกรรม และเล่าเรียนวิชาการต่างๆ ตามที่มีสอนในสมัยนั้น

๑.๒ เป็นสถานสงเคราะห์ ที่บุตรหลานชาวบ้านที่ยากจนได้ มาอาศัยเลี้ยงชีพ และศึกษาเล่าเรียน ตลอดถึงผู้ใหญ่ที่ยากจนมาอาศัยเลี้ยงชีพ เป็นที่พักคนเดินทาง

๑.๓ เป็นสถานพยาบาลที่รักษาผู้เจ็บป่วยตามภูมิรู้ของคนสมัยนั้น

๑.๔ เป็นสโมสรที่ชาวบ้านมาพบปะสังสรรค์ หย่อนใจหาความรู้เพิ่มเติม

๑.๕ เป็นสถานบันเทิงที่จัดงานเทศกาล และมหรสพต่างๆ สำหรับชาวบ้านทั้งหมด

๑.๖ เป็นที่ไกลเกลียดขอพิพาท เป็นที่ปรึกษาปัญหาชีวิตครอบครัว ความทุกข์ต่าง ๆ

๑.๗ เป็นศูนย์กลางของศิลปวัฒนธรรม รวบรวมศิลปกรรมต่างๆ ของชาติตลอดจนเป็นเสมือนพิพิธภัณฑ์

๑.๘ เป็นคลังวัสดุ สำหรับเก็บของใช้ ต่างๆ ซึ่งชาวบ้านจะได้ใช้ร่วมกัน เมื่อมีงานวัดหรือยืมไปใช้เมื่อตอนมีงาน

๑.๙ เป็นศูนย์กลางการบริหารหรือการปกครอง ที่กำนัน หรือผู้ใหญ่บ้านจะเรียกลูกบ้านมาประชุมกันบอกแจ้งกิจกรรมต่าง ๆ ในยามสงครามอาจใช้เป็นชุมนุมทหารด้วย

๑.๑๐ เป็นที่ประกอบพิธีกรรม หรือใช้บริการด้านพิธีกรรม อันเป็นเรื่องผูกพันกับชีวิตของทุกคนในระยะเวลาต่าง ๆ ของชีวิต

^{๓๐} สมนถุมล เพ็ชรมณี, “บทบาทของบ้าน วัด และ โรงเรียนในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดสงขลา”, วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๔๓), หน้า ๓๘-๔๐.

๒. บทบาทของวัดในฐานะที่เป็นศาสนวัตถุ

วัดในพระพุทธศาสนา เป็นที่อยู่ของภิกษุ และเป็นศาสนวัตถุที่มีคุณค่ายิ่งในสถาบันพระพุทธศาสนา คุณค่าของวัดที่มีต่อพุทธศาสนิกชน หรือประชาชนทั่วไปมีดังนี้

๒.๑ เป็นวัดอุสสถาน คือ เป็นที่ประพาศิพรหมจรรย์ กล่าวคือเป็นที่กุลบุตรไปบรรพชาอุปสมบท และเป็นที่ยาชาวบ้าน ไปถือศีลฟังธรรมบำเพ็ญความดีความงาม

๒.๒ เป็นบุญเขต คือ เป็นสถานที่ที่ชาวบ้านไปบำเพ็ญกุศล

๒.๓ เป็นรูปสมสถาน คือ สถานที่แห่งความสงบ ใครมีเรื่องเดือดร้อน เมื่อเข้าหาวัดก็มักจะเกิดความรู้สึกสงบไม่วุ่นวาย

๒.๔ เป็นสาธารณูปการสถาน คือ สถานที่ที่ชาวบ้านใช้สาธารณูปโภค เช่น ได้อาศัยน้ำกินน้ำใช้ ในวัดถึงที่บ่อที่สระของวัด

๒.๕ เป็นสถานศึกษา คือ เป็นที่เล่าเรียนวิชาความรู้ ตั้งแต่ชั้นต่ำจนถึงชั้นมหาวิทยาลัย ทั้งในด้านศาสนศึกษาสามัญศึกษาและวิสามัญศึกษา

๒.๖ เป็นสโมสรสถานหรือสมาคม คือ เป็นที่ไปชุมนุมหย่อนใจหย่อนอารมณ์ของประชาชนในบางโอกาส เช่น ข้าราชการที่ออกจากราชการแล้ว หรือชาวบ้านที่แก่เฒ่าว่างกิจการแล้วก็ดี หรือชาวบ้านที่ยังมีหน้าที่การงานอยู่ แต่เมื่อมีเวลาว่างก็มักหาโอกาสไปวัด เพื่อสนทนากับพระที่รู้จักคุ้นเคยกันในวันปกติ หรือในคราวมีงานมีการที่วัดก็ไปพบปะกันที่วัด

๒.๗ เป็นอนาถนาถสถาน คือ เป็นที่พึ่งของคนไม่มีที่พึ่ง เช่น คราวต้องอัคคีภัยน้ำท่วมชาวบ้านก็ได้อาศัยวัดช่วย

๒.๘ เป็นสุขศาลา โรงพยาบาล หรือแพทย์สถาน กล่าวคือ ในวัดหนึ่งๆ แต่ก่อนมักจะมีพระศึกษาทางแพทย์แผนโบราณอยู่ และโดยมากแพทย์ พระนั้นมักจะเป็นจำพวกยาขอหมอวานเป็นทางเมตตากรุณาขอหยูกยาพระก็มีกอนุเคราะห์ ด้วยเมตตากรุณา

๒.๙ เป็นภักตชชิตนาถสถาน คือ เป็นที่พึ่งของคนผู้ถูกภัยคุกคาม

๒.๑๐ เป็นมตามาตนาถสถาน คือ เป็นที่พึ่งของผู้ตายและญาติของผู้ตาย ซึ่งมีชีวิตอยู่โดยมากสำหรับคนตาย เป็นที่นำศพญาติไปฝัง เก็บ หรือเผา ที่สุสานของวัด และได้บำเพ็ญกุศลทักษิณานุประทาน และฌาปนกิจ ณ ที่วัดนั้น

๒.๑๑ เป็นกีฬาสถาน คือ สนามเด็กเล่น ที่วัดไม่ว่าบ้านไหนเมืองไหน มักถือว่าเป็นสาธารณสถานเข้าไปเที่ยวเล่นกันได้

๒.๑๒ เป็นโรงแรม ตามหัวเมืองหรือตามชนบท พวกพ่อค้าที่เดินเที่ยวค้าขายย่อมพากันไปขอพักตามวัด หรือแม่ ในกรุงเทพมหานคร ชาวชนบทเข้ากรุงด้วยกิจการใดก็ตาม ก็มักขอพักอาศัยตามวัดเสมือนหนึ่งวัดเป็นโรงแรม

๒.๑๓ เป็นศาลในสมัยก่อนหรือแม้ในสมัยนี้ ตามชนบทเมื่อมีเรื่องมักจะไปหาพระ ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือ โดยมากเป็นสมภารเจ้าวัด ขอให้ช่วยเปรียบเทียบความให้ หรือทำการวินิจฉัยคดีให้ โดยมากมักจะเป็นที่พอใจและสิ้นสุด หรือตกลงกันเพียงนั้น ไม่ต้องขึ้นโรงขึ้นศาลโดยที่วัดทำหน้าที่เสมือนศาล

๒.๑๔ เป็นยุวายุวดีที่สสนสถาน คือ เป็นที่มาพบกันแห่งชายหนุ่มหญิงสาวในสมัยกระโน้นไม่มีโรงมหาศพเสมือนสมัยนี้ วัดย่อมมีการประชุมทำบุญตักบาตรกันเนื่องๆ นอกนั้นยังมีงานที่วัดเช่นงานศพงานเมรุ เป็นต้น

๒.๑๕ เป็นศูนย์กลางแห่งวัฒนธรรม และเป็นจุดสำคัญของสังคม จากข้อสรุปข้างต้นของบทบาทของวัดในฐานะที่เป็นศาสนวัตถุ ซึ่งล้วนแล้วแต่ มีคุณค่าอย่างยิ่งต่อสถาบันพระพุทธศาสนา และมีคุณค่าต่อพุทธศาสนิกชน หรือประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธทั่วไป

๒.๒.๓ บทบาทของวัดที่มีต่อสังคมไทย จำแนกบทบาทของวัดที่มีต่อสังคมไทย ได้ดังนี้

๑. บทบาทในฐานะที่เป็นจิตและวิญญาณของชุมชนและสังคม วัดทำหน้าที่ในฐานะเป็นผู้หล่อหลอมและยกระดับจิตใจของผู้คนในสังคมให้สูงขึ้น มีคุณธรรมจริยธรรมรักสันติ และสมานสามัคคีปรองดอง รวมทั้งความมีเหตุมีผลในการดำรงชีวิต วัดและพระพุทธศาสนาได้รังสรรค์ ในประเด็นนี้ได้อย่างครบถ้วน วัดมีหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนขัดเกลาในด้านศีลธรรมและจริยธรรม วัดและสถาบันพระพุทธศาสนา จึงเป็นแหล่งกำเนิดของกฎระเบียบประเพณีวัฒนธรรมปทัสถาน และวิถีชีวิตของสังคมไทยมาโดยตลอด

๒. บทบาทในฐานะที่เป็นหน่วยงานพัฒนาและสังคมสังเคราะห์ ชุมชนบทบาทที่สำคัญของวัดในประเทศไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันไม่ได้มีหน้าที่เพียงจิตวิญญาณของชุมชนเท่านั้น แต่เป็นผู้ดำเนินการพัฒนาชุมชนในทุกเรื่อง เป็นแหล่งสร้างวัฒนธรรมความร่วมมือในงานพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ รวมทั้งทำหน้าที่เป็นที่พึ่งพิงอาศัย และให้ความช่วยเหลือทั้งด้านสังคมสงเคราะห์ และปัญหาทางโรคร้ายไข้เจ็บทางร่างกายและจิตใจ

๓. บทบาทในฐานะเป็นหน่วยงานทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระสงฆ์ในชนบทยังมีหน้าที่เป็นผู้แนะแนวอาชีพต่าง ๆ แก่ชาวบ้านด้วย มีวัดจำนวนมากได้ จัดตั้งสหกรณ์หมู่บ้านธนาคารข้าว จัดอบรมให้ความรู้ทางด้านเกษตรสมัยใหม่ และเป็นสถานที่ฝึกอบรมอาชีพต่างๆ บทบาทดังกล่าวมีความเด่นชัดมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมชนบท

๒.๒.๔ การบริหารจัดการของวัด

พระวิสุทฺธิโสภณ กล่าวถึงการบริหารจัดการวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางชุมชนว่า หมายถึง การปรับปรุงสภาพวัด และการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของวัด เพื่อสนับสนุนให้วัดมีความเจริญรุ่งเรือง และเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน โดยมีเป้าหมายสำคัญอันเป็นนโยบายของกรมการศาสนา ก็คือการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน

วัดถือเป็นนิติบุคคลประเภทหนึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญมากในทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับสังคมชาวพุทธของประเทศไทยเรานั้น ถือกันว่าวัดเป็นศูนย์กลางแห่งการรวมใจของบรรดาพุทธศาสนิกชน จากการทำวัดเป็นส่วนอันสำคัญยิ่งจำต้องให้การพิจารณา เพื่อให้เกิดการวิวัฒนาการให้ทันต่อความเจริญของบ้านเมือง

ด้วยเหตุนี้กรมการศาสนาโดยความเห็นชอบจากรัฐบาล จึงได้เริ่มโครงการวัดพัฒนาตัวอย่างขึ้น ซึ่งเป็นโครงการถาวร และได้ริเริ่มโครงการสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน โดยพิจารณาเลือกวัดที่เจ้าอาวาสมีความวิริยะอุตสาหะ จัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ ต่อชุมชนปรับปรุงบริเวณวัดให้มีความสะอาดร่มรื่น และมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย โดยได้จัดสรรงบประมาณ เพื่อการนี้ไว้ โดยเฉพาะตามเป้าหมายที่ทางราชการกำหนด โดยกำหนดวัตถุประสงค์ของการบริหารจัดการและการพัฒนาวัด เพื่อให้วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน ไว้ดังนี้^{๓๐}

๑. จัดและพัฒนากิจกรรมของวัดให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชน ชาวบ้านชุมชนโดยรอบของวัดให้มากที่สุด

๒. จัดการปกครองพระภิกษุสามเณรในวัด ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย สิ่งเสริมคนรอบวัดหรือคนในชุมชนนั้นให้มาบวชเรียนศึกษาพระธรรมวินัยที่วัดนั้นให้มากที่สุด

๓. จัดการพัฒนาบริเวณอาคารสถานที่ เสนาสนะของวัดให้สะอาดเรียบร้อยร่มรื่นเหมาะสม กับสภาพความต้องการและความจำเป็นให้มากที่สุด กำหนดแนวทางการบริหารจัดการและการพัฒนาวัด เพื่อให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน โดยวัดจะต้องดำเนินการพัฒนาวัดให้มีความสะอาดสงบ ร่มรื่นสร้างความรู้สึกร่วมกันของชุมชนในท้องถิ่นว่า วัดเป็นของตน มีการจัดกิจกรรม เพื่อประชาชนให้เกิดการยอมรับว่าวัดกับชุมชนนั้น ๆ เป็นหน่วยเดียวกันให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

๔. พัฒนาวัดให้เกิดความรู้สึกร่วมกันของชุมชนในท้องถิ่นว่า วัดเป็นของตนเองมีความรู้สึกหวงแหนรัก และช่วยกันดูแลรักษา สามารถทำได้โดย

๔.๑ สร้างสภาพวัดให้มีความหมาย ๕ ประการ คือ เป็นที่พักอาศัยของพระภิกษุสามเณร, เป็นที่บวชเรียนศึกษาปฏิบัติธรรม, เป็นที่ทำบุญบำเพ็ญกุศลของชาวบ้าน, เป็นที่ที่ชาวบ้าน

^{๓๐} พระวิสุทฺธิโสภณ, บทบาทการบริหารจัดการวัดในยุคโลกาภิวัตน์, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔), หน้า ๕๖.

นั้นได้เข้ามาหาความสงบทางกายและใจ และเป็นศูนย์กลางสำหรับทำกิจกรรมทางสังคมร่วมกันของชาวบ้าน

๔.๒ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับประชาชนในท้องถิ่น วัดต้องสะอาดร่มรื่น มีการจัดกิจกรรมเพื่อประชาชน มีความพร้อมที่จะให้บริการ และแก่ประชาชนในท้องถิ่นที่มีความต้องการเข้าวัด เพื่อบำเพ็ญกุศล ศึกษาพระธรรมวินัย และหลักพระพุทธศาสนา ประชาชนจะได้เห็นคุณค่าและเข้าวัดมากขึ้น

๔.๓ สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างวัด กับประชาชนในท้องถิ่น วัดควรเป็นแกนนำของประชาชนในท้องถิ่นในการติดต่อกับหน่วยงานอื่น ๆ การจัดกิจกรรม เพื่อการสาธารณูปโภคสาธารณูปการ ตลอดจนการส่งเสริมอาชีพ ซึ่งควรใช้วัดเป็นศูนย์กลาง

๔.๔ ให้เกิดการยอมรับตลอดไปว่า วัดกับชุมชนนั้น ๆ เป็นหน่วยเดียวกัน ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

๒.๒.๕ แผนการบริหารจัดการวัด

๑. ยุทธศาสตร์ที่เน้นผู้เรียนและกระบวนการเรียนรู้

๑.๑ ผู้เรียน ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการจัดการเรียนรู้ สร้างผู้ใฝ่รู้ หรือบุคคลแห่งการเรียนรู้ ทำการศึกษาและวิเคราะห์ผู้เรียนหรือกลุ่มเป้าหมายอย่างเป็นระบบ ผู้เรียนย่อมมีความแตกต่างกันไป ตามเพศ วัย การศึกษา อาชีพ เชื้อชาติ ศาสนา ค่านิยม ความเชื่อ และอื่นๆ เป็นผลให้เกิดความแตกต่างในด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล

๑.๒ กระบวนการเรียนรู้ ใช้หลักการให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองทุกเวลา ทุกสถานที่ ตามความพร้อมและความต้องการของผู้เรียน ใช้กิจกรรมและสื่อหลากหลายรูปแบบตามความเหมาะสม เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองและอย่างต่อเนื่อง

๒. ยุทธศาสตร์ที่เน้นรูปแบบกิจกรรม

๒.๑ วิเคราะห์ผู้เรียนและกระบวนการเรียนรู้ เพื่อมาสู่การจัดรูปแบบของกิจกรรมที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย สนองความต้องการเรียนรู้ และเกิดสัมฤทธิ์ผลการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

๒.๒ จัดกิจกรรมในรูปแบบที่หลากหลาย โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้วัดเป็นชุมชนของการเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้ตามอรรถาธิบายอย่างแท้จริง สร้างจุดเน้นในเรื่องรูปแบบจัดกิจกรรมของวัดตามความเชี่ยวชาญ ความพร้อม และจุดเด่นของวัด

๒.๓ สร้างการมีส่วนร่วม และความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินกิจกรรม

๒.๔ นำเสนอกิจกรรมในรูปแบบที่สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยเฉพาะความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

๓. ยุทธศาสตร์ที่เน้นสื่อ

สื่อแต่ละชนิดมีข้อดี ข้อจำกัดและความเหมาะสมในการใช้ประโยชน์ เพื่อการจัด การศึกษาตามอรรถศาสตร์แตกต่างกันไป ตามกลุ่มบุคคล วัตถุประสงค์ของการเผยแพร่ เนื้อหาสาระ และ สถานการณ์ สื่อที่เป็นจุดเด่นของวัด ข้อดี ข้อจำกัดของสื่อแต่ละประเภทในการใช้เผยแพร่ธรรม และ ความรู้ การประเมินผลการใช้สื่อ ในด้านความสามารถ สร้างความสนใจ แรงจูงใจ ความสามารถ บรรลุผล และผลกระทบของการใช้สื่อ

๓.๑ ข้อควรพิจารณาการใช้สื่อโดยภาพรวม เพื่อให้การใช้สื่อเกิดประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพสูงสุด โดยพิจารณาจาก ความเหมาะสมกับความสนใจ ความต้องการพฤติกรรม การ เรียนรู้ และความสามารถในการใช้สื่อของผู้เรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย เช่น การเผยแพร่ธรรมไปยัง พุทธศาสนิกชนในต่างประเทศใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ จัดทำเว็บไซต์ของวัด

๓.๒ ข้อควรพิจารณาในการใช้สื่อแต่ละประเภท

๑. สื่อบุคคล การใช้สื่อบุคคล โดยเฉพาะเจ้าอาวาส พระสงฆ์ที่เป็นที่เคารพ ศรัทธามากด้วยภาวะผู้นำ เกียรติคุณ ผลงาน และบารมี ทางธรรมและการเผยแพร่ธรรม เป็นจุดดึงดูดคนเข้า วัด คัดเลือกผู้เข้ามาบวชในพุทธศาสนา เป็นศาสนทายาทอย่างเหมาะสม พระสงฆ์จะต้องมีพฤติกรรม และภาพลักษณ์ที่ดี พัฒนาสงฆ์ทั้งทางธรรมและทางโลก โดยเฉพาะความรู้ ความสามารถในการเรื่อง ที่ เกี่ยวข้องที่จะเป็นประโยชน์แก่กุลต่อการจัดการศึกษาแก่ประชาชน

๒. สื่อธรรมชาติ ดูแลรักษาความเป็นธรรมชาติ สงบ ร่มเย็นของ สภาพแวดล้อมสอดคล้องกับธรรมชาติของธรรมและการปฏิบัติธรรม รวมทั้งการรักษาความสะอาด และความปลอดภัย ทำนุบำรุง บูรณปฏิสังขรณ์ วัดวาอาราม โบราณสถาน โบราณวัตถุ ตามหลัก วิชาการ ให้อยู่ในสภาพดี จัดทำข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ ทั้งที่เป็นธรรมชาติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ที่ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ จัดทำเป็นป้ายถาวร และเอกสารเผยแพร่ให้ผู้สนใจ ศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเอง

๓. สื่อสิ่งพิมพ์ รวบรวมความรู้และแหล่งการเรียนรู้ในวัฒนธรรม คติธรรม คำสอน ความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นออกเผยแพร่ เช่น ตำรานาน นิตาน นำเสนอเนื้อหาให้เหมาะสมกับ วัตถุประสงค์ และกลุ่มเป้าหมาย และย่อยเนื้อหา ให้ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจและเรียนรู้ด้วย ตนเองได้ง่าย ออกแบบรูปเล่มและภาพประกอบให้ดึงดูดความสนใจ

๔. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ จัดทำสื่อซีดีรอมเผยแพร่ธรรม ความรู้และแหล่งการ เรียนรู้ในวัด ธรรม คติธรรม คำสอน ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นออกเผยแพร่ พัฒนาเว็บไซต์ของวัด เพื่อการประชาสัมพันธ์วัด เผยแพร่ธรรม ความรู้ที่เกี่ยวข้อง และปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ

๕. สื่อเคลื่อนที่ หรือสื่อกลางแจ้ง โดยใช้ประโยชน์จากสภาพแวดล้อม และ ธรรมชาติ เช่น ต้นไม้ อาคารสถานที่ของวัดและชุมชน

๖. สื่อพื้นบ้าน หรือสื่อประเพณี จัดพิธีกรรมและประเพณีต่างๆ โดยใช้
หลักธรรมนำ

๗. สื่อชุมชน โดยการใช้ประโยชน์จากสื่อชุมชน ในการเผยแพร่ธรรม

๔. ยุทธศาสตร์ที่เน้นองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา

๔.๑ ภาครัฐ โดยส่วนราชการที่เกี่ยวข้องมีบทบาทตามกฎหมายในการสนับสนุน
ส่งเสริม เอื้ออำนวยการจัดการศึกษาของวัด ควรดำเนินการดังนี้

๑. จัดทำแผนพัฒนาวัดโดยเน้นบทบาทด้านการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับ
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ แนวนโยบาย
เพื่อการดำเนินการเป้าหมาย และกรอบการดำเนินงานให้ชัดเจน จัดสรรเงินงบประมาณสนับสนุนการ
จัดการศึกษาของวัด

๒. สนับสนุนทางวิชาการในการพัฒนาการจัดการศึกษาของวัด เช่น การจัด
ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการพัฒนาทางวิชาการแก่บุคลากรของวัด ดำเนินการจัดการความรู้ของวัดอย่าง
เป็นระบบในระดับชาติ และมีการชำระความรู้ให้ถูกต้อง

๓. สำรวจและจัดทำหนังสือและเว็บไซต์ เผยแพร่ความรู้ ทำเนียบสื่อหรือ
แหล่งการเรียนรู้ของวัด เช่น พระสงฆ์ที่เป็นภูมิปัญญา พระพุทธรูปสำคัญ โบราณสถาน โบราณวัตถุ
สำคัญ ศาสนพิธี พิธีกรรม ประเพณีสำคัญ เป็นต้น

๔. สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ของวัด การพัฒนา
ฐานข้อมูลและระบบ สารสนเทศแหล่งการเรียนรู้ของวัด เป็นโครงการระดับชาติ ส่งเสริมและ
สนับสนุนการผลิตและการใช้เทคโนโลยี เพื่อการศึกษาในการจัดการศึกษาของวัด

๕. ส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งห้องสมุดวัด โดยเน้นการเป็นแหล่ง
รวบรวม และบริการความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น อาชีพ
สุขภาพอนามัย ในลักษณะห้องสมุดประชาชนและพิพิธภัณฑวัด

๔.๒ สถานศึกษา สถานศึกษาในระดับต่างๆ ส่งเสริมบทบาทการจัดการดังนี้

๑. นำวัดเข้ามามีบทบาท และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
จัดการเรียนการสอน โดยส่งเสริมให้นักเรียนนักศึกษาใช้วัดเป็นแหล่งการเรียนรู้

๒. สนับสนุน ส่งเสริมการพัฒนาการจัดการศึกษาของวัดในรูปแบบต่างๆ
โดยเฉพาะในด้านวิชาการ เช่น การค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับวัด การพัฒนาบุคลากรของวัด การให้คำปรึกษา
ตามความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

๔.๓ เอกชน บ้าน และชุมชนท้องถิ่น สร้างจิตสำนึกและความภาคภูมิใจในท้องถิ่น
ภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย ให้การอุปถัมภ์วัดและสงฆ์ โดยเฉพาะการสนับสนุนทรัพยากร

เพื่อการศึกษา ให้ความร่วมมือ และมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ และการดำเนินกิจกรรมของวัดในรูปแบบต่างๆ

๕. ยุทธศาสตร์ที่เน้นการบูรณาการการศาสนากับการศึกษา

พระมหาประยงค์ อุปเสน กล่าวไว้ว่าวัดสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนในลักษณะการพึ่งพาซึ่งกันและกัน การสงเคราะห์ เกื้อกูลกันตามหลัก “บวร” ระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน และชุมชน วัดเป็นแกนนำของประชาชนในท้องถิ่น มีบทบาทในการให้การศึกษาและส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่น และชุมชน ให้บ้าน วัด โรงเรียน และชุมชนบูรณาการ การศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การศึกษา ภูมิปัญญาไทย กับวิถีชีวิต เป็นองค์รวม วัดร่วมกับนักปราชญ์พื้นบ้านในชุมชนสืบทอดภูมิปัญญาในท้องถิ่น และสร้างสรรค์องค์ความรู้ต่างๆ ให้แก่ชุมชน วัดสร้างความร่วมมือ และเครือข่ายวัด วัดสาขา เครือข่ายองค์กร และเครือข่ายการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ^{๓๒}

๒.๓ แนวความคิดเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์

การบริหารคณะสงฆ์ การจัดโครงสร้างการบริหารและการปกครองคณะสงฆ์ในปัจจุบัน เป็นไปตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ การตราพระราชบัญญัติฉบับนี้เกิดจากความต้องการของรัฐบาลในสมัยนั้น ซึ่งมีจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรีที่มุ่งปรับเปลี่ยนรูปแบบการปกครองคณะสงฆ์ให้สอดคล้องกับนโยบายการปกครองประเทศของจอมพลสฤษดิ์ ที่นิยมการรวบอำนาจการตัดสินใจเด็ดขาดไว้กับผู้นำที่เข้มแข็ง จอมพลสฤษดิ์เห็นว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่กำหนดให้มีการถ่วงดุลอำนาจกันนั้น นำมาซึ่งความล่าช้า และความขาดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ดังนั้น จึงเห็นว่าการแยกอำนาจบัญชาการคณะสงฆ์ออกเป็น ๓ ทาง คือ สังฆสภา คณะสังฆมนตรี และคณะวินัยธร ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๔๘๔ เป็นระบบที่มีผลบั่นทอนประสิทธิภาพในการดำเนินกิจการคณะสงฆ์ให้ต้องประสบอุปสรรคและล่าช้า ด้วยเหตุผลดังกล่าว คณะรัฐมนตรีจึงได้ลงมติแต่งตั้งคณะกรรมการร่างพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ฉบับใหม่ขึ้นใน พ.ศ. ๒๕๐๓ เมื่อคณะกรรมการทำงานสำเร็จ รัฐบาลจึงได้ตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕^{๓๓} โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาร่างรัฐธรรมนูญในฐานะรัฐสภา เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือโดยที่การจัดดำเนินกิจการคณะสงฆ์ มิใช่เป็นกิจการอันแบ่งแยก

^{๓๒} พระมหาประยงค์ อุปเสน, “บทบาทของพระสงฆ์ในการบริหารและการจัดการศูนย์เด็กเล็กก่อนเกณฑ์ในวัด : ศึกษากรณีเฉพาะศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดในเขตจังหวัดหนองคาย”. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต. (บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๕), หน้า ๔๖ - ๕๑.

^{๓๓} กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยพระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบ และคำสั่งของคณะสงฆ์, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๒).

อำนาจดำเนินการด้วยวัตถุประสงค์ เพื่อการถ่วงดุลอำนาจ เช่น ที่เป็นอยู่ตามกฎหมายในปัจจุบัน และโดยระบบเช่นว่านั้น เป็นผลบั่นทอนประสิทธิภาพแห่งการดำเนินกิจการ จึงสมควรแก้ไขปรับปรุงเสียใหม่ ให้สมเด็จพระสังฆราช องค์สกลมหาสังฆปริณายก ทรงบัญชาการคณะสงฆ์ทางมหาเถรสมาคม ตามอำนาจกฎหมายและพระธรรมวินัย ทั้งนี้เพื่อความเจริญรุ่งเรืองแห่งพระพุทธศาสนา

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ ได้แก่ กิจการที่คณะสงฆ์จะต้องทำหรือที่จะต้อง ถือเป็นธุระหน้าที่ เพราะเป็นการคณะสงฆ์และการพระศาสนา หรือเพราะเกี่ยวกับการคณะสงฆ์ และการพระศาสนาพระธรรมปริยัติโสภณ (วรวิทย์ คงคปญฺโญ) อธิบายรายละเอียดว่ามี ๖ ฝ่ายคือ^{๓๔}

๑. ฝ่ายการปกครอง

การปกครองคณะสงฆ์ มีแบบแผนที่วางไว้เป็นแนวปฏิบัติในการปกครองคณะสงฆ์ เรียกว่า “ระเบียบการปกครองคณะสงฆ์” แบ่งออกได้ ๒ ส่วน คือ

๑.๑ ส่วนหลัก ได้แก่ แบบแผนกำหนดหน่วยงาน เขตปกครอง ผู้ปกครองหรือผู้รับมอบงาน หรือคณะผู้รับมอบงาน

๑.๒ ส่วนย่อย

๒. ฝ่ายการศึกษา

การศึกษา หมายถึง การศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยของพระพุทธศาสนาทั้งของบรรพชิตและคฤหัสถ์ หรือการศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติสัทธรรม โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น ๒ แผนกหลัก คือ แผนกบาลี และแผนกธรรม รวมถึงการศึกษาธรรมศึกษาและการจัดให้มีการเรียนพระธรรมวินัยเป็นส่วนเสริมอีกด้วยบางแบบแผนตราไว้ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และบางแบบแผนให้กำหนดโดยกฏมหาเถรสมาคม หรือให้กำหนดโดยระเบียบมหาเถรสมาคม และบางแบบแผนได้ยึดจารีตเป็นหลัก แยกตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายมี ๒ ส่วน คือ ระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลาง ๑ ระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค ๑ และพิจารณาตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการวัด เห็นควรเพิ่มระเบียบการปกครองส่วนวัดเข้าเป็นส่วนที่ ๓ การปกครองคณะสงฆ์ทุกส่วนทุกชั้น ให้มีเจ้าคณะมหานิกาย และเจ้าคณะธรรมยุตปกครองบังคับบัญชาวัด และพระภิกษุสามเณรในนิกายนั้นๆ

๓. การเผยแผ่พระพุทธศาสนา

การเผยแผ่พระพุทธศาสนามีทั้งเชิงรับและเชิงรุก บางทีถ้าไม่ได้ทำความเข้าใจให้ดีก็จะไม่เห็นความแตกต่างในเรื่องนี้ ขณะที่พูดถึงการเผยแผ่เชิงรับ หมายถึงการเผยแผ่ด้วยการเทศน์การสอนธรรมเป็นหลัก ส่วนการเผยแผ่เชิงรุก หมายถึงการใช้การสงเคราะห์ในรูปแบบต่าง ๆ เป็นตัวนำ

^{๓๔} พระธรรมปริยัติโสภณ (วรวิทย์ คงคปญฺโญ), การคณะสงฆ์และการพระศาสนา. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๕๑.

คนเข้าหาธรรม ดังนั้นการศึกษาสงเคราะห์และสาธารณสงเคราะห์ จึงเป็นวิธีการเผยแผ่เชิงรุกเวลาที่พระสงฆ์ทำเรื่องขอเลื่อน หรือตั้งสมณศักดิ์ ผลงานด้านเผยแผ่ก็จะอยู่ที่ว่ามีคนเข้าวัดถือศีลฟังธรรมจำนวนเท่าไร มีคนเวียนเทียนจำนวนเท่าไร อย่างนี้เรียกว่า การเผยแผ่เชิงรับ แม้แต่การที่พูดถึงการเผยแผ่ของพระอัสสชิแก่ท่านไปบิณฑบาตในหมู่บ้านอุปติสสะปริพาชกเห็นท่านแล้วเลื่อมใสมาขอฟังเทศน์ พระอัสสชิก็เทศน์ว่า “เอ ชมมา เหตุปุปภาว” เป็นต้น อุปติสสะฟังแล้วได้ดวงตาเห็นธรรมมาขอบวช นี่ก็เป็นการเผยแผ่เชิงรับ

๔. การสาธารณูปการ

การสาธารณูปการ หมายถึงการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์กล่าว คือ

๔.๑ การก่อสร้าง และบูรณะปฏิสังขรณ์ศาสนวัตถุและศาสนสถาน

๔.๒ การอื่นเกี่ยวกับการวัด คือ การสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย การยุบเลิก การขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา การยกวัดร้างเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษา และการยก วัดราษฎร์ขึ้นเป็นพระอารามหลวง

๔.๓ กิจการอื่นๆ ของวัด เช่น การจัดงานวัด การเรียไร

๔.๔ การศาสนสมบัติของวัด (ศบว.)

อย่างไรก็ตามการสาธารณูปการ เป็นงานที่ละเอียดอ่อน ที่ผู้ปฏิบัติโดยตรง คือเจ้าอาวาสซึ่งเป็นพระสังฆาธิการระดับวัด และเจ้าคณะทุกส่วนทุกชั้นต้องมีความสัมพันธ์กัน ๒ ประการ คือ ควบคุมการสาธารณูปการ และส่งเสริมการสาธารณูปการ

๕. การศึกษาสงเคราะห์และสาธารณสงเคราะห์

การศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล และการช่วยเหลือเกื้อกูลการศึกษา หรือสถาบันการศึกษาอื่น นอกจากการศาสนศึกษา หรือบุคคลผู้กำลังศึกษา โดยแบ่งออกเป็น ๕ ประเภทคือ

๕.๑ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

๕.๒ โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

๕.๓ โรงเรียนสงเคราะห์เด็กยากจนตามพระราชประสงค์

๕.๔ โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

๕.๕ โรงเรียนอบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด

ทั้งนี้การตั้งทุนสงเคราะห์นักเรียนเป็นงานหนึ่งของคณะสงฆ์ จัดอยู่ในการศึกษาสงเคราะห์ที่เป็นงานของคณะสงฆ์ ดำเนินการโดยคณะสงฆ์ เพื่อประชาชนมีหลักเกณฑ์และวิธีการไว้ชัดเจนตามประกาศของมหาเถรสมาคมและข้อบัญญัติที่กำหนดไว้ เมื่อพ.ศ. ๒๕๒๗, พ.ศ. ๒๕๒๘ และ พ.ศ. ๒๕๓๒ ตามลำดับ

๖. การสาธารณสงเคราะห์

การสาธารณสงเคราะห์ หมายถึง การจัดกิจการอันเป็นสาธารณประโยชน์ ที่ พระสงฆ์หรือวัดวาอารามต่างๆ จัดทำอยู่ในปัจจุบันแบ่งออกเป็น ๔ ประเภท คือ

๖.๑ การดำเนินกิจการเอง เช่น กิจการห้องสมุดเพื่อประชาชน การตั้งมูลนิธิเพื่อช่วยเหลือคนยากจนหรือช่วยเหลือคราวประสบภัยพิบัติ การกำหนดเขตอภัยทาน

๖.๒ การเกื้อกูลกิจการของผู้อื่น เช่น การพัฒนาหมู่บ้านหรือชุมชน การช่วยเหลือทางราชการในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

๖.๓ การเกื้อกูลสาธารณสมบัติ เช่น การสร้างถนนหนทาง การขุดลอกคูคลอง การสร้างฌาปนสถาน การสร้างประปาและไฟฟ้า

๖.๔ การเกื้อกูลประชาชนและสรรพสัตว์ เช่น การช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ การสงเคราะห์คนชราและคนพิการ หรือการสงเคราะห์โดยประการอื่น

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาสงเคราะห์ในพระพุทธศาสนา

๒.๔.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการให้การศึกษาแก่เด็ก

ในทางพระพุทธศาสนาให้ความสำคัญแก่เด็กมากในทางการศึกษาซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้จากพระพุทธรูปคำรัส เช่น พุทฺทมุติ มาดาปิโตร พ่อแม่เป็นพรหมของบุตร^{๓๕} ซึ่งมีนัยสำคัญว่า การที่พ่อแม่จะเป็นพรหมของบุตรได้นั้น ต้องทำหน้าที่ที่ดีตามหลักทศก^{๓๖} โดยข้อเก้าคือ ให้การศึกษาแก่บุตร ดังนั้น ท่านจึงเรียกพ่อแม่ว่าเป็นบูรพาจารย์ คือครูอาจารย์คนแรกของบุตร แม้ในคัมภีร์ธรรมนิตีกี่กล่าวไว้ว่า “เมื่อยามลูกยังเด็ก ไม่ให้ลูกศึกษาเล่าเรียน มารดาที่ชื่อว่าเป็นไพรี บิดาก็ชื่อว่าเป็นศัตรู (เพราะ) ลูกไม่มีสง่าผ่าเผย เมื่ออยู่ในที่ประชุม (สภา) คุณดั่งนกยางที่อยู่ในท่ามกลางฝูงหงส์ฉะนั้น”^{๓๗}

ตัวอย่างแห่งพุทธจริยวัตรที่ทรงแสดงให้เห็นประจักษ์ก็คือ เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จไปเยี่ยมพระพุทธบิดาที่กรุงกบิลพัสดุ์ ครั้งแรก พระนางพิมพา(ยโสธรา) ตรัสสั่งให้พระราหุลกุมารไปทูลขอราชสมบัติกับพระพุทธเจ้าในฐานะรัชทายาท พระพุทธองค์ทรงพิจารณาเห็นว่าราชสมบัติเป็นเพียงโลกียทรัพย์ อริยทรัพย์อันประเสริฐกว่า โดย ชื่อว่า “ปัญญา เว สตุตมัม ธน - ปัญญาคือความรู้เป็นอริยทรัพย์ที่ ๗”^{๓๘} จึงโปรดให้พระสารีบุตรเถระ ให้การบรรพชาแก่พระราหุลกุมารเป็นสามเณร

^{๓๕} อ.จ. ต.ก. (ไทย) ๒๐/๓๑/๑๘๓.

^{๓๖} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๔๔/๒๐๐.

^{๓๗} ราชনীติ - ธรรมนิตี, ราชบัณฑิตยสถานจัดทำเพื่อทูลเกล้าฯ ถวายเนื่องในพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๓๕, (กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๓๕), หน้า ๓๓๑.

^{๓๘} พ.ธ.อ. ๑/๘/๑๕๕ - ๑๕๗.

ตั้งแต่อายุ ๘ ขวบ สรุปลีกคือทรงให้การศึกษาแก่พระราชกุมารนั่นเอง และก็ปรากฏภายหลังว่า พระราหุลได้รับการยกย่องว่าเป็นเอตทัคคะในฐานะผู้เฝ้าต่อการศึกษาคือการเรียนรู้และใฝ่รู้

ในหนังสือ “รอให้ถึงอนุบาลก็สายเสียแล้ว” ของมาซารุ อิบูกะ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้การศึกษาแก่เด็กเล็กว่า

เป็นเรื่องยากเกินไปไหมที่เราจะสร้างจินตนาการว่าโลกของเราจะเป็นอย่างไร หากว่าเด็กเล็กๆสนใจที่จะเรียนรู้วิชาและทักษะต่างๆไปพร้อมๆกันกับการเล่นต่างๆของเขา แล้วสังคมของเราจะไม่ใช่สังคมที่น่ารักน่าอยู่อาศัยหรือ... ในความเป็นจริงแล้วเด็กเล็กมีความหิวกระหายที่จะเรียนรู้ทุกสิ่งทุกอย่างที่เขาอยากจะทำอย่างไม่มีวันสิ้นสุด แม้ว่าเขาจะไม่รู้และไม่สามารรถตัดสินใจได้ว่าสิ่งที่เขาเรียนรู้มันอะไรคืออะไรไม่ผิด^{๓๕}

ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี กล่าวไว้ว่า

กุญแจสำคัญของการพัฒนาของเราอยู่ที่การพัฒนาคน ถ้าเราพัฒนาคนให้ฉลาดสามารถเรียนรู้ คิดเป็น ทำเป็น และตั้งอยู่ในความดีได้นั้นแหละจึงจะแก้ไขปัญหาสังคมได้ ขณะนี้เรามีเด็กเกิดใหม่ปีละหนึ่งล้านคน เด็กหนึ่งล้านคนไม่ว่าจะเป็นลูกคนจนหรือคนรวย เติบโตขึ้นตามบุญตามกรรมจนอายุมากก็ไปเข้าโรงเรียน ซึ่งเขาเป็นที่พึ่งได้น้อย ในการพัฒนาสติปัญญา

สุดท้ายผู้เขียนสรุปว่า เด็กที่ได้รับการกระตุ้นทางตา หู จมูก ลิ้น และกายให้ได้เห็น ให้ได้กลิ่น ให้ได้รส ให้ได้สัมผัส ตั้งแต่เกิดมาใหม่ๆ ด้วยความรักจากพ่อแม่จะช่วยทำให้ประสาทของเซลล์สมองงอกงาม เกิดความฉลาด เรียนรู้ได้ง่าย รู้เหตุรู้ผล สามารถพัฒนาประเทศ ให้เจริญรุ่งเรือง^{๓๖}

ตามรายงานสภาวะเด็กโลกประจำปี ๒๕๔๕ ระบุว่า

เด็กหลายล้านคนดำเนินชีวิตอย่างยากไร้ ถูกทอดทิ้งไร้การศึกษา ขาดแคลนสารอาหาร ถูกเลือกปฏิบัติ ละเลย และอ่อนแอสำหรับพวกเขา ชีวิตคือการต่อสู้เพื่อความอยู่รอดไปวันต่อวัน ไม่ว่าเด็กเหล่านี้จะอยู่ในใจกลางเมืองหรือถิ่นทุรกันดารก็ตามพวกเขาเสี่ยงต่อการพลาดโอกาสแห่งชีวิตในวัยเยาว์ ถูกตัดโอกาสที่จะได้รับบริการที่จำเป็นต่อชีวิต เช่น โรงพยาบาล และโรงเรียนขาดการปกป้องคุ้มครองจากครอบครัวและชุมชน และมักเสี่ยงถูกเอาเปรียบและถูกกระทำโดยมิชอบ สำหรับเด็กเหล่านี้ วัยเด็กซึ่งสมควรจะเป็นช่วงเวลาแห่งการเจริญเติบโต การได้เรียนรู้ การเล่นสนุก และมีความรู้สึกปลอดภัย กลับไม่มีความหมายอย่างใดในความเป็นจริง^{๓๗}

^{๓๕} มาซารุ อิบูกะ, รอให้ถึงอนุบาลก็สายเสียแล้ว, ชีระสุมิตร และพรอนงค์ นิยมค้า แปลจากภาษาญี่ปุ่น เรื่อง Ochien Dewa Ososuguru, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน, ๒๕๓๖), หน้า ๑๑.

^{๓๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖ - ๗.

^{๓๗} องค์การยูนิเซฟ, รายงานสภาวะเด็กโลก พ.ศ. ๒๕๔๕, (กรุงเทพมหานคร : องค์การยูนิเซฟแห่งประเทศไทย, พ.ศ. ๒๕๔๕), หน้า ๑.

เด็กในวันนี้มิใช่เป็นแค่ผู้ใหญ่ในวันข้างหน้าเท่านั้น หากยังเป็นผู้สร้างโลกในอนาคตอีกด้วย เด็กมิใช่เพียงผลผลิตบั้นปลายของผู้ใหญ่ในอดีตและปัจจุบัน หากยังเป็นต้นเหตุของปัญหาและปัจจัยสำคัญของการแก้ปัญหาและสร้างสรรค์สังคมต่อไปข้างหน้าด้วยการใส่ใจเด็กอย่างถูกต้องเสียแต่วันนี้จึงเป็นภารกิจที่มีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนและมีคุณค่ายิ่ง ซึ่งประเด็นนี้ท่านพุทธทาสภิกขุกล่าวไว้ว่า

ถ้าเด็กของเราเป็นอย่างไร โลกในอนาคตมันจะเป็นอย่างนั้น ไม่ต้องสงสัยมันเหตุผลเกินกว่าเหตุผล : เด็กของเราเป็นอย่างไร โลกในอนาคตจะเป็นอย่างนั้น ฉะนั้นเราสร้างโลกในอนาคตได้ โดยการสร้างเด็กหรือผ่านทางเด็ก, แล้วเด็กจะเป็นผู้สร้างโลกจะพูดให้เต็มแบบก็คือ ครูสร้างโลกโดยผ่านเด็ก ฉะนั้นจงสร้างเด็กให้ดี เหมาะสมสำหรับที่จะไปสร้างโลกให้ถูกต้อง ให้งดงาม^{๔๒}

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) กล่าวถึงการพัฒนาเด็กในแง่องค์รวมตามหลักไตรสิกขา ประกอบด้วย ๓ ด้าน คือ (๑) ด้านความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม (๒) ด้านจิตใจ และ(๓) ปัญญาโดยเน้นว่าการศึกษาพัฒนาชีวิตทั้งระบบอารมณ์จึงจะพัฒนาไปด้วย

พอการศึกษาเริ่มต้น ชีวิตที่ดีก็มาเอง รวมทั้งเรื่องอารมณ์ด้วยคือ สภาพจิตที่ดีมาด้วยเอง เพราะว่า เมื่อเป็นการศึกษาที่ถูกต้องแล้ว ทุกด้านก็พัฒนาพร้อมกันหมด พฤติกรรมก็พัฒนาไปด้วยกันกับจิตใจและปัญญา ถึงแม้จะยอมรับว่าบางครั้งก็ต้องมีการย่นย่อในเมื่อจิตใจยังไม่พร้อม แต่เมื่อเด็กมีจิตสำนึกในการศึกษา เด็กจะเข้มแข็งใจสู้ขึ้นมา เพราะเด็กรู้แล้วว่าชีวิตจะดี ต้องมีการศึกษา ฝึกฝนพัฒนา มนุษย์เป็นสัตว์พิเศษตรงนี้^{๔๓}

พระเทพกิตติโมลี (ทองสุรย์ สุริยโชโต) กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูบุตรธิดาว่า นอกจากจะเลี้ยงดูทางกายให้เจริญเติบโตแล้ว ยังต้องเลี้ยงดูทางใจด้วยกล่าวคือ “อาหารกายหาได้ทั่วไป อาหารใจหาได้จากศาสนา” และว่า “ศาสนาจึงเป็นอาหารใจให้ความสุขแก่มวลชนในสังคมมิใช่เพียงการมีชีวิตตั้งแต่เยาว์วัยจนถึงชราภาพก็ควรต้องมีอาหารใจ คือ ศีลธรรมไว้อบรมตนเองในทุกขั้นตอนของชีวิต คนเราจึงจะมีความสุขได้”^{๔๔}

ความข้อนี้อีกสอดคล้องกับความเห็นของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัล จิตฺตมฺโม) ที่ว่า “ศาสนาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ยอดเยี่ยมพัฒนาจริง ๆ” เริ่มพัฒนาจิตคน พอพัฒนาจิตแล้ว คนก็อยากมีการศึกษาอยากจะแสวงหาความรู้ เสรีแล้ว ”พัฒนาการศึกษา” พอพัฒนาการศึกษาเสร็จ

^{๔๒} พุทธทาสภิกขุ, *อุดมคติอนุบาล*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อัครมมโย, ๒๕๑๑), หน้า ๑๓.

^{๔๓} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), *พัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย*, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๕), หน้า ๓๑.

^{๔๔} พระเทพกิตติโมลี (ทองสุรย์ สุริยโชโต), *ความสัมพันธ์ของพ่อแม่และลูกสำคัญยิ่งนักหรือ?*, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : จรัสสินทวงศ์การพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๕.

แล้วทุกคนก็อยากจะประกอบอาชีพการงาน พัฒนาเศรษฐกิจให้เศรษฐกิจดีขึ้น....” ถ้าลูกของท่านทั้งหลายไม่เรียนหนังสือไปไหนก็เก้อเงิน ไม่มีความรู้ความสามารถ ^{๔๕}

การพัฒนาการศึกษา การพัฒนาเด็ก โดยยึดหลักไตรสิกขา คือ สีล สมาธิ ปัญญา เป็นแกนหลัก จึงเป็นการพัฒนาการศึกษาและการพัฒนาเด็กอย่างแท้จริง ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการก็ตระหนักดีว่าจะให้ความสำคัญแก่เรื่องนี้โดยจัดให้มีโรงเรียนวิถีพุทธ ขึ้น โดยได้รับความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๕ เป็นต้นมา ซึ่งบทบาทนี้ควรเป็นของพระสงฆ์ ดังสัมโมทนียกถา ของสมเด็จพระพุทธาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโน) ในการเปิดประชุมโรงเรียนวิถีพุทธ ความข้อหนึ่งว่า

โรงเรียนวิถีพุทธที่เกิดขึ้นจึงเป็นแหล่งสำคัญที่จะเพาะเลี้ยงให้เกิดความดีงามตามที่กล่าว ฝ่ายพระสงฆ์ไม่สนใจทำเป็นวงเฉยถือว่าไม่ใช่ชั่วนานไป ก็จะทำให้เด็กไทยขาดความเป็นไทย กลายเป็นทาสทางสติปัญญา และเมื่อนั้นแหละก็จะเริ่มรู้สึกตัวกันว่า บ้านเมืองของเราเป็นอย่างไร ไปเสียแล้ว ปัจจุบันนี้ก็หมดไปเหมือนกันว่าเปลี่ยนแปลงแปรผันไป แต่ว่าจะทำอย่างไร จึงจะให้กลับคืนมาได้ ^{๔๖}

จากที่แสดงมานี้จะเห็นได้ว่า พระสงฆ์ควรมีบทบาทเข้าไปช่วยเหลือทางการบ้านเมือง และประชาชนในการอุปถัมภ์การศึกษา โดยเฉพาะการศึกษาสงเคราะห์ เพราะเป็นการช่วยพัฒนาการศึกษาให้ถึงพร้อมด้วยคุณธรรมจริยธรรม โดยยึดหลักไตรสิกขา คือ สีล สมาธิ ปัญญา เป็นแกนหลัก เฉพาะอย่างยิ่ง การจัดตั้งและดำเนินการพัฒนาตั้งศูนย์เด็กเล็กก่อนเกณฑ์ให้กับเด็กที่อาจจะด้อยโอกาสทางการศึกษา ถือเป็นมหากุศลวิทายาทอันสูงส่งยิ่ง

๒.๔.๒ ความหมายของการศึกษาสงเคราะห์

การศึกษาสงเคราะห์ คือ การจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษา ซึ่งอยู่ในสภาวะยากลำบากอันเนื่องมาจากปัญหาสภาพภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ให้ได้รับความคุ้มครองช่วยเหลือ และให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ซึ่งสนองตามหลักการที่กำหนดไว้ใน ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ ได้แก่

๑. เด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษา อันเนื่องมาจากปัญหาทางสภาพภูมิศาสตร์ ได้แก่ เด็กชาวเขา ชาวเรือ ชาวเกาะ เด็กต่างเชื้อชาติศาสนา และวัฒนธรรม

^{๔๕} พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม), พุทธวิธีเตรียมตัวตาย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ เลียงเชียง, ม.ป.ป.), หน้า ๕,๑๕.

^{๔๖} มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, โรงเรียนวิถีพุทธ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า ๑๐.

๒. เด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษา อันเนื่องมาจากปัญหาทางเศรษฐกิจ ได้แก่ เด็กยากจน เด็กยากไร้ เด็กในแหล่งเสื่อมโทรม เด็กในชุมชนแออัด บุตรกรรมกรก่อสร้าง

๓. เด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษา อันเนื่องมาจากปัญหาทางสังคม ได้แก่ เด็กที่ครอบครัวย่ำแย่ เด็กที่ถูกทำทารุณ เด็กที่ถูกใช้แรงงาน เด็กเร่ร่อน เด็กกำพร้าขาดผู้อุปการะ เด็กที่ถูกล่วงละเมิดทางร่างกายและเพศ หรือเด็กที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศ เด็กที่มีความเสี่ยงสูงต่อการถูกชักนำไปประกอบอาชีพอันไม่พึงประสงค์ เด็กที่ครอบครัวมีปัญหาสุขภาพจิต เด็กที่ครอบครัวมีปัญหาโรคเรื้อน โรคเอดส์ ฯลฯ

๔. เด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษา อันเนื่องมาจากปัญหาทางการเมือง ได้แก่ เด็กที่เป็นบุตรหลานของผู้ได้รับภัยผู้อพยพลี้ภัยชายแดน บุตรหลานของผู้ที่มีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ

๕. เด็กยากจนที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะทางและปัญญาเป็นเลิศ^{๔๗}

การศึกษาสงเคราะห์ เป็นการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อเติมเต็มให้กับการศึกษาอีกลักษณะของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งช่วยในการบริหารทางการศึกษาแก่ปวงชนของกระทรวงศึกษาธิการ มีความครอบคลุม และสามารถสนองความต้องการของประชาชนทุกกลุ่มได้อย่างทั่วถึง และเป็นธรรม โดยมุ่งพัฒนาเด็กขาดโอกาสทางการศึกษาให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการดำรงชีพ มีความคิดสร้างสรรค์ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ถูกต้องดีงาม มีเจตนาที่ดีต่อครอบครัวสังคม และประเทศชาติ มีความรักความเข้าใจ และยอมรับความต้องการสิทธิ และบทบาทของตนเองและผู้อื่น มีความซาบซึ้ง รู้จักรัก เข้าใจ รู้จักอนุรักษมรดก และเอกลักษณ์ของชาติ ด้วยการมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ และพัฒนากิจกรรมด้านศิลปะ วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีไทย ตลอดจนถึงทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เป็นพลเมืองไทยที่มีความรับผิดชอบ และสามารถปฏิบัติตนตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สามารถเป็นสื่อกลางระหว่างรัฐบาลกับชุมชน และกลับไปเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง และเจริญก้าวหน้าได้ตามอรรถภาพ

๒.๔.๓ แนวทางการบริหารงานด้านการศึกษาสงเคราะห์

พระสงฆาธิการ ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๓๕ มีอำนาจหน้าที่ในการปกครองคณะสงฆ์ในเขตปกครองของตน คือ บริหารการคณะสงฆ์และการพระศาสนาตามที่กำหนดไว้กฎหมายธรรมนูญฉบับที่ ๒๓ (พ.ศ.๒๕๔๑) ซึ่งได้กล่าวถึงอำนาจหน้าที่ (ภารกิจ) ของคณะสงฆ์ทั้ง ๖ ด้าน ไว้ในระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ ได้กล่าวถึงแนวทางการบริหารงานด้านการศึกษาสงเคราะห์ เป็นการ

^{๔๗} กองการศึกษาสงเคราะห์, ระเบียบการรับเด็กเข้าเรียน ณ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์, (กรุงเทพมหานคร : กรมสามัญศึกษา, ๒๕๔๑), หน้า ๕-๖.

จัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลแก่เด็ก และเยาวชนของชาติ ทั้งด้านการศึกษา การอบรมศึกษา การให้ที่อยู่อาศัยและอาหาร ทำให้เด็ก ๆ มีความอบอุ่นและมีความสุขทั้งร่างกายและจิตใจ

การศึกษาที่พระภิกษุสงฆ์ได้ดำเนินการในลักษณะนี้มี ๕ ประการ^{๔๘} คือ

๑) โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ที่วัดหรือมูลนิธิวัดจัดตั้งขึ้น เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลเด็กและเยาวชนที่ยากจน บางแห่งมีนักเรียนเฉพาะชาย-หญิง และบางแห่งมีนักเรียนพระภิกษุสามเณรเรียนร่วมด้วย กระทรวงศึกษาธิการได้ออกระเบียบว่าด้วยการจัดตั้งโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา พ.ศ.๒๕๓๒ มีทั้งระดับอนุบาล ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ปัจจุบันสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

๒) โรงเรียนสงเคราะห์เด็กยากจนตามพระราชประสงค์ ตั้งตามพระราชประสงค์และอยู่ในพระบรมราชานุเคราะห์ และอยู่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ปัจจุบันมีจำนวน ๓ แห่ง คือ โรงเรียนวัดศรีจันทร์ จังหวัดสมุทรปราการ โรงเรียนวัดบึงเหล็ก จังหวัดนครพนม และโรงเรียนนันทบุรีวิทยา จังหวัดน่าน

๓) ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดจัดตั้งขึ้นเพื่อให้การศึกษาอบรมปลูกฝังศีลธรรม วัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามแก่เด็กและเยาวชน สอนเฉพาะวันอาทิตย์ จัดตั้งตามระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พ.ศ. ๒๕๓๔ และอยู่ในอุปถัมภ์ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

๔) ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดจัดตั้งขึ้นเพื่ออบรมเด็กเล็กก่อนวัยเรียนมีทั้งชาย-หญิง วัดจัดตั้งขึ้นตามระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยการจัดตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด พ.ศ. ๒๕๓๓ และอยู่ในสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

๕) โรงเรียนในพระบรมราชูปถัมภ์/ พระราชูปถัมภ์เป็น โรงเรียนอยู่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และอยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปัจจุบันมีเพียงแห่งเดียว คือ โรงเรียนวินิตศึกษาเป็น โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา

นอกจากการจัดการศึกษาสงเคราะห์แก่เด็กและเยาวชนให้มีสถานที่เรียนหนังสือแล้ว พระภิกษุสงฆ์ยังให้ความสงเคราะห์การศึกษาแก่เด็กและเยาวชน ผู้กำลังศึกษาในสถานศึกษาทั่วประเทศ อาทิ ตั้งทุนสงเคราะห์การศึกษาชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ช่วยพัฒนาสถานศึกษา ช่วยเหลือด้านอุปกรณ์การศึกษา และช่วยเหลือบุคคลผู้กำลังศึกษา

การศึกษาสงเคราะห์ด้านอาชีพ หมายถึงการฝึกอบรมด้านวิชาอาชีพที่วัดจัดขึ้นสำหรับผู้ยากไร้ ด้อยโอกาสและผู้ที่ย่ำแย่มาอาศัยวัด ได้มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ โดยมีหน่วยงานองค์กร ทั้งรัฐและเอกชนให้การสนับสนุนด้านวิทยากร สื่อ และเครื่องมือต่าง ๆ หรือการที่วัดเป็น

^{๔๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒ - ๑๓.

ศูนย์กลางดำเนินกิจกรรมอาชีพได้อาชีพหนึ่ง เพื่อเป็นตัวอย่างหรือแหล่งการเรียนรู้ทางอาชีพ อาทิ การปลูกพืช สมุนไพร การทำสวนผลไม้ หรือพันธุ์ไม้หายาก การทำบัญชีภาพ เป็นต้น

๒.๕ ระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด

ระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด พ.ศ. ๒๕๓๗^{๔๕} เพื่อให้การดำเนินการของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓ แห่งพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการ กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๓๖ กรมการศาสนาจึงวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า ระเบียบกรมการศาสนา ว่าด้วยศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด พ.ศ. ๒๕๓๗

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้บังคับตั้งแต่วันถัดจาก วันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับ และคำสั่งอื่นๆ ในส่วนที่ได้กำหนดไว้แล้วในระเบียบนี้ หรือซึ่งขัด หรือแย้งกับระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้

"ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด" หมายถึง สถานที่ซึ่งวัดจัดตั้งขึ้นในที่วัด หรือที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ดินของมูลนิธิทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้การศึกษาอบรมปลูกฝังศีลธรรมวัฒนธรรม และประเพณีอันดีงามของไทย รวมทั้งการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กก่อนเกณฑ์เข้าสู่วัยเรียนภาคบังคับ ประถมศึกษา มีชื่อย่อว่า "ศดว."

"เจ้าอาวาส" หมายถึง เจ้าอาวาสผู้ทำหน้าที่หัวหน้าศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดที่มีเด็กไม่เกิน ๑๐๐ คน

"อาจารย์ใหญ่" หมายถึง เจ้าอาวาสผู้ทำหน้าที่หัวหน้าศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดที่มีเด็กตั้งแต่ ๑๐๑ ถึง ๒๐๐ คน

"ผู้อำนวยการ" หมายถึง เจ้าอาวาสผู้ทำหน้าที่หัวหน้าศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดที่มีเด็กตั้งแต่ ๒๐๑ คนขึ้นไป

"ครูสอน" หมายถึง ผู้ทำหน้าที่สอนในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด

"ครูพี่เลี้ยง" หมายถึง คุรุศาสตร์ผู้ทำหน้าที่สอน พร้อมกับดูแลช่วยเหลือเด็กในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด

^{๔๕} กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยพระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบ และคำสั่งของคณะสงฆ์, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๒), หน้า ๕๓๐ - ๕๓๒.

"ผู้ดูแลเด็ก" หมายถึง คฤหัสถ์ผู้ทำหน้าที่สอน พร้อมกับดูแลช่วยเหลือเด็กในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด

"เจ้าหน้าที่" หมายถึง บุคคลซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด

"เด็ก" หมายถึง เด็กก่อนเกณฑ์เข้าสู่วัยเรียนภาคบังคับในระดับประถมศึกษา ซึ่งอายุระหว่าง ๓-๕ ปี และอยู่ในการดูแลอบรมของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด

"การจัดการศึกษา" หมายความว่า การเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้เด็กได้รับพัฒนาการทุกด้าน เป็นการเตรียมพร้อมก่อนเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา

"การประเมินพัฒนาการ" หมายความว่า กระบวนการวัดความสามารถของพฤติกรรมทางกาย

"อารมณ์" หมายความว่า กระบวนการวัดความสามารถของพฤติกรรมทางกาย

"อารมณ์" สังกม และสติปัญญา เพื่อเปรียบเทียบเกณฑ์การประเมินที่กำหนด

ข้อ ๕ ให้ผู้อำนวยการกองศาสนศึกษา รักษาการให้เป็นไปตามระเบียบนี้

๒.๖ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ

๒.๖.๑ ความเป็นมาของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ

ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุเป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ซึ่งจัดให้เด็กทั้งชายและหญิง ที่มีอายุ ๓ - ๕ ปี โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเตรียมความพร้อมและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ประเพณี และวัฒนธรรมไทย มีหน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งกำหนดให้ดำเนินงานในลักษณะที่เป็นโรงเรียน เพื่อการกุศล ไม่เก็บค่าธรรมเนียมการเรียน ครูผู้สอนคือ พระภิกษุ สามเณร และให้ฆราวาส หรือชาวบ้านเป็นครูช่วยสอนด้วย

การจัดให้มีศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด สืบเนื่องมาจากโครงการโรงเรียนวัดสอนเด็กก่อนเกณฑ์ของกรมการศาสนา ซึ่งได้จัดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๖ เพื่อสนองพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ ที่ทรงมีพระราชประสงค์ที่จะให้คณะสงฆ์พิจารณาหาทางจัดการเรียนการสอนแก่เด็ก และประชาชนให้มีความรู้อ่านออกเขียนได้ เพราะวัดต่าง ๆ ได้มีส่วนช่วยเหลือการศึกษาของเด็ก และประชาชนอยู่แล้ว

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๑ โรงเรียนวัดสอนเด็กก่อนเกณฑ์ได้เปลี่ยนชื่อ เป็นศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด และกรมการศาสนาได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดขึ้น โดยปรับปรุง และพัฒนาจากแนวทางการจัดการศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้หน่วยปฏิบัติสามารถดำเนินการด้านต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น สภาพ

การจัดการศึกษาของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เป็นการจัดการศึกษาที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยจำแนกเป็น ๒ งานหลัก ดังนี้

๑. **งานบริการ** เป็นการบริหารงานการจัดการศึกษาในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม โภชนาการและอนามัย บุคลากร ความสัมพันธ์กับชุมชน และการประชาสัมพันธ์ การจัดทำทะเบียนและการจัดเก็บข้อมูล การประเมินผล และการรายงานผล

๒. **งานวิชาการ** เป็นการจัดประสบการณ์ และกิจกรรมการเรียนการสอนในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ได้แก่ การเตรียมสร้างเสริมทักษะภาษาไทย การเตรียมสร้างเสริมทักษะคณิตศาสตร์ การเตรียมสร้างเสริมประสบการณ์ การเตรียมสร้างเสริมลักษณะนิสัย ทั้งนี้จะมีบุคคลรับผิดชอบการดำเนินการจัดการศึกษาตามสภาพเหล่านี้ เช่น เจ้าอาวาสวัดเป็นครูใหญ่ หรืออาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการ ทำหน้าที่เป็นผู้บริหารศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด โดยมีคณะกรรมการบริหารศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ทำหน้าที่กำกับดูแลการบริหารให้เป็นไปตามหลักการ และนโยบายที่กรมการศึกษากำหนดให้ พระภิกษุสามเณร เป็นครูสอนและอบรมศีลธรรมฝึกมารยาท และให้ความรู้เกี่ยวกับประเพณีของไทย ฆราวาสหรือชาวบ้านเป็นครูผู้สอน หรือครูพี่เลี้ยง ซึ่งมีหน้าที่จัดกิจกรรมที่เหมาะสมให้กับเด็ก ดูแลและส่งเสริมสุขภาพอนามัย ปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดี ประเมินพัฒนาการ และปรับปรุงแก้ไขพัฒนาการเด็กที่บกพร่อง ตลอดจนประสานงานกับผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องทั่ว ๆ ไป นอกจากนี้ยังกำหนดให้ศึกษาธิการจังหวัดและศึกษาธิการเขต มีหน้าที่ร่วมมือกับคณะสงฆ์ในการดำเนินการตรวจดูแลความเรียบร้อยของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดอีกด้วย

การดำเนินงานศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ตามกระบวนการที่ได้กล่าวมานั้น ได้กระทำมาจนถึง ปี พ.ศ. ๒๕๓๘ โครงการจัดตั้งศูนย์เด็กด้อยโอกาสในวัด^{๕๐} จึงเกิดขึ้นเนื่องจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้มีพระราชดำรัสกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนว่า ปัจจุบันยังมีเด็กด้อยโอกาส อาทิ เด็กเร่ร่อน เด็กกำพร้า เด็กในชุมชนแออัด เด็กถูกรกรรกรก่อสร้าง ฯลฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เด็กในกรุงเทพมหานคร ยังขาดโอกาสทางการศึกษา สมควรที่วัดจะดำเนินโครงการศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จะได้ให้ความช่วยเหลือเด็กเหล่านี้ ซึ่งรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ ได้มอบให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนเด็ก และข้อมูลหน่วยงานที่ดำเนินงานด้านนี้ และประสานให้กรมการศึกษานานาชาติทางจัดตั้งศูนย์เด็กด้อยโอกาสในวัดต่าง ๆ ขึ้น ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล

^{๕๐} “๔๐ วัดน้อมเกล้าฯ ศูนย์เด็กด้อยโอกาส”, หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, (๒๒ มิถุนายน ๒๕๓๘) : ๘.

ในวโรกาสที่ทรงเจริญพระชนมายุ ๔๐ พรรษา เพื่อสนองพระราชดำริในเรื่องนี้ โดยในปีการศึกษา ๒๕๓๘ จะสามารถเปิดศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดได้ ๔๐ วัด โดยจะกราบทูลเชิญสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เปิดศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดพร้อมกันทั้ง ๔๐ ศูนย์ ในวันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๘ พร้อมทั้งวางแผนที่จะขยายศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ไปในเขตชุมชนต่าง ๆ ทั่วประเทศต่อไป

ในปีพ.ศ. ๒๕๔๕ ทางกรมการศาสนาได้มีการถ่ายโอนศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุให้สวัสดิการสังคม สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีฝ่ายพัฒนาชุมชน เขตทุ่งครุ เป็นผู้ดูแล และจัดสรรด้านงบประมาณต่าง ๆ ต่อจากกรมการศาสนา

๒.๖.๒ การบริหารงานด้านต่าง ๆ ของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ

๑. ด้านสภาพทั่วไปของชุมชน

ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ ซึ่งเป็นที่ตั้งของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดที่เลือกเป็นกรณีศึกษา เป็นศูนย์ขนาดกลางที่อยู่ในชุมชนขนาดใหญ่ มีสภาพเศรษฐกิจที่ดีมาก ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย แต่ผู้ปกครองเด็กร้อยละ ๕๕ จะประกอบอาชีพรับจ้าง มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ค่อยดีนัก

ผู้ปกครองส่วนใหญ่มักจะนำบุตรหลานของตนไปฝากเรียนระดับชั้นอนุบาลในโรงเรียนปกติที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งเป็นโรงเรียนเอกชน ๔ แห่งและโรงเรียนรัฐบาล ๒ แห่ง เพื่อให้บุตรหลานของตนมีสิ่งแวดล้อม และประสบการณ์ที่ดีมากกว่าที่จะนำไปฝากเรียนที่ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ซึ่งผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่ทราบวิธีการดำเนินงานในรูปแบบของศูนย์อบรมเด็กอย่างเป็นรูปธรรม

ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เป็นศูนย์ขนาดกลางอยู่ในชุมชนใกล้ตัวเมือง สภาพเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง มีความเข้าใจวิธีการดำเนินงานของศูนย์อบรมเด็กเป็นอย่างดี และมักจะนำบุตรหลานของตนไปฝากเรียนที่ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด โดยมีความเชื่อว่าศูนย์จะต้องให้ทุกสิ่งทุกอย่างแก่บุตรหลานของตนเองได้ ผู้ปกครองบางส่วนนำไปฝากเรียนในโรงเรียนเอกชนในชุมชนที่มี ๔ แห่ง

สภาพทั่วไปของชุมชน ซึ่งเป็นที่ตั้งของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ ชุมชนชาวเขตทุ่งครุ เป็นชุมชนขนาดใหญ่ มีความเจริญในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะ ในด้านเศรษฐกิจดีมาก มีระบบสาธารณูปโภคที่ครบครัน ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ

สถานศึกษาที่เปิดสอนระดับอนุบาล ๒ แห่ง ระดับอนุบาล - ประถมศึกษา ๑ แห่ง ระดับอนุบาล - มัธยมศึกษาตอนต้น ๑ แห่ง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ๑ แห่ง และมีศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ซึ่งมีศูนย์ขนาดเล็ก ๑ แห่ง คือ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดพุทธบูชา ส่วนศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เป็นศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ขนาดกลาง

๒. ด้านสภาพทั่วไปของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ

สภาพทั่วไปของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ ที่อยู่ในชุมชนศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด มีลักษณะเป็นอาคารที่ได้รับความนิยมจากผู้มีจิตศรัทธาในพระพุทธศาสนา มาปรับปรุงเป็นศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ มีเครื่องเล่นสนาม บรรยากาศร่มรื่น มีพื้นที่ขนาดเล็ก พื้นที่ใช้สอย แบ่งเป็นสัดส่วน มีเด็กนักเรียนของศูนย์โดยตรงที่อยู่ในบัญชีของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดที่เปิดดำเนินการภายในบริเวณวัด ปัจจุบันมีเด็กจำนวน ๑๖๐ คน อายุระหว่าง ๓ - ๔ ขวบ มีจำนวนห้องเรียน ๔ ห้อง แต่ละห้องตั้งชื่อตามสีมี สีฟ้า สีชมพู สีเขียว และสีส้ม ในระยะแรกของการเปิดศูนย์มีเด็กจำนวน ๕๐ คน จำนวน ๑ ห้องเรียน มีครูหญิง ๒ คน

ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ ใช้อาคารเดี่ยว ๒ ชั้นเก่าปรับปรุงเป็นอาคารของศูนย์ ๑ หลัง มีห้องน้ำ ๒ ห้อง ห้องส้วม ๘ ห้อง และมีเครื่องเล่นสนามสำหรับเด็กอยู่ในบริเวณศูนย์ ซึ่งอยู่ใกล้กับโรงเรียนวัดทุ่งครุ ซึ่งเป็นโรงเรียนรัฐบาลที่ดำเนินการอยู่ในชุมชน แต่อาคารศูนย์และเครื่องเล่นสนามมีความทรุดโทรม เนื่องจากมีร่องรอยของการใช้สอยมายาวนาน

เด็กที่อยู่ในบัญชีของศูนย์อบรมเด็กได้เรียนอยู่ในที่มีการจัดประสบการณ์ และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามหลักสูตรของกรมวิชาการ ซึ่งเด็กจะมาเรียน โดยผู้ปกครองของเด็กจะมาส่งที่โรงเรียน อย่างไรก็ตามเจ้าอาวาส ซึ่งเป็นผู้บริหารศูนย์ได้ทำรายงานขอเบิกจ่ายเงินอุดหนุนและเงินงบประมาณอาหารกลางวันจากกรมการศาสนาโดยตลอด

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๘ เป็นต้นมา เจ้าอาวาสได้ชี้แจงการดำเนินงานของศูนย์อบรมเด็ก จนกระทั่งผู้ปกครองให้ความไว้วางใจนำบุตรหลานมาฝากเรียนในศูนย์เป็นจำนวนมาก

ผู้บริหารและผู้สอนดำเนินงานศูนย์อบรมเด็ก โดยยึดหลักทำเพื่อชุมชน และให้ความรักความเมตตาแก่เด็กทุกคน มีการเบิกจ่ายเงินงบประมาณจากกรมการศาสนาในช่วงแรก และในปัจจุบันกองสวัสดิการสังคม สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีฝ่ายพัฒนาชุมชนเขตทุ่งครุ ได้ให้เงินอุดหนุนและเงินงบประมาณอาหารกลางวัน ตลอดจนได้รับการสนับสนุนจากชุมชนในรูปของเงินบริจาค และสิ่งของต่าง ๆ นอกจากนั้นเจ้าอาวาสยังใช้เงินส่วนตัวจำนวนหนึ่งเป็นเงินหมุนเวียนใช้จ่ายประจำวันอีกด้วย

ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ มีเด็กช่วงอายุที่ใกล้เคียงกันในระยะแรกของการเปิดศูนย์ ครูจัดให้เด็กเรียนอยู่ในห้องเดียวกัน เพื่อจัดประสบการณ์และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไปพร้อม ๆ กัน ต่อมาในปัจจุบันหลังจากนั้นครูได้แยกห้องเรียนเป็น ๔ ห้องโดยยึดระดับพัฒนาการ ความพร้อม วุฒิภาวะของเด็ก และความปลอดภัยของเด็ก เพื่อคุณครูและที่เลี้ยงจะได้ดูแลได้อย่างทั่วถึง แล้วจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ โดยยึดวัตถุประสงค์ของแต่ละกลุ่มประสบการณ์ ไม่นับเนื้อหาสาระเป็นหลัก แต่มุ่งเน้นให้เด็กมีความพร้อมในทุกด้าน มีวินัยในตนเอง มีความรับผิดชอบ และปลูกฝังในด้านคุณธรรมจริยธรรม มีการประเมินผลตัวเด็กโดยการสังเกต การสนทนา การตรวจ

ผลงาน การสอบปากเปล่าแบบนอกรูปแบบ มีการรายงานผลการจัดกิจกรรมให้ผู้ปกครองทราบ ศูนย์ได้รับเงินงบประมาณอุดหนุนจากกรมการศาสนา และชุมชนเป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตาม ผู้ปกครองบางส่วนมีภารกิจมากไม่สามารถนำบุตรหลานของตนไปเรียนได้อย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนการจัดสรรงบประมาณของกรมการศาสนามีอัตราส่วนไม่สอดคล้องกับจำนวนเด็กและไม่สม่ำเสมอ เด็กและผู้ปกครองจะให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนเป็นอย่างดี กิจกรรมบางอย่างโรงเรียนใช้วิธีเลือกตัวแทนของผู้ปกครองมาร่วมกิจกรรม ครูของโรงเรียนมีความเคยชินและมีประสบการณ์การสอนเด็กมาก ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และครอบครัวผู้บริหารใช้หลักการบริหารแบบเป็นกันเอง ไม่เน้นรูปแบบของทางราชการ เด็กที่มีอายุน้อยกว่าจะเลียนแบบพฤติกรรม และพัฒนาการจากเด็กที่มีอายุมากกว่าโดยอัตโนมัติ เด็กและผู้ปกครองให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนเป็นอย่างดี

ครูผู้สอน และเจ้าอาวาสมีทัศนคติที่ดี มีพฤติกรรมในทางสร้างสรรค์ต่อศูนย์ สามารถประชาสัมพันธ์งานของศูนย์ให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจการดำเนินงานของศูนย์ จนเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป

๓. ด้านการจัดการบริหารของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดในด้านต่าง ๆ

๑) ด้านอาคารสถานที่

๑.๑ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดตั้งอยู่ในทิศทางที่อากาศถ่ายเทได้ดี ไม่อยู่ในบริเวณเสี่ยงอันตราย บริเวณชนถ่ายแก๊ส น้ำมัน สารเคมี หรือสารพิษ และเป็นที่ที่ชุมชนมองเห็นและเข้าไปเยี่ยมชมได้ง่าย

๑.๒ เป็นสถานที่ที่ปลอดภัยทั้งทางอากาศ แสง และเสียง มีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย และถูกสุขลักษณะห่างจากแหล่งอบายมุข ฝุ่นละออง กลิ่น หรือเสียงรบกวน ดูแลเก็บกำจัดสิ่งปฏิกูลได้อย่างเหมาะสม ไม่ปล่อยให้เป็นที่แหล่งเพาะหรือแพร่เชื้อโรค ซึ่งอาจเป็นอันตรายกับเด็ก

๑.๓ เป็นอาคาร ๒ ชั้น มีมาตรการป้องกันอัคคีภัย และอุบัติเหตุ สะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงาม บรรยากาศร่มรื่น โดยปลูกต้นไม้และทำที่ร่มโดยรอบ

๑.๔ มีทางเข้า – ออกอาคารอย่างเหมาะสม สามารถเคลื่อนย้ายเด็กออกจากอาคารได้สะดวก หากเกิดอัคคีภัยหรือภัยพิบัติ มีทางเข้า – ออกสองทาง

๑.๕ มีรั้วกั้นบริเวณไว้เป็นสัดส่วน และมีรั้วรอบบริเวณศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ เพื่อความปลอดภัยแก่เด็กในการที่จะออกไปเดินเล่นตามมุมต่าง ๆ คนเดียว หรือออกไปเล่นเป็นกลุ่ม ๆ

๑.๖ พื้นที่ใช้สอย โดยเฉลี่ยพื้นที่สำหรับเด็กอายุ ๓ - ๕ ปี ขนาด ๑.๖ ตารางเมตรต่อเด็ก ๑ คน จัดพื้นที่ที่มีความสะอาด ปลอดภัยเหมาะกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้เด็กทำ

กิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้ เล่น เรียนรู้ รับประทานอาหาร นอนและทำความสะอาดร่างกายแยกเป็นสัดส่วน จากห้องประกอบอาหาร ห้องส้วม และที่พักเด็กป่วย

๑.๗ ห้องที่ใช้อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ประตูหน้าต่างต้องมีขนาด และจำนวน เหมาะสมกับขนาดของห้อง

๑.๘ พื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมพัฒนาเด็ก จัดแยกเป็นห้องเฉพาะ มีการจัดรวม เป็นห้องเอนกประสงค์ที่ใช้สำหรับจัดกิจกรรมหลายๆ อย่าง โดยใช้พื้นที่เดียวกัน แต่ต่างเวลากัน และปรับเปลี่ยนวัสดุอุปกรณ์ และย้ายเครื่องเรือนได้ตามความเหมาะสม และข้อจำกัดของพื้นที่ดังนี้

- ที่นอน มีมาตรการป้องกันยุงหรือแมลง
- ที่รับประทานอาหาร คำนึงถึงความสะดวกเป็นหลัก มีการป้องกันแมลง มีแสงสว่าง อุปกรณ์ เครื่องใช้เพียงพอสำหรับเด็กและปราศจากฝุ่นละออง

- ที่พักเด็กป่วย แยกเป็นสัดส่วนมีอุปกรณ์ที่จำเป็นในการปฐมพยาบาล มีตู้ยา ยาสามัญประจำบ้าน เครื่องเวชภัณฑ์ที่จำเป็น และเด็กอยู่ในสายตาของผู้ดูแล ผู้รับผิดชอบ ตลอดเวลาส่วนเด็กที่เจ็บป่วย มีมาตรการในการป้องกันยุงหรือแมลงด้วย จัดให้มีที่พักเด็กป่วยแยกเป็นสัดส่วนตามความเหมาะสม

- ที่ประกอบอาหาร แยกต่างหากจากบริเวณสำหรับพัฒนาเด็กพอสมควร มีเครื่องใช้ที่จำเป็น รวมทั้งที่ล้างและที่เก็บภาชนะและเครื่องใช้ต่างๆ ที่ถูกสุขลักษณะ โดยเน้นในเรื่องความสะดวกและความปลอดภัยเป็นหลัก

- ที่ทำความสะอาดตัวเด็ก จัดให้มีบริเวณสำหรับใช้ทำความสะอาดตัวเด็ก มีที่ล้างมือ มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวก และพื้นที่ไม่ลื่น

- ส้วม จัดให้ห้องส้วมสำหรับเด็ก ซึ่งมีที่ถ่ายอุจจาระโดยเฉลี่ย ๑ ที่ต่อเด็ก ๑๑ คน โดยมีฐานส้วมที่เด็กสามารถก้าวขึ้นได้ง่าย มีประตูที่ไม่ใส่กลอนหรือกุญแจ และมีส่วนสูงที่สามารถมองเห็นเด็กได้จากภายนอก และไม่ไกลจากห้องพัฒนาเด็ก มีการจัดหาวัสดุอุปกรณ์เพิ่มเติม เพื่อให้เด็กสามารถใช้ได้อย่างปลอดภัยอย่างราบรื่น

๑.๙ ภายในอาคารมีแสงสว่างเพียงพอโดยสม่ำเสมอทั่วทั้งห้อง มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก โดยพื้นที่ของหน้าต่าง ประตูและช่องลมรวมกันแล้วมีขนาดร้อยละ ๒๐ ของพื้นที่ห้อง

๑.๑๐ สภาพพื้นที่ภายในอาคารไม่ลื่นและไม่มีความชื้น เป็นพื้นไม้และปูด้วยวัสดุที่มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ

๑.๑๑ บันไดมีความกว้าง และมีชานพักของบันได บันไดทุกชั้นต้องมีราวและลูกกรง ทั้งนี้โดยต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของเด็ก ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐานกำหนด

๑.๑๒ เครื่องเล่นอยู่ในที่ร่ม และมีจำนวนน้อย มีพื้นที่ค่อนข้างเล็ก ในบริเวณที่ตั้งอุปกรณ์เครื่องเล่นเด็ก

๒) ด้านวัสดุอุปกรณ์

๒.๑ ตู้หรือชั้นวางสิ่งของ มีเพียงพอละอยู่ในสภาพใช้การได้เคลื่อนย้ายสะดวก อาจดัดแปลงจากที่มีอยู่แล้วมาใช้ได้ แต่มีความสูงที่พอเหมาะสำหรับเด็ก สะดวกต่อการหยิบใช้ จัดเก็บดูแลรักษา

๒.๒ ของเล่นและสื่อพัฒนาเด็ก จัดให้มีเพียงพอทั้งในร่ม และกลางแจ้ง ซึ่งดัดแปลงประดิษฐ์ขึ้นจากวัสดุพื้นบ้าน วัสดุธรรมชาติ เศษวัสดุ หรือสิ่งของเหลือใช้ที่มีความปลอดภัย มีความหลากหลายและเหมาะสมกับวัยเด็ก

๒.๓ เครื่องใช้ในการนอน ได้แก่ เครื่องปูนอน และหมอน สะอาดมีเพียงพอครบทุกคน ถูกสุขลักษณะ และใช้เฉพาะแต่ละคน ไม่ใช้ร่วมกัน

๒.๔ เครื่องใช้ในการทำความสะอาดประจำตัว จัดให้มีแปรงสีฟัน ยาสีฟัน สบู่ ผ้าเช็ดตัวและผ้าเช็ดมือ เพื่อฝึกสุขนิสัยที่ดีในการรักษาสุขภาพฟันและร่างกายให้สะอาด

๒.๕ ภาชนะสำหรับใส่อาหาร มีเพียงพอสำหรับเด็กแต่ละคน ทำจากวัสดุที่ถูกต้องถูกสุขลักษณะ ทำความสะอาดได้ง่าย ทนทาน ไม่แตกหักง่ายและไม่เป็นพิษ

๒.๖ ที่ดื่ม น้ำ จัดให้มีภาชนะใส่น้ำที่สะอาด มีฝาปิด มีแก้ว หรือภาชนะใส่น้ำดื่มเฉพาะแต่ละคน และน้ำดื่มสะอาดถูกสุขลักษณะ

๒.๗ โຕ้ะและเก้าอี้ มีขนาดหลากหลาย เหมาะสมกับวัยของเด็กและมีความปลอดภัย โຕ้ะมีความสูงจากพื้นประมาณ ๔๕-๕๐ เซนติเมตร เก้าอี้หรือม้านั่งมีความสูงประมาณ ๒๕-๓๐ เซนติเมตร

๒.๘ เครื่องชั่งน้ำหนัก - วัดส่วนสูง จัดให้มีไว้จำนวน ๑ ชุด เพื่อใช้ในการวัดความเจริญเติบโตของเด็ก ๑ เดือนต่อครั้ง

๒.๙ ที่เก็บสิ่งปฏิกูล มีทั้งภายในและภายนอกอาคาร มีจำนวนเพียงพอ ถูกสุขลักษณะและมีการกำจัดสิ่งปฏิกูลทุกวัน

๓) ด้านบุคลากร ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ประกอบด้วย

๓.๑ ผู้บริหารศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์เป็นเจ้าอาวาสวัดทุ่งครุ เป็นผู้จัดตั้งและควบคุมดูแล

๓.๒ คณะกรรมการบริหารศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ เป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ และควบคุมการดำเนินงานของศูนย์

๓.๓ พระสงฆ์ที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าอาวาสผู้บริหารศูนย์ มอบให้ทำหน้าที่อบรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมทางศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรมไทย ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคมไทย

๓.๔ ครูพี่เลี้ยงและอาสาสมัครผู้ดูแลเด็กรวมจำนวน ๘ คน มีวุฒิการศึกษาจบระดับชั้นปริญญาตรี จำนวน ๔ คน ระดับอนุปริญญา จำนวน ๑ คน และจบชั้นมัธยมปีที่ ๖ จำนวน ๓ คน และทุกคนได้ผ่านการฝึกอบรม ซึ่งกรมการศาสนาเป็นผู้จัดร่วมกับหน่วยงานอื่น สำหรับศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์มีความรู้พื้นฐาน มีสุขภาพแข็งแรง มีจิตใจที่อ่อนโยน ทำหน้าที่เตรียมความพร้อมในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม และจัดประสบการณ์ให้เกิดการเรียนรู้และสามารถปฏิบัติภารกิจประจำวันได้ โดยใช้หลักสูตรก่อนประถมศึกษา ปี ๒๕๕๐ ของกระทรวงศึกษาธิการ

๓.๕ ผู้ประกอบอาหารหรือแม่ครัว จำนวน ๒ คน มีความรู้ และประสบการณ์ในเรื่องโภชนาการ สะอาด ไม่เป็นโรคติดต่อร้ายแรง มีสุขภาพอนามัยดี

๓.๖ บุคลากรอื่นๆ

๔) ด้านการประเมิน

จัดให้มีการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ ทั้งการประเมินผลความเจริญเติบโตของเด็กแต่ละคน และการดำเนินงานของศูนย์

๔.๑ การประเมินผลเกี่ยวกับเด็กแต่ละคน

๑. ความเจริญเติบโต โดยการสังเกตการณ์สนทนาพูดคุย รวมทั้งประเมินผลงานของเด็กและจากความคิดเห็นของผู้ปกครอง บันทึกพฤติกรรมเด็กที่สงสัยว่าน่าจะมีปัญหา เพื่อแจ้งให้ผู้ปกครองได้ร่วมการแก้ไขปัญหา

๒. บันทึกสุขภาพเด็กได้แก่ การชั่งน้ำหนัก การวัดส่วนสูง การให้ภูมิคุ้มกันโรค และการเจ็บป่วยโดยประเมินเป็นระยะๆ อย่างน้อย ๓ - ๖ เดือน ต่อครั้ง

๔.๒ การประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ โดยกรมการศาสนาสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด/อำเภอ สำนักงานประมาณ และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

๕) ด้านการจัดกิจกรรมให้บริการแก่เด็ก

๕.๑ กิจกรรมเพื่อสุขภาพและการเจริญเติบโต จัดให้มีการชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง และให้ภูมิคุ้มกันโรคที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด รวมทั้งจัดทำบันทึกรายงานสุขภาพประจำตัวเด็ก เพื่อแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ และแสดงความยินยอม

๕.๒ กิจกรรมเพื่อนการพัฒนาเด็ก จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

๕.๓ โภชนาการ จัดอาหารให้เด็กได้รับประทานในปริมาณที่เพียงพอ และคุณภาพเหมาะสมกับวัยเด็ก ให้เด็กได้คึกคัก และมีอาหารกลางวันรับประทานทุกคน ทุกวัน และจัดอาหารว่างให้รับประทานในตอนบ่าย

๕.๔ กิจกรรมนันทนาการ การเรียนรู้ และการออกกำลังกาย โดยจัดกิจกรรมให้ได้พัฒนาทุกด้านอย่างเพียงพอ และเหมาะสมกับวัยทั้งในร่มและกลางแจ้ง

๕.๕ การพักผ่อน จัดให้เด็กได้นอนพักผ่อนด้วยวิธีนอนราบ อย่างน้อยวันละ ๑-๒ ชั่วโมง

๖) ด้านการจัดทำทะเบียนและการจัดเก็บข้อมูล

มีการจัดทำบันทึกรายละเอียดที่จำเป็นคือ

๑. บัญชีรายชื่อเด็ก
๒. ทะเบียนรับ – จำหน่ายเด็ก
๓. สมุดแสดงรายการ และเวลาอาหารประจำวันของเด็ก
๔. ตารางกิจกรรมประจำวัน
๕. บันทึกประจำวันของเด็ก ได้แก่
 - ๕.๑ ติดตามการเจริญเติบโต (ชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง)
 - ๕.๒ พัฒนาการ
 - ๕.๓ บริการสุขภาพ
 - ๕.๔ ให้ระบุแพทย์ พยาบาล หรือสถานที่พยาบาลที่จะได้รับการบริการ

ได้อย่างเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง

๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจต่อการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ในพระพุทธศาสนา : ศึกษากรณีศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ของวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

พระมหาประยงค์ อุปเสน ในรายงานการวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการบริการจัดการศูนย์อบรมเด็กเล็กก่อนเกณฑ์ในวัด: ศึกษากรณีเฉพาะศูนย์อบรมเด็กเล็กก่อนเกณฑ์ในวัดในเขตจังหวัดหนองคาย”^{๕๑} กล่าวว่า การดำเนินงานศูนย์อบรมเด็กเล็กก่อนเกณฑ์ในวัดมีปัญหาและอุปสรรคดังนี้

๑) ปัญหาเกี่ยวกับพระสงฆ์ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ การละเลยหน้าที่ ซึ่งบางครั้งก็ก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมา ขณะที่บางส่วนก็ไม่ค่อยมั่นใจในการทำงาน เพราะปัญหาในเรื่องงบประมาณอุดหนุนของรัฐ

^{๕๑} พระมหาประยงค์ อุปเสน, “บทบาทของพระสงฆ์ในการบริหารและการจัดการศูนย์เด็กเล็กก่อนเกณฑ์ในวัด : ศึกษากรณีเฉพาะศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดในเขตจังหวัดหนองคาย”, *วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), ๒๕๓๕.

๒) ปัญหาเกี่ยวกับพี่เลี้ยงเด็ก ส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการขาดขวัญกำลังใจในการทำงาน มีปัญหาการเปลี่ยนแปลงพี่เลี้ยงเด็กบ่อยขึ้น เพราะเห็นว่าได้ค่าตอบแทนไม่เหมาะสม รองลงมาคือ การขาดความรู้ความเข้าใจในเทคนิควิธีการดูแลเด็ก บางส่วนก็มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับการเป็นผู้ดูแลเด็ก

๓) ปัญหาเกี่ยวกับคณะกรรมการศูนย์อบรมเด็กเล็กก่อนเกณฑ์ในวัด ส่วนใหญ่คณะกรรมการศูนย์อบรมเด็กเล็กก่อนเกณฑ์ในวัด ยังให้ความร่วมมือน้อย ไม่มีเวลามาดูแลกิจการศูนย์อบรมเด็กเล็กก่อนเกณฑ์ในวัด ส่วนหนึ่งถูกแต่งตั้งขึ้นมารับผิดชอบ โดยที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องที่เกี่ยวกับเป้าหมายของศูนย์

๔) ปัญหาเกี่ยวกับผู้ปกครองเด็ก พบว่าส่วนใหญ่ผู้ปกครองเด็กยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ผู้ปกครองเด็กไม่ส่งเด็กมาศูนย์อบรมเด็กเล็กก่อนเกณฑ์ในวัด อย่างต่อเนื่อง มักจะนำบุตรหลานของตนไปสถานที่ทำงานด้วย และอพยพเคลื่อนย้ายที่ทำงานอยู่เสมอ ทำให้ไม่มีเวลามาให้ความร่วมมือกับศูนย์อบรมเด็กเล็กก่อนเกณฑ์ในวัดเท่าที่ควร

๕) ปัญหาที่เกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่ยังขาดการดูแล และติดตามอย่างต่อเนื่อง และขาดการประสานงานกับบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกกลุ่ม ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำให้การทำงาน ขณะที่บางท้องที่พบว่า เจ้าหน้าที่ยังไม่ให้ความสนใจที่ดีพอ

๖) ปัญหาที่เกี่ยวกับทุน และงบประมาณ พบว่าศูนย์อบรมเด็กเล็กก่อนเกณฑ์ในวัด ส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องทุนดำเนินการ ไม่เพียงพอ รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์อื่นๆ ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา โดยเฉพาะปัญหาเกี่ยวกับตัวพี่เลี้ยงเด็ก และการขุบเลิกกิจการศูนย์

๗) ปัญหาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ปัญหาการจัดตั้งสถานศึกษาเด็กที่ซ้ำซ้อน ปัญหาขาดอุปกรณ์การสอน ที่เล่นเด็ก และคู่มือการสอน

การติดตามประเมินผลโครงการศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทั่วประเทศ พบว่า การปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงยังมีปัญหา เช่น ครูพี่เลี้ยงส่วนใหญ่ขาดทักษะ ความรู้ และประสบการณ์ด้านการสอนเด็กก่อนวัยเรียน ขาดทักษะในการผลิตและการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนของเด็ก และครูพี่เลี้ยงมีวุฒิต่ำ ซึ่งมีผลทำให้ขาดความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่

เกรียงศักดิ์ ช่อเลื่อม ในรายงานการวิจัยเรื่อง “บทบาทของผู้ดูแลเด็กกับการจัดระบบบริการภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”^{๕๒} กล่าวว่า การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีปัญหาอุปสรรค และความต้องการของผู้ดูแลเด็ก แบ่งออกเป็น ๔ ด้านดังนี้

^{๕๒} เกรียงศักดิ์ ช่อเลื่อม, “บทบาทของผู้ดูแลเด็กกับการจัดระบบบริการภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”, วารสารสาธารณสุขและการพัฒนา, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒ (๒๕๕๑) : ๓๕-๔๘.

๑) ปัญหาและความต้องการด้านคน ผู้ดูแลเด็กหลายคนจบการศึกษาหลากหลายสาขา ทักษะประสบการณ์ไม่เพียงพอ และไม่ได้จบวิชาชีพครูแต่ต้องมาสอนเด็ก ผู้ปกครองเด็ก ขาดความรู้ ความเข้าใจพัฒนาการเด็ก และไม่ทราบวัตถุประสงค์ของแผนการเรียนการสอน ส่วนปัญหาเกี่ยวกับ ตัวเด็กพบว่า เด็กช่วยเหลือตัวเองไม่เป็น เนื่องจากผู้ปกครองไม่ฝึกให้ลูกรู้จักช่วยเหลือตัวเอง ก่อน นำมาส่งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทำให้เป็นผู้ดูแลเด็กต้องดูแลเป็นพิเศษความต้องการของผู้ดูแลเด็ก คือ กำหนดคุณสมบัติผู้ดูแลเด็กให้ชัดเจนว่า จบปริญญาตรีสาขาปฐมวัย และมีประสบการณ์ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้ดูแลเด็กให้ชัดเจน เน้นด้านการเรียนการสอน มีแม่ครัว และ พนักงานทำความสะอาดทำหน้าที่ในส่วนอื่นๆ เพื่อให้ผู้ดูแลเด็ก มีเวลาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร และกิจกรรมต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพิ่มจำนวนผู้ดูแลเด็กให้เพียงพอ กับจำนวนเด็กตามเกณฑ์ มาตรฐานของกรมอนามัย พ.ศ.๒๕๔๘ ตลอดจนการสนับสนุนให้ผู้ดูแลเด็กพัฒนาทักษะ และ แสวงหาความรู้อย่างเท่าเทียมกัน เช่น สนับสนุนทุนฝึกอบรม ศึกษาคุณงาน หรือศึกษาต่อในระดับสูง ขึ้น สร้างขวัญกำลังใจและความมั่นคงในอาชีพโดยบรรจุเป็นพนักงานประจำ มีบำเหน็จบำนาญ สวัสดิการ หรือรางวัลในการทำงาน รวมทั้งมีวันหยุดระหว่างเทอมเพื่อจะได้มีเวลาเตรียมกิจกรรม การ เรียนการสอนให้เด็กในเทอมต่อไป

๒) ปัญหาและความต้องการด้านงบประมาณ สัดส่วนงบประมาณที่ใช้ระหว่างการพัฒนาท้องถิ่น กับการลงทุนกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแตกต่างกันมาก และไม่เพียงพอ ส่วนใหญ่เน้นเรื่อง การก่อสร้างถนน และประปาหมู่บ้าน รวมทั้งปัญหาการถ่ายโอนงบประมาณล่าช้า ทำให้เงินเดือน ผู้ดูแลเด็กออกช้า ต้องรอตกเบิกถึง ๓ เดือน บางคนเกิดปัญหาทางการเงินต้องกู้เงินมาใช้จ่ายใน ชีวิตประจำวันผู้ดูแลเด็กต้องการให้มีการจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอ เช่น งบจัดซื้อสื่อ และวัสดุ อุปกรณ์เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เช่น หนังสือของเล่น วิซีดี หรือโปสเตอร์ งบค่าอาหาร กลางวัน อาหารเสริม และนม งบก่อสร้าง ซ่อมแซมและต่อเติมอาคารสถานที่ รวมทั้งงบพัฒนา บุคลากร โดยกำหนดเป็นตัวชี้วัดว่าผู้ดูแลเด็กทุกคนต้องได้รับการพัฒนาอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้งต่อคน นอกจากนี้ควรกำหนดมาตรฐานเงินเดือน และค่าตอบแทนให้มีมาตรฐานเดียวกับมาตรฐานเงินเดือน ข้าราชการ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม

๓) ปัญหาและความต้องการด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ๕ แห่ง มีสื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอและมีสภาพชำรุด ทั้งหนังสือนิทาน ของเล่น ซีดีให้ความรู้ และเครื่องเล่น กลางแจ้ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเกือบทั้งหมดไม่มีห้องสมุด มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแห่งเดียว ของจังหวัด ชลบุรีที่มีห้องสมุดแยกออกจากห้องเรียน แต่รวมอยู่กับห้องเก็บของเล่นและห้องพักรู

๔) ปัญหาและความต้องการด้านการบริหารจัดการ คือ ปัญหาขาดการจัดระเบียบการรับเด็กเข้าเรียน มีการรับเด็กกระหว่างเทอม ทำให้เรียนร่วมกับเพื่อนไม่ได้ เพราะยังไม่ได้เตรียมพื้นฐานจึงกลายเป็นภาระหนักของผู้ดูแลเด็ก ที่ต้องสอนแยกเด็กออกเป็น ๒ กลุ่มในห้องเดียวกัน เช่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแห่งหนึ่ง คัดแยกกระหว่างเด็กปกติและเด็กพิเศษไม่ได้ เพราะกฎหมายบังคับให้เด็กทุกคนมีสิทธิ์ได้รับการศึกษาได้อย่างเท่าเทียมกัน หรือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบางแห่งมีเด็กพัฒนาการช้า หรือเด็กพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ ทำให้การกระตุ้นพัฒนาการของเด็กพิเศษเป็นไปอย่างไม่ถูกต้องหลักวิชาการ เพื่อนๆ ไม่ยอมให้เด็กเหล่านี้เข้ากลุ่ม และไม่เล่นด้วย รวมไปถึงไม่มีคณะกรรมการศูนย์มาดูแล

สมจิต อุดมจรัสเดช ในรายงานการวิจัยเรื่อง “สภาพ และการบริหารงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดของจังหวัดเชียงใหม่”^{๕๓} ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดของจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า

๑) สภาพทั่วไปของศูนย์ฯ พื้นที่ตั้งของศูนย์อบรมเด็กเล็กก่อนเกณฑ์ในวัด รวมทั้งขนาดของพื้นที่สอดคล้องกันเป็นอาคารเรียน อาคารประกอบ ตลอดจนห้องเรียนอื่น ๆ ยังไม่เหมาะสมเท่าที่ควร

๒) การบริหารงานด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม จากการศึกษา พบว่า อาคารเรียนมีทั้งอาคารเรียนถาวรและชั่วคราว ที่เป็นปัญหาอันดับแรกคือ ห้องเรียน ความสะอาดของห้องเรียน การถ่ายเทอากาศ อาคารเรียน และห้องเรียน ส่วนมากเป็นอาคารที่ดัดแปลงมาจากศาลาวัดหรือกุฏิสงฆ์ ซึ่งไม่เหมาะสมที่จะใช้เป็นอาคารเรียน ห้องน้ำ ห้องส้วมส่วนมากแยกอยู่ต่างหาก และส่วนใหญ่อยู่ห่างไกลห้องเรียน โดยใช้ร่วมกับวัด ซึ่งไม่เหมาะสมกับเด็ก

๓) บุคคลที่เกี่ยวข้อง พบว่าอัตราส่วนระหว่างครูกับนักเรียนอยู่ในมาตรฐาน ส่วนความรู้ของครูที่เลี้ยงส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ ๖ ขาดประสบการณ์ในการเลี้ยงดูเด็ก

๔) การบริหารการเงินและงบประมาณ พบว่า แนวทางปฏิบัติหรือระเบียบเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณของศูนย์ฯ ยังไม่ชัดเจน การบริหารด้านการเงินและงบประมาณเป็นปัญหาสำคัญและกรมการศาสนายังไม่ได้สนับสนุนงบประมาณครบทุกศูนย์ ศูนย์อบรมเด็กเล็กก่อนเกณฑ์ในวัดที่ยังไม่ได้รับการสนับสนุนก็อาศัยเงินรับบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธา และผู้ปกครองเด็ก แต่ก็ไม่มากนัก ส่งผลกระทบต่อขวัญกำลังใจของบุคลากรที่ปฏิบัติในศูนย์เป็นอย่างมาก

^{๕๓} สมจิต อุดมจรัสเดช, “สภาพ และการบริหารงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดของจังหวัดเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), ๒๕๓๗.

วารินทร์ จิตคำภู ในรายงานการวิจัยเรื่อง “การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาสังกัดกรมศาสนาในเขตการศึกษา ๘”^{๕๔} ได้ศึกษาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา พบว่า

๑) นโยบายการจัดการศึกษา ผู้เกี่ยวข้องได้ศึกษาและเข้าใจเป็นอย่างดี ทุกฝ่ายเห็นด้วยกับนโยบายการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมของกรมการศาสนา มีเพียงส่วนน้อยที่ไม่เห็นด้วย แต่การนำนโยบายไปสู่ระดับการปฏิบัติยังไม่มีความชัดเจน ทั้งขาดการประชาสัมพันธ์ และการชี้แจงให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้เข้าใจ เพื่อดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน

๒) การจัดการเรียนการสอน จัดตามแนวทางที่กรมการศาสนากำหนดเป็นส่วนใหญ่ แต่กิจกรรมและประสบการณ์ ยังต้องปรับปรุงแก้ไข เนื่องจากครูที่เล็งขาดความรู้และประสบการณ์ด้านวิชาชีพ ประกอบกับไม่มีวุฒิกู และมิวุฒิกการศึกษาต่ำ

๓) การนิเทศติดตาม ศึกษาธิการอำเภอมานิเทศมาก ส่วนเจ้าคณะอำเภอ และเจ้าหน้าที่กรมการศาสนาไม่มานิเทศเลย

๔) การสนับสนุน ได้รับการอุดหนุนด้านงบประมาณจากกรมการศาสนามากที่สุด ภาคเอกชนหรือชุมชน ได้รับการอุดหนุนมากพอสมควร

๕) บุคลากร จำนวนครูไม่เพียงพอกับจำนวนเด็ก ครูที่เลี้ยงไม่พึงพอใจในค่าตอบแทนที่ได้รับ

๖) อาคารสถานที่ อาคารที่ใช้เป็นห้องเรียน และอบรมเด็กเป็นอาคารถาวร มีความแข็งแรง ปัญหาด้านนี้ น้อย

๗) วัสดุครุภัณฑ์ พบว่าศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ ไม่มีตู้เก็บเอกสาร โต๊ะครู โต๊ะ-เก้าอี้นักเรียน แต่อุปกรณ์เด็กเล่น และถังน้ำดื่ม พบว่ามีเป็นส่วนมาก

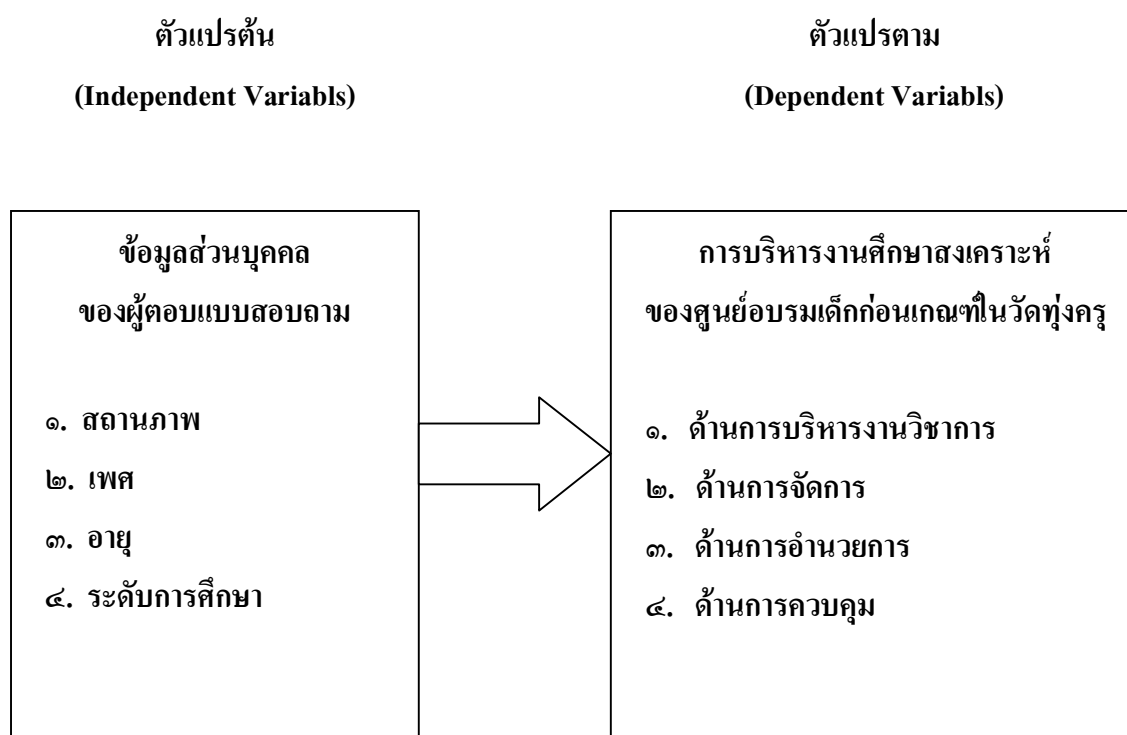
จากผลการศึกษาที่กล่าวมาแล้วนั้น พอทำให้ทราบการศึกษาสงเคราะห์ในพระพุทธศาสนา ของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ซึ่งปัจจุบันยังมีอยู่เป็นจำนวนมาก และยังคงต้องการได้รับการดูแลจากหน่วยงานของรัฐและเอกชน ให้เข้ามาร่วมดำเนินการในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดเป็นอย่างมาก

ผู้ศึกษาจึงได้จัดทำวิจัยความพึงพอใจต่อการศึกษาสงเคราะห์ในพระพุทธศาสนา ศึกษากรณี : ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ของวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร เพื่อที่จะได้ทราบถึงปัญหาอุปสรรค และแนวทางแก้ไข เพื่อเป็นข้อมูลที่จะนำมาปรับปรุง เพื่อเสนอแนะให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบและพิจารณาดำเนินการต่อไป

^{๕๔} วารินทร์ จิตคำภู, “การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาสังกัดกรมการศาสนาในเขตการศึกษา ๘”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), ๒๕๓๘.

๒.๘ กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและวัตถุประสงค์ของงานวิจัยที่ต้องการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาสงเคราะห์ในพระพุทธศาสนา เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร ทำให้ได้กรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังแผนภาพ

แผนภาพที่ ๒.๑ กรอบแนวความคิด

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัย เรื่อง “ความพึงพอใจต่อการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ในพระพุทธศาสนา : ศึกษากรณีศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการวิจัย ดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ เป็นการวิจัย ประเภทเชิงพรรณนา (Descriptive Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาสงเคราะห์ในพระพุทธศาสนา เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษา จำนวน ๑๕๐ คน การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีเลือกทั้งหมด สามารถจำแนกเป็น ๓ ส่วน ดังนี้

๑. อาสาสมัครประจำศูนย์เด็กเล็กก่อนเกณฑ์วัดทุ่งครุ จำนวน ๑๐ คน

๒. เจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชนเขตทุ่งครุ ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ จำนวน ๒๐ คน

๓. ผู้ปกครองจำนวน ๑๖๐ คน

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๓.๑ ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อประเมินความพึงพอใจในกลุ่มประชากร แบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป เป็นคำถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของประชากร ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ จำนวน ๔ ข้อ

ตอนที่ ๒ การประเมินความพึงพอใจต่อการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร โดยลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด (Close – End Question) เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิด Likert ที่มี ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด แบบสอบถามจะมีทั้งหมด ๕๐ ข้อ

ลักษณะแบบสอบถาม ในตอนที่ ๒ ผู้วิจัยกำหนดคะแนนในการตอบแบบสอบถาม ออกเป็น ๕ ระดับ ดังนี้

ระดับมากที่สุด	ให้ค่าคะแนนเท่ากับ	๕
ระดับมาก	ให้ค่าคะแนนเท่ากับ	๔
ระดับปานกลาง	ให้ค่าคะแนนเท่ากับ	๓
ระดับน้อย	ให้ค่าคะแนนเท่ากับ	๒
ระดับน้อยที่สุด	ให้ค่าคะแนนเท่ากับ	๑

หมายเหตุ : ข้อคำถามทั้งหมดเป็นคำถามเชิงบวก

ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ออกเป็น ๕ ระดับ ตามแนวคิดของเบสท์ (Best, 1981:78). ดังต่อไปนี้

๔.๕๐ – ๕.๐๐	หมายถึง	มากที่สุด
๓.๕๐ – ๔.๔๕	หมายถึง	มาก
๒.๕๐ – ๓.๔๕	หมายถึง	ปานกลาง
๑.๕๐ – ๒.๔๕	หมายถึง	น้อย
๑.๐๐ – ๑.๔๕	หมายถึง	น้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ ความคิดเห็นต่อปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ มีลักษณะคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question) จำนวน ๒ ข้อ ให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นโดยอิสระ

๓.๓.๒ ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๓.๒.๑ ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๓.๓.๒.๒ กำหนดโครงสร้างของแบบสอบถาม

๓.๓.๒.๓ นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ ท่าน ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือเบื้องต้น โดยการหาค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา IOC (Index of Item Objective Congruence) ของแบบสอบถาม เลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ ๐.๕๐ ขึ้นไป

๓.๓.๒.๔ คัดเลือกแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นจากผู้เชี่ยวชาญ และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

๓.๓.๒.๕ นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน ๓๐ คน และนำแบบสอบถามที่ได้มาหาค่าความเชื่อมั่นโดยสูตรการหาความเชื่อมั่น แบบสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งได้ค่าเป็น ๐.๘๖๐๓

๓.๓.๒.๖ นำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนดังนี้

๓.๔.๑ กำหนดรหัสหมายเลขแบบสอบถามเพื่อตรวจสอบการเก็บแบบสอบถาม

๓.๔.๒ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามกับกลุ่มประชากรทั้งหมด จำนวน ๑๕๐ ชุด

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

๓.๕.๑ นำแบบสอบถามมาลงรหัสเลข (Code) ตามเกณฑ์ของเครื่องมือแต่ละส่วนแล้วมาบันทึกลงในโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

๓.๕.๒ วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้ลงรหัสข้อมูลไว้แล้ว

๓.๕.๓ วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิด (Open ended) ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

๓.๕.๔ ใช้ค่าร้อยละ (Percentage) และแจกแจงความถี่ (Frequencies) บรรยายลักษณะของข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาและข้อเสนอแนะ

๓.๕.๕ ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในการวิเคราะห์และแปลผลการประเมินความพึงพอใจทั้ง ๔ ด้านของกลุ่มประชากร

บทที่ ๔

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเรื่อง “ความพึงพอใจต่อการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ใน พระพุทธศาสนา : ศึกษากรณีศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร” ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์สำหรับการศึกษานี้ได้จากการเก็บข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามจำนวน ๑๕๐ ชุด ได้รับแบบสอบถามกลับมา ๑๕๐ ชุด คิดเป็น ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ นำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้นำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยายตามลำดับ และได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น ๓ ตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ ๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ ของศูนย์ อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ ๓ ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะและปัญหาเพิ่มเติมในการบริหารงานศึกษา สงเคราะห์ ของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์

μ หมายถึง ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของกลุ่มประชากร

σ หมายถึง ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของกลุ่มประชากร

๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ, อายุ, สถานภาพ และระดับการศึกษา รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑, ๔.๒, ๔.๓ และ ๔.๔

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	๕๖	๒๕.๔๓
หญิง	๑๓๔	๗๐.๕๗
รวม	๑๙๐	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ แสดงให้เห็นว่า กลุ่มประชากรในความพึงพอใจต่อการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ในพระพุทธศาสนา : ศึกษากรณีศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร ศึกษาจำนวน ๑๕๐ คน แยกเป็นเพศชาย ๕๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๔๗ และเพศหญิง ๑๑๔ คนคิดเป็นร้อยละ ๗๐.๕๓ ซึ่งจะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง

ตารางที่ ๔.๒ แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า ๒๐ ปี	๑	๐.๕๓
๒๐-๒๕ ปี	๔๒	๒๗.๓๓
๒๖-๓๐ ปี	๕๒	๓๔.๖๗
๓๑-๓๕ ปี	๒๗	๑๘.๐๐
๓๖-๔๐ ปี	๓๑	๒๐.๖๗
มากกว่าหรือเท่ากับ ๔๑ ปี	๓๗	๒๔.๖๗
รวม	๑๕๐	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๒ แสดงให้เห็นว่า อายุของกลุ่มประชากรที่มีอายุอยู่ระหว่าง ๒๖-๓๐ ปี มีมากที่สุดมีจำนวน ๕๒ คนคิดเป็นร้อยละ ๓๔.๖๗ รองลงมาคือ อายุระหว่าง ๒๐-๒๕ ปีจำนวน ๔๒ คนคิดเป็นร้อยละ ๒๗.๓๓ , อายุตั้งแต่ ๔๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๓๗ คนคิดเป็นร้อยละ ๒๔.๖๗ , อายุระหว่าง ๓๖-๔๐ ปี จำนวน ๓๑ คนคิดเป็นร้อยละ ๒๐.๖๗ , อายุระหว่าง ๓๑-๓๕ ปี จำนวน ๒๗.๐๐ คนคิดเป็นร้อยละ ๑๘.๐๐ และสุดท้ายอายุน้อยกว่า ๒๐ ปี จำนวน ๑ คนคิดเป็นร้อยละ ๐.๕๓

ตารางที่ ๔.๓ แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
ผู้ปกครอง	๑๖๐	๙๔.๒๑
เจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชนเขตทุ่งครุ ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์ฯ	๒๐	๑๐.๕๓
อาสาสมัครประจำศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ	๑๐	๕.๒๖
รวม	๑๙๐	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๓ แสดงให้เห็นว่าสถานภาพของกลุ่มประชากร ผู้ปกครองมีมากที่สุด จำนวน ๑๖๐ คนคิดเป็นร้อยละ ๘๔.๒๑ รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชนเขตทุ่งครุ ที่เกี่ยวข้องกับ ศูนย์ฯ จำนวน จำนวน ๒๐ คนคิดเป็นร้อยละ ๑๐.๕๓ และอาสาสมัครประจำศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ ๑๐ คนคิดเป็นร้อยละ ๕.๒๖

ตารางที่ ๔.๔ แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา

การศึกษา	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ประถมศึกษาปีที่ ๖	๓๖	๑๘.๕๕
มัธยมศึกษาปีที่ ๓	๔๐	๒๑.๐๕
มัธยมศึกษาปีที่ ๖ หรือเทียบเท่า	๖๗	๓๕.๒๖
อนุปริญญา หรือเทียบเท่า	๖	๓.๑๖
ปริญญาตรี	๓๕	๒๐.๕๓
สูงกว่าปริญญาตรี	๒	๑.๐๕
รวม	๑๕๐	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๔ แสดงให้เห็นว่า ระดับการศึกษาของกลุ่มประชากร การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๖ หรือเทียบเท่ามีมากที่สุดจำนวน ๖๗ คนคิดเป็นร้อยละ ๓๕.๒๖ รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จำนวน ๔๐ คนคิดเป็นร้อยละ ๒๑.๐๕ , ระดับปริญญาตรี จำนวน ๓๕ คนคิดเป็นร้อยละ ๒๐.๕๓ , ระดับประถมศึกษาปีที่ ๖ จำนวน ๓๖ คนคิดเป็นร้อยละ ๑๘.๕๕ , ระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่าจำนวน ๖ คนคิดเป็นร้อยละ ๓.๑๖ และระดับการศึกษาที่มากกว่า ปริญญาตรีเป็นลำดับสุดท้ายมีจำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๐๕

๔.๒ ความพึงพอใจต่อการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ ของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจต่อการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ ของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๕, ๔.๖, ๔.๗, ๔.๘ และ ๔.๙

ตารางที่ ๔.๕ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลผลการประเมินความพึงพอใจ
ในภาพรวมของแต่ละด้าน (โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย)

การประเมินความพึงพอใจ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล
ด้านการควบคุม	๓.๘๕	๐.๕๕	มาก
ด้านการบริหารงานวิชาการ	๓.๗๐	๐.๔๗	มาก
ด้านการอำนวยการ	๓.๖๑	๐.๕๔	มาก
ด้านการจัดการ	๓.๖๑	๐.๗๒	มาก
รวม	๓.๖๕	๐.๔๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่าความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการบริหารงานศึกษา
สงเคราะห์ของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมพบว่า
ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = ๓.๖๕) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน
คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการจัดการ ด้านการอำนวยการ ด้านการควบคุม พบว่าอยู่ในระดับ
มากทุกด้าน

ตารางที่ ๔.๖ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลผลการประเมินความพึงพอใจ
ในด้านการบริหารงานวิชาการ (โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย)

ลำดับ	ด้านการบริหารงานวิชาการ	μ	σ	แปลผล
๑	มีการจัดกิจกรรมการสอนเกี่ยวกับ กิริยามารยาทให้กับ เด็ก เช่น การไหว้ / การขอบคุณ / การขอโทษ	๔.๐๔	๐.๖๔	มาก
๒	เด็กได้รับการฝึกให้ช่วยเหลือตนเองได้ตามวัย	๓.๕๔	๐.๖๗	มาก
๓	มีการจัดกิจกรรมการเล่นิทาน / การสาธิตในเรื่องของ การออม / ประหยัด / ซื่อสัตย์	๓.๕๓	๐.๖๖	มาก
๔	เด็กได้รับการพัฒนาการตามวัย มีของเล่นเด็ก และ หนังสือนิทานเหมาะสม และมีกิจกรรมการเล่นิทาน	๓.๕๓	๐.๖๘	มาก

ลำดับ	ด้านการบริหารงานวิชาการ (ต่อ)	μ	σ	แปลผล
๕	บุคลากรมีวุฒิการศึกษาที่เหมาะสม	๓.๘๕	๐.๖๔	มาก
๖	มีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณี	๓.๘๕	๐.๗๐	มาก
๗	เด็กเล็กทุกคนได้รับการประเมินพัฒนาการตามเกณฑ์อายุ โดยผู้ดูแลเด็ก	๓.๘๐	๐.๖๓	มาก
๘	ผู้ดูแลเด็กให้คำปรึกษาด้านการดูแลเด็กแก่ผู้ปกครองได้	๓.๗๒	๐.๖๕	มาก
๙	มีการส่งเสริมในการผลิตสื่อพัฒนาสื่อ และนวัตกรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพของเด็กเล็ก	๓.๖๖	๐.๖๔	มาก
๑๐	มีการวางแผนด้านการจัดตารางการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบตามมาตรฐานการศึกษาทั่วไป	๓.๖๕	๐.๖๐	มาก
๑๑	มีการส่งเสริมให้มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่น	๓.๕๔	๐.๖๖	มาก
๑๒	มีการจัดให้มีมุมการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครอง	๓.๔๘	๐.๗๑	ปานกลาง
๑๓	ผู้ปกครองอาสาสมัครเจ้าหน้าที่ มีส่วนร่วมในการวางแผนจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ในศูนย์	๓.๔๘	๐.๖๗	ปานกลาง
๑๔	มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกสถานที่	๓.๐๑	๑.๐๓	ปานกลาง
รวม		๓.๗๐	๐.๔๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่าความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการบริหารงานศึกษา สงเคราะห์ของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร ในด้านการบริหารงานวิชาการ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = ๓.๗๐) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า หัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การจัดกิจกรรมการสอนเกี่ยวกับกริยามารยาทให้กับเด็ก เช่น การไหว้ / การขอบคุณ / การขอโทษ มีการประเมินอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = ๔.๐๔) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด ๓ อันดับสุดท้ายที่ได้รับการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ มีการจัดให้มีมุมการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครอง , ผู้ปกครองอาสาสมัครเจ้าหน้าที่ มีส่วนร่วมในการวางแผนจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ในศูนย์ ฯ และสุดท้าย การจัด

กิจกรรมการเรียนรู้นอกสถานที่ มีการประเมินอยู่ในระดับ ปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = ๓.๐๑) ส่วนข้อที่เหลืออื่นๆอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ ๔.๖ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลผลการประเมินความพึงพอใจ
ในด้านการจัดการ (โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย)

ลำดับ	ด้านการจัดการ	μ	σ	แปลผล
๑	การจัดครูเข้าสอนเหมาะสมกับความรู้ และความถนัดในแต่ละวิชา	๓.๗๓	๒.๒๑	มาก
๒	มีการประสานการดำเนินงานระหว่างศูนย์ กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สาธารณสุข โรงพยาบาล เป็นต้น	๓.๗๒	๐.๗๓	มาก
๓	มีการกำหนดอำนาจและหน้าที่ของบุคลากรภายในศูนย์อย่างชัดเจน	๓.๗๐	๐.๖๕	มาก
๔	บุคลากรในศูนย์ ร่วมกันรับผิดชอบและแก้ปัญหาภายในศูนย์	๓.๗๐	๐.๖๗	มาก
๕	บุคลากรมีอัตราส่วนการดูแลเด็กอย่างเหมาะสม	๓.๖๘	๐.๗๒	มาก
๖	บุคลากรของศูนย์ ได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถ และมีประสิทธิภาพในการทำงาน	๓.๖๓	๐.๖๘	มาก
๗	มีการแบ่งงานให้บุคลากรในศูนย์ร่วมกันรับผิดชอบอย่างเป็นระบบ	๓.๖๑	๐.๖๖	มาก
๘	ศูนย์ มีการประสานการดำเนินงานระหว่างศูนย์ กับผู้ปกครองสม่ำเสมอ	๓.๕๗	๐.๗๐	มาก
๙	บุคลากรได้เข้าร่วมอบรมหลักสูตรผู้ดูแลเด็ก เป็นการเฉพาะ	๓.๕๓	๐.๗๔	มาก
๑๐	เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนได้มีส่วนเข้ามาช่วยเหลือและร่วมในกิจกรรมของศูนย์อย่างต่อเนื่อง	๓.๕๒	๐.๗๐	มาก
๑๑	มีกิจกรรมการสร้างใจระหว่างอาสาสมัครผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครอง	๓.๔๔	๐.๗๒	ปานกลาง

ลำดับ	ด้านการจัดการ (ต่อ)	μ	σ	แปลผล
๑๒	การประสานความร่วมมือ / สนับสนุนด้านทรัพยากร จากบุคคลหรือหน่วยงานต่าง ๆ	๓.๔๔	๐.๓๔	ปานกลาง
๑๓	ผู้ปกครอง / ชุมชน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ กิจกรรมต่างๆ	๓.๔๔	๐.๓๕	ปานกลาง
๑๔	มีการจัดประชุมร่วมระหว่างผู้บริหารศูนย์ ครูพี่เลี้ยง และผู้ปกครอง	๓.๔๒	๐.๖๕	ปานกลาง
รวม		๓.๖๑	๐.๓๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่าความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการบริหารงานศึกษา
สงเคราะห์ของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร ในด้านการจัดการ
พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = ๓.๖๑) และเมื่อพิจารณาเป็น
รายข้อ พบว่า หัวข้อการจัดครูเข้าสอนเหมาะสมกับความรู้ และความถนัดในแต่ละวิชา มีค่าเฉลี่ยมาก
ที่สุด (ค่าเฉลี่ย = ๓.๗๗) ซึ่งประเมินอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด ๔ อันดับสุดท้ายที่
ได้รับการประเมินอยู่ในระดับ ปานกลาง ได้แก่ มีกิจกรรมการสร้าง ความเข้าใจระหว่างอาสาสมัคร
ผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครอง , การประสานความร่วมมือ / สนับสนุนด้านทรัพยากร จากบุคคลหรือ
หน่วยงานต่าง ๆ , ผู้ปกครอง / ชุมชน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกิจกรรมต่างๆ และลำดับสุดท้าย มี
การจัดประชุมร่วมระหว่างผู้บริหารศูนย์ ฯ ครูพี่เลี้ยง และผู้ปกครอง มีการประเมินอยู่ในระดับ ปาน
กลาง (ค่าเฉลี่ย = ๓.๔๒) ส่วนข้อที่เหลืออื่นๆอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ ๔.๘ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลผลการประเมินความพึงพอใจ
ในด้านการอำนวยความสะดวก (โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย)

ลำดับ	ด้านการอำนวยความสะดวก	μ	σ	แปลผล
๑	มีอุปกรณ์ / ภาชนะ ที่ประกอบอาหารและใส่อาหาร ปลอดภัยและสะอาด	๓.๘๒	๐.๖๒	มาก
๒	อาหาร ผักสด / ผลไม้ สะอาด เนื้อสัตว์ ปรุงสุก มีการ ปกปิดอาหารที่พร้อมบริโภค	๓.๘๑	๐.๓๐	มาก

ลำดับ	ด้านการอำนวยความสะดวก (ต่อ)	μ	σ	แปลผล
๓	ผู้ประกอบอาหาร แม่ครัว มีสุขภาพดี แต่งกายสะอาด มีสุขอนามัยที่ดี	๓.๓๘	๐.๖๕	มาก
๔	มีน้ำดื่ม น้ำใช้ สะอาดและเพียงพอ	๓.๓๗	๐.๖๗	มาก
๕	สถานที่เตรียมหรือปรุงอาหารสะอาด และถูกสุขลักษณะ	๓.๓๔	๐.๖๖	มาก
๖	มีการจัดการเกี่ยวกับวิธีการเก็บและจัดขยะและสิ่งปฏิกูลที่ดี	๓.๖๑	๐.๖๕	มาก
๗	มีการเผยแพร่ข่าวสารกิจกรรมของศูนย์ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ	๓.๕๗	๐.๖๕	มาก
๘	สภาพแวดล้อมของห้องเรียนภายในศูนย์ มีความเหมาะสม	๓.๕๕	๐.๗๑	มาก
๙	มีการป้องกันกำจัดแมลง และพาหะนำโรค	๓.๕๔	๐.๘๑	มาก
๑๐	มีการประชาสัมพันธ์การเรียนการสอนภายในศูนย์	๓.๕๓	๐.๗๑	มาก
๑๑	มีพื้นที่ใช้สอยจัดเป็นสัดส่วน	๓.๕๒	๐.๗๒	มาก
๑๒	วัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้สำหรับเด็กสะอาดและเพียงพอ	๓.๕๒	๐.๗๒	มาก
๑๓	มีการให้คำแนะนำ ประชาสัมพันธ์จากผู้รับผิดชอบ	๓.๔๘	๐.๖๗	ปานกลาง
๑๔	มีห้องน้ำ / ห้องส้วมสะอาดถูกสุขลักษณะ	๓.๔๓	๐.๘๖	ปานกลาง
๑๕	บริเวณสถานที่ภายใน / ภายนอกอาคารสะอาด และปลอดภัย	๓.๓๘	๐.๘๓	ปานกลาง
รวม		๓.๖๑	๐.๕๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่าความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการบริหารงานศึกษา สงเคราะห์ของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร ในด้านการอำนวยความสะดวก พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = ๓.๖๑) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีอุปกรณ์ / ภาชนะ ที่ประกอบอาหารและใส่อาหารปลอดภัยและสะอาด มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = ๓.๘๒) ซึ่งประเมินอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด ๓ อันดับสุดท้ายที่ได้รับการประเมินอยู่ในระดับ ปานกลาง ได้แก่ มีการให้คำแนะนำ ประชาสัมพันธ์

จากผู้รับผิดชอบ , มีห้องน้ำ / ห้องส้วมสะอาดถูกสุขลักษณะและลำดับสุดท้าย บริเวณสถานที่ภายใน / ภายนอกอาคารสะอาด และปลอดภัย มีการประเมินอยู่ในระดับ ปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = ๓.๓๘) ส่วนข้อที่เหลืออื่นๆอยู่ในระดับมาก

**ตารางที่ ๔.๕ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลผลการประเมินความพึงพอใจ
ในด้านการควบคุม (โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย)**

ลำดับ	ด้านการควบคุม	μ	σ	แปลผล
๑	ผู้บริหาร ครูพี่เลี้ยงดูแลรับผิดชอบเด็กในศูนย์เป็นอย่างดี	๔.๐๑	๐.๖๓	มาก
๒	ศูนย์ ได้รับการยอมรับเชื่อถือจากชุมชน	๓.๕๖	๐.๖๖	มาก
๓	มีผู้ดูแลรับผิดชอบการปฏิบัติงานในศูนย์เป็นอย่างดี	๓.๘๖	๐.๖๓	มาก
๔	มีการแจ้งผลงานและพัฒนาการของเด็กให้ทราบทุก ระยะ	๓.๘๒	๐.๖๖	มาก
๕	ผู้บริหาร สร้างขวัญกำลังใจและสร้างความเป็นกันเอง แก่ครูผู้สอนและครูพี่เลี้ยงอย่างสม่ำเสมอ	๓.๘๐	๐.๖๕	มาก
๖	มีการติดตามผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในศูนย์	๓.๗๖	๐.๖๗	มาก
๗	มีการควบคุมดูแลและประเมินผลการเรียนการสอน อย่างสม่ำเสมอ	๓.๗๓	๐.๖๘	มาก
รวม		๓.๘๕	๐.๕๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่าความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการบริหารงานศึกษา
สงเคราะห์ของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร ในด้านการควบคุม
พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = ๓.๘๕) และเมื่อพิจารณาเป็น
รายข้อ พบว่า ทุกข้อประเมินอยู่ในระดับมากทั้งสิ้น โดยมีข้อที่มีค่ามากที่สุดได้แก่ ผู้บริหาร ครูพี่เลี้ยง
ดูแลรับผิดชอบเด็กในศูนย์เป็นอย่างดี(ค่าเฉลี่ย = ๔.๐๑) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุดคือมีการ
ควบคุมดูแลและประเมินผลการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอมีค่าเฉลี่ยเป็น ๓.๗๓

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะและปัญหาเพิ่มเติมในการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ ของศูนย์ อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร

สำหรับคำถามปลายเปิดในส่วนสุดท้ายที่ให้กลุ่มประชากรได้ให้แสดงข้อเสนอแนะเพิ่มเติม และปัญหาในการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ ของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ จำนวนข้อเสนอแนะมีจำนวนทั้งหมด ๔๓ ข้อ โดยผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลแบ่งข้อเสนอแนะออกเป็น ๔ หัวข้อย่อยดังนี้ คือ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ บุคลากร , การจัดการการบริหารงาน . อุปกรณ์และสถานที่ , งบประมาณ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๐ และในตารางที่ ๔.๑๑ เป็นรายละเอียดของปัญหาและอุปสรรค

ตารางที่ ๔.๑๐ แสดงจำนวนและร้อยละของข้อเสนอแนะ(โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย)

การจัดการการบริหารงาน	จำนวน	ร้อยละ
เพิ่มมาตรการความปลอดภัยเช่น ขาม, บัตรรับส่งเด็ก	๓	๗.๕๐
เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ศูนย์เพื่อประชาชนมีส่วนร่วมพัฒนาศูนย์	๒	๕.๐๐
จัดกิจกรรมให้เด็กมีส่วนร่วมมากขึ้น	๒	๕.๐๐
จัดทัศนศึกษานอกสถานที่	๒	๕.๐๐
จัดบริการสาธารณสุขเพื่ออนามัยเด็กในชุมชน	๑	๒.๕๐
บริหารและจัดการศึกษาอย่างมีแบบแผน	๑	๒.๕๐
แจ้งข่าวสารของเด็ก ผลการเรียนรู้ให้ผู้ปกครองทราบ	๑	๒.๕๐
จัดเครือข่ายพัฒนาเด็กเล็กในพื้นที่เขต เพื่อเปลี่ยนประสบการณ์	๑	๒.๕๐
จัดแผนงานที่กำหนดบทบาทให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม	๑	๒.๕๐
บริหารแบบหลักธรรมาภิบาล เพื่อชุมชนเข้ามีส่วนร่วม	๑	๒.๕๐
รวม	๑๕	๓๗.๕๐
บุคลากร	จำนวน	ร้อยละ
เพิ่มการบ้านเพื่อเพิ่มทักษะให้กับเด็ก	๔	๑๐.๐๐
เรียนทางพุทธหรือจริยธรรมเพื่อสอนคุณธรรม การออม	๔	๑๐.๐๐
จัดให้บุคลากร ไปศึกษาหรือดูงานพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน	๑	๒.๕๐

บุคลากรควรเอาใจใส่ในการบ้านที่เด็กทำมาส่ง	๑	๒.๕๐
ประโยชน์ของการทานอาหารครบ ๕ หมู่	๑	๒.๕๐
ให้ดูทีวีเพื่อการเรียนดีกว่าดูการ์ตูน	๑	๒.๕๐
รวม	๑๒	๓๐.๐๐
อุปกรณ์และสถานที่	จำนวน	ร้อยละ
เพิ่มของเล่น อุปกรณ์เครื่องเล่นเพื่อพัฒนาการเด็ก	๓	๗.๕๐
เพิ่มอุปกรณ์สื่อการสอน หรือแหล่งการเรียนรู้	๓	๗.๕๐
ปรับปรุงความสะอาดหน้าศูนย์และห้องน้ำ	๒	๕.๐๐
จัดสถานที่บรรยากาศใ้หน้าเรียน	๑	๒.๕๐
ฉีดกันยุงเดือนละครั้ง	๑	๒.๕๐
รวม	๑๐	๒๕.๐๐
งบประมาณ	จำนวน	ร้อยละ
เพิ่มงบประมาณด้านบุคลากร	๑	๒.๕๐
เพิ่มงบประมาณค่าอาหารและอาหารเสริม	๑	๒.๕๐
เพิ่มจำนวนบุคลากร	๑	๒.๕๐
รวม	๓	๗.๕๐
รวมทั้งหมด	๔๐	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑๐ แสดงข้อเสนอแนะทั้งหมด ๔๐ ข้อเสนอแนะ โดยสามารถแบ่งตามหัวข้อใหญ่ๆ ได้ทั้งหมด ๔ หัวข้อ จากตารางพบว่าแบ่งเป็นหัวข้อการจัดการการบริหารงานมีจำนวนข้อเสนอแนะมากที่สุด จำนวน ๑๕ ข้อเสนอแนะ รองลงมาเป็นหัวข้อของบุคลากรมีจำนวนข้อเสนอแนะ ๑๒ ข้อ ต่อมาเป็นหัวข้อ อุปกรณ์และสถานที่จำนวนข้อเสนอแนะ ๑๐ ข้อเสนอแนะ และสุดท้ายได้แก่ หัวข้อเกี่ยวกับงบประมาณมีจำนวนข้อเสนอแนะ ๓ ข้อเสนอแนะ รายละเอียดดังตาราง โดยแต่ละหัวข้อได้เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย

ตารางที่ ๔.๑๑ แสดงปัญหาในการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ

ปัญหา	จำนวน	ร้อยละ
สถานที่คับแคบ	๓	๒๕.๐๐
งบประมาณน้อย	๒	๑๖.๖๗
น้ำท่วมขัง	๒	๑๖.๖๗
ความไม่สะอาดทางด้านน้ำส้วมและห้องน้ำ	๑	๘.๓๓
มีแสงสว่างไม่เพียงพอ	๑	๘.๓๓
บุคลากรไม่เอาใจใส่หน้าที่ตน	๑	๘.๓๓
บุคลากรน้อยเกินไป	๑	๘.๓๓
การบริหารยังไม่มีแบบแผนที่ชัดเจน	๑	๘.๓๓
รวม	๑๒	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑๑ แสดงปัญหาและอุปสรรคที่ได้มา ผู้ที่ตอบแบบสอบถามจากกลุ่มประชากรเพื่อให้ทราบปัญหาในการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ ของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ จากตารางพบว่ามีปัญหา ทั้งหมด ๑๒ ข้อ โดยเรียงตามลำดับมากไปหาน้อยมีดังนี้

๑. สถานที่คับแคบ จำนวน ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๐๐
๒. งบประมาณน้อย จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๖๗
๓. น้ำท่วมขัง จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๖๗
๔. ความไม่สะอาดทางด้านน้ำส้วมและห้องน้ำ จำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๓๓
๕. มีแสงสว่างไม่เพียงพอ จำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๓๓
๖. บุคลากรไม่เอาใจใส่หน้าที่ตน จำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๓๓
๗. บุคลากรน้อยเกินไป จำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๓๓
๘. การบริหารยังไม่มีแบบแผนที่ชัดเจน จำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๓๓

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจต่อการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ใน
พระพุทธศาสนา: ศึกษากรณีศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร”
มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยดังนี้

๑. เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาสงเคราะห์ในพระพุทธศาสนา
๒. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์
ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร
๓. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ
กรุงเทพมหานคร

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยใช้
แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่จะนำมาสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณภาพของ
ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ
อาสาสมัครประจำศูนย์เด็กเล็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ, เจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชนเขตทุ่งครุ ที่เกี่ยวข้อง
กับศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด และ ผู้ปกครอง

ผู้ศึกษาวิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๑๕๐ คน สอบถามความพึงพอใจต่อการ
บริหารงานศึกษาสงเคราะห์ของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ รวมทั้งปัญหา และข้อเสนอแนะ
จากองค์ประกอบ ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการจัดการ ด้านการอำนวยการ และ
ด้านการควบคุม โดยผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากร ได้แบบสอบถามคืนมาทั้งหมด
๑๕๐ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ ของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ศึกษาวิจัยประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลโดย
ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ นำข้อมูลทั้งหมดที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้ความถี่
(Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard
Deviation) ของการประเมินความพึงพอใจและความคิดเห็นทางด้านปัญหา อุปสรรคและ
ข้อเสนอแนะของกลุ่มประชากร โดยสรุปผลการศึกษาวิจัยได้ดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการศึกษาวิจัย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มประชากรจำนวน ๑๕๐ คน พบว่า กลุ่มประชากรที่ตอบแบบสอบถามมีเพศหญิงมากกว่าเพศชายโดยเพศหญิงมีจำนวน ๑๓๔ คนคิดเป็นร้อยละ ๗๖.๕๓ และเพศชายมีจำนวน ๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๕๓ ในส่วนอายุของกลุ่มประชากรที่ตอบแบบสอบถามพบว่ากลุ่มอายุที่มีมากที่สุดได้แก่กลุ่มอายุ ๒๖ - ๓๐ ปี มีจำนวน ๕๒ คนคิดเป็นร้อยละ ๒๗.๓๓ กลุ่มอายุที่รองลงมาตามลำดับมีดังนี้ กลุ่มอายุ ๒๐ - ๒๕ ปีมีจำนวน ๔๒ คนคิดเป็นร้อยละ ๒๗.๓๓ กลุ่มอายุที่มากกว่าหรือเท่ากับ ๔๑ ปีมีจำนวน ๓๗ คนคิดเป็นร้อยละ ๒๔.๖๗ กลุ่มอายุ ๓๖-๔๐ ปี มีจำนวน ๓๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๖๗ กลุ่มอายุ ๓๑ - ๓๕ ปีมีจำนวน ๒๗ คนคิดเป็นร้อยละ ๑๘.๐๐ กลุ่มอายุที่เป็นลำดับสุดท้ายคือกลุ่มอายุที่น้อยกว่า ๒๐ ปี มีจำนวนเพียง ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๖๗ สถานภาพของกลุ่มประชากรพบว่าส่วนใหญ่เป็นผู้ปกครองมีมากที่สุดจำนวน ๑๖๐ คนคิดเป็นร้อยละ ๘๖.๖๗ รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชนเขตทุ่งครุ ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์จำนวน ๒๐ คนคิดเป็นร้อยละ ๑๓.๓๓ และอาสาสมัครประจำศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุจำนวน ๑๐ คนคิดเป็นร้อยละ ๖.๖๗ กลุ่มประชากรส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๖ หรือเทียบเท่ามากที่สุดจำนวน ๖๗ คนคิดเป็นร้อยละ ๔๔.๖๗ รองลงมาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๓ มีจำนวน ๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๖๗ ต่อมาเป็นระดับปริญญาตรีซึ่งมีจำนวนใกล้เคียงกับระดับประถมศึกษาปีที่ ๖ มีจำนวน ๓๕ คนและ ๓๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๓๓ และ ๒๔.๐๐ ตามลำดับ ในสองลำดับสุดท้ายได้แก่ ระดับ อนุปริญญาตรีหรือเทียบเท่า และ ระดับปริญญาตรี มีจำนวน ๖ คนและ ๒ คนคิดเป็นร้อยละ ๓.๓๓ และ ๑.๓๓ ตามลำดับ

ตอนที่ ๒ ความพึงพอใจต่อการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ ของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร

เป็นการศึกษาความพึงพอใจต่อการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ ของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุใน ๔ ด้าน ประกอบด้วย ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการจัดการ ด้านการอำนวยความสะดวก และด้านการควบคุม ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

การประเมินความพึงพอใจในภาพรวม พบว่าความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ของศูนย์ โดยภาพรวมพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = ๓.๖๕) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านคือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการจัดการ ด้านการอำนวยความสะดวก พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน

๑. **ด้านการบริหารงานวิชาการ** พบว่าความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการบริหารงานศึกษาระดับของศูนย์ ในด้านการบริหารงานวิชาการ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = ๓.๗๐) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า หัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การจัดกิจกรรมการสอนเกี่ยวกับกิจกรรมรยาทาให้กับเด็ก เช่น การไหว้ / การขอบคุณ / การขอโทษ มีการประเมินอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = ๔.๐๔) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด ๓ อันดับสุดท้ายที่ได้รับการประเมินอยู่ในระดับ ปานกลาง ได้แก่ มีการจัดให้มีมุมการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครอง ผู้ปกครองอาสาสมัครเจ้าหน้าที่ มีส่วนร่วมในการวางแผนจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ในศูนย์ ฯ และสุดท้าย การจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกสถานที่ มีการประเมินอยู่ในระดับ ปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = ๓.๐๑) ส่วนข้อที่เหลืออื่นๆอยู่ในระดับมาก

๒. **ด้านการจัดการ** พบว่าความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการบริหารงานศึกษาระดับของศูนย์ ในด้านการจัดการ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = ๓.๖๑) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า หัวข้อการจัดครูเข้าสอนเหมาะสมกับความรู้และความถนัดในแต่ละวิชา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = ๓.๗๗) ซึ่งประเมินอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด ๔ อันดับสุดท้ายที่ได้รับการประเมินอยู่ในระดับ ปานกลาง ได้แก่ มีกิจกรรมการสร้าง ความเข้าใจระหว่างอาสาสมัครผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครอง การประสานความร่วมมือ / สนับสนุนด้านทรัพยากร จากบุคคลหรือหน่วยงานต่าง ๆ ผู้ปกครอง / ชุมชน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกิจกรรมต่างๆ และลำดับสุดท้าย มีการจัดประชุมร่วมระหว่างผู้บริหารศูนย์ ครูพี่เลี้ยง และผู้ปกครอง มีการประเมินอยู่ในระดับ ปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = ๓.๔๒) ส่วนข้อที่เหลืออื่นๆอยู่ในระดับมาก

๓. **ด้านการอำนวยความสะดวก** พบว่าความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการบริหารงานศึกษาระดับของศูนย์ ในด้านการอำนวยความสะดวก พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = ๓.๖๑) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีอุปกรณ์ / ภาชนะ ที่ประกอบอาหารและใส่อาหารปลอดภัยและสะอาด มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = ๓.๘๒) ซึ่งประเมินอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด ๓ อันดับสุดท้ายที่ได้รับการประเมินอยู่ในระดับ ปานกลาง ได้แก่ มีการให้คำแนะนำ ประชาสัมพันธ์จากผู้รับผิดชอบ มีห้องน้ำ / ห้องส้วมสะอาดถูกสุขลักษณะ และลำดับสุดท้าย บริเวณสถานที่ภายใน / ภายนอกอาคารสะอาด และปลอดภัย มีการประเมินอยู่ในระดับ ปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = ๓.๓๘) ส่วนข้อที่เหลืออื่นๆอยู่ในระดับมาก

๔. **ด้านการควบคุม** พบว่าความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการบริหารงานศึกษาระดับของศูนย์ ในด้านการควบคุม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = ๓.๘๕) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อประเมินอยู่ในระดับมากทั้งสิ้น โดย

มีข้อที่มีค่ามากที่สุดได้แก่ ผู้บริหาร ครูที่เลี้ยงดูแลรับผิชอบเด็กในศูนย์เป็นอย่างดี (ค่าเฉลี่ย = ๔.๐๑) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยที่น้อยสุดมีค่าเฉลี่ยเป็น ๓.๖๓

ตอนที่ ๓ ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะและปัญหาเพิ่มเติมในการบริหารงานศึกษา สงเคราะห์ ของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร

จากการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามของกลุ่มประชากรที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ๑๕๐ คนได้ให้ข้อเสนอแนะในการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ของศูนย์ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลแบ่งข้อมูลในตอนต้นที่ ๓ เป็น ๒ ส่วนคือส่วนของข้อเสนอแนะซึ่งแบ่งข้อเสนอแนะดังกล่าวเป็น ๔ หัวข้อย่อย และ ส่วนของปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ

๑. ข้อเสนอแนะ ทั้งหมดสามารถแบ่งเป็นหัวข้อใหญ่ๆได้ ทั้งหมด ๔ หัวข้อ โดยเรียงลำดับดังนี้

๑.๑ ด้านการจัดการบริหารงาน ของศูนย์ มีข้อเสนอแนะมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ ๓๖.๕๐ (โดยร้อยละที่แสดงเทียบกับจำนวนข้อเสนอแนะทั้งหมด ที่ได้แสดงความคิดเห็นในแบบสอบถาม) มีข้อเสนอแนะต่างๆที่ต้องแก้ไขดังนี้ เพิ่มมาตรการความปลอดภัย เช่น ยาม, บัตรรับส่งเด็ก คิดเป็นร้อยละ ๗.๕๐, เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ศูนย์ฯเพื่อประชาชนมีส่วนร่วมพัฒนาศูนย์ คิดเป็นร้อยละ ๕.๐๐, จัดกิจกรรมให้เด็กมีส่วนร่วมมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๕.๐๐, จัดให้มีทัศนศึกษา นอกสถานที่คิดเป็นร้อยละ ๕.๐๐, จัดบริการสาธารณสุขเพื่ออนามัยเด็กในชุมชนคิดเป็นร้อยละ ๒.๕๐, บริหารและจัดการศึกษาอย่างมีแบบแผน คิดเป็นร้อยละ ๒.๕๐, แจ้งข่าวสารของเด็ก ผลการเรียนให้ผู้ปกครองทราบ คิดเป็นร้อยละ ๒.๕๐, จัดเครือข่ายพัฒนาเด็กเล็กในพื้นที่เขตเพื่อเปลี่ยน ประสพการณ์ คิดเป็นร้อยละ ๒.๕๐, จัดแผนงานที่กำหนดบทบาทให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม คิดเป็นร้อยละ ๒.๕๐, บริหารแบบหลักธรรมาภิบาลเพื่อชุมชนเข้ามีส่วนร่วม คิดเป็นร้อยละ ๒.๕๐

๑.๒ ด้านบุคลากร ของศูนย์ มีข้อเสนอแนะเป็นลำดับที่ ๒ คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๐๐ (โดยร้อยละที่แสดงเทียบกับจำนวนข้อเสนอแนะทั้งหมด ที่ได้แสดงความคิดเห็นในแบบสอบถาม) มีข้อเสนอแนะต่างๆที่ต้องแก้ไขดังนี้ เพิ่มการบ้านเพื่อเพื่อทักษะให้กับเด็ก คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๐๐, เรียนทางพุทธหรือจริยธรรมเพื่อสอนคุณธรรม การออม การพุดจาให้กับเด็ก คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๐๐, จัดให้บุคลากรไปศึกษาหรือดูงานพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน คิดเป็นร้อยละ ๒.๕๐, บุคลากรควรเอาใจใส่ในการบ้านที่เด็กทำมาส่ง คิดเป็นร้อยละ ๒.๕๐, ประโยชน์ของการทานอาหารครบ ๕ หมู่ คิดเป็นร้อยละ ๒.๕๐, ให้ดูทีวีเพื่อการเรียนดีกว่าดูการ์ตูน คิดเป็นร้อยละ ๒.๕๐

๑.๓ ด้านอุปกรณ์และสถานที่ ของศูนย์ มีข้อเสนอแนะเป็นลำดับที่ ๓ คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๐๐ (โดยร้อยละที่แสดงเทียบกับจำนวนข้อเสนอแนะทั้งหมด ที่ได้แสดงความคิดเห็นในแบบสอบถาม) มีข้อเสนอแนะต่างๆที่ต้องแก้ไขดังนี้เพิ่มของเล่น อุปกรณ์เครื่องเล่นเพื่อพัฒนาการเด็ก คิดเป็นร้อยละ ๗.๕๐, เพิ่มอุปกรณ์สื่อการสอน หรือแหล่งการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ ๗.๕๐, ปรับปรุงความสะอาดหน้าศูนย์และห้องน้ำ คิดเป็นร้อยละ ๕.๐๐, จัดสถานที่บรรยากาศให้น่าเรียน คิดเป็นร้อยละ ๒.๕๐, นิดกั้นยุงเดือนละครั้ง คิดเป็นร้อยละ ๒.๕๐

๑.๔ ด้านงบประมาณ ของศูนย์ มีข้อเสนอแนะเป็นลำดับสุดท้ายคิดเป็นร้อยละ ๗.๕๐ (โดยร้อยละที่แสดงเทียบกับจำนวนข้อเสนอแนะทั้งหมด ที่ได้แสดงความคิดเห็นในแบบสอบถาม) มีข้อเสนอแนะต่างๆที่ต้องแก้ไขดังนี้ เพิ่มงบประมาณด้านบุคลากรคิดเป็นร้อยละ ๒.๕๐, เพิ่มงบประมาณค่าอาหารและอาหารเสริม คิดเป็นร้อยละ ๒.๕๐, เพิ่มจำนวนบุคลากร คิดเป็นร้อยละ ๒.๕๐

๒. ปัญหาและอุปสรรค จากการรวบรวมข้อมูลพบว่าปัญหาที่เป็นลำดับแรกได้แก่ปัญหาเกี่ยวกับสถานที่ของศูนย์โดยปัญหาที่พบได้แก่ สถานที่คับแคบ คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๐๐, น้ำท่วมขัง คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๖๗, งบประมาณน้อย คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๖๗, ความไม่สะอาดของบริเวณด้านหน้าศูนย์ฯและห้องน้ำ คิดเป็นร้อยละ ๘.๓๓, มีแสงสว่างไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ ๘.๓๓, บุคลากรไม่เอาใจใส่หน้าที่ตน คิดเป็นร้อยละ ๘.๓๓, บุคลากรน้อยเกิน คิดเป็นร้อยละ ๘.๓๓, บริหารยังไม่มีแบบแผนที่ชัดเจน คิดเป็นร้อยละ ๘.๓๓

๕.๒ อภิปรายผล

จากผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ ของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร ได้ศึกษาปัจจัย จำนวน ๔ ด้าน คือ

๑. ด้านการบริหารงานวิชาการ
๒. ด้านการจัดการ
๓. ด้านการอำนวยความสะดวก
๔. ด้านการควบคุม

ซึ่งปัจจัยทั้ง ๔ ด้านนั้น ได้รับความพึงพอใจจากประชากรกลุ่มตัวอย่างของศูนย์ อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก จากเกณฑ์ความพึงพอใจ ๕ ระดับ เรียงจากมากไปหาน้อย คือ พึงพอใจมากที่สุด, พึงพอใจมาก, พึงพอใจปานกลาง, พึงพอใจน้อย และพึงพอใจน้อยที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่า

๑. ระดับความพึงพอใจของประชากรกลุ่มตัวอย่างในด้านการบริหารงานวิชาการ พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่าง มีระดับความพึงพอใจต่อการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ของศูนย์ตามปัจจัยระบบการบริหารงานภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าทางศูนย์ได้มีการปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงาน จึงส่งผลให้การบริหารงานเป็นที่น่าพอใจต่อประชากรกลุ่มตัวอย่าง จริงอยู่ การดำเนินงานของศูนย์อาจไม่บรรลุเป้าหมายตามข้อกำหนดสูงสุดตามที่องค์กรส่วนท้องถิ่นวางไว้ ซึ่งปัญหาการดำเนินงานของทุกศูนย์ก็เป็นไปตามข้อสรุป ของเกรียงศักดิ์ ชื่อเต็มได้ศึกษาวิจัย บทบาทของผู้ดูแลเด็กกับการจัดระบบบริการภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น^๑ กล่าวว่าการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีปัญหาและความต้องการด้านบุคลากร ผู้ดูแลเด็กหลายคนจบการศึกษาหลากหลายสาขา ทักษะประสบการณ์ไม่เพียงพอ และไม่ได้จบวิชาชีพครูแต่ต้องมาสอนเด็ก ผู้ปกครองเด็ก ขาดความรู้ ความเข้าใจพัฒนาการเด็ก และไม่ทราบวัตถุประสงค์ของแผนการเรียนการสอน ส่วนปัญหาเกี่ยวกับตัวเด็กพบว่า เด็กช่วยเหลือตัวเองไม่เป็น เนื่องจากผู้ปกครองไม่ฝึกให้ลูกรู้จักช่วยเหลือตัวเอง ก่อนนำมาส่งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทำให้เป็นผู้ดูแลเด็กต้องดูแลเป็นพิเศษความต้องการของผู้ดูแลเด็ก คือ กำหนดคุณสมบัติผู้ดูแลเด็กให้ชัดเจนว่า จบปริญญาตรี สาขาปฐมวัย และมีประสบการณ์ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้ดูแลเด็กให้ชัดเจน เน้นด้านการเรียนการสอน มีแม่ครัว และพนักงานทำความสะอาดทำหน้าที่ในส่วนอื่นๆ เพื่อให้ผู้ดูแลเด็ก มีเวลาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมต่างๆให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพิ่มจำนวนผู้ดูแลเด็กให้เพียงพอ กับจำนวนเด็กตามเกณฑ์มาตรฐานของกรมอนามัย พ.ศ.๒๕๔๘ ตลอดจนการสนับสนุนให้ผู้ดูแลเด็กพัฒนาทักษะ และแสวงหาความรู้อย่างเท่าเทียมกัน เช่น สนับสนุนทุนฝึกอบรม ศึกษาดูงาน หรือศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น สร้างขวัญกำลังใจและความมั่นคงในอาชีพโดยบรรจุเป็นพนักงานประจำ มีบำเหน็จบำนาญ สวัสดิการ หรือรางวัลในการทำงาน รวมทั้งมีวันหยุดระหว่างเทอมเพื่อจะได้มีเวลาเตรียมกิจกรรม การเรียนการสอนให้เด็กในเทอมต่อไป

๒. ระดับความพึงพอใจของประชากรกลุ่มตัวอย่างในด้านการจัดการ พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่าง มีระดับความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาสงเคราะห์ของศูนย์ตามปัจจัยระบบด้านการจัดการภาพรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะศูนย์ มีการกำหนดอำนาจและหน้าที่ของบุคลากรภายในศูนย์ อย่างชัดเจน มีการแบ่งงานให้บุคลากรในศูนย์ร่วมกันรับผิดชอบอย่างเป็นระบบ มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ เข้าร่วมอบรมหลักสูตรผู้ดูแลเด็ก เป็นการเฉพาะมีการจัดประชุมร่วมระหว่างผู้บริหารศูนย์ ครูพี่เลี้ยง และผู้ปกครอง และศูนย์ มีการประสานการดำเนินงานระหว่างศูนย์ กับผู้ปกครองสม่ำเสมอ อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของศูนย์นี้กับศูนย์อื่นๆ โดยรวม

^๑ เกรียงศักดิ์ ชื่อเต็ม, “บทบาทของผู้ดูแลเด็กกับการจัดระบบบริการภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”, วารสารสาธารณสุขและการพัฒนา. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒ (๒๕๕๑) : ๔๑.

จะเห็นได้ว่าศูนย์นี้ เพราะศูนย์อื่น ๆ นั้นมีผลการดำเนินงานตามรายงานของพระมหาประยงค์ อุปเสน ซึ่งได้ศึกษาวิจัย บทบาทของพระสงฆ์ในการบริการการจัดการศูนย์อบรมเด็กเล็กก่อนเกณฑ์ในวัด : ศึกษากรณีเฉพาะศูนย์อบรมเด็กเล็กก่อนเกณฑ์ในวัด ในเขตจังหวัดหนองคาย ^๒ กล่าวว่า การดำเนินงานศูนย์อบรมเด็กเล็กก่อนเกณฑ์ในวัดมีปัญหาเกี่ยวกับคณะกรรมการศูนย์อบรมเด็กเล็กก่อนเกณฑ์ในวัด ส่วนใหญ่คณะกรรมการศูนย์อบรมเด็กเล็กก่อนเกณฑ์ในวัด ยังให้ความร่วมมือน้อย ไม่มีเวลามาดูแลกิจการศูนย์อบรมเด็กเล็กก่อนเกณฑ์ในวัด ส่วนหนึ่งถูกแต่งตั้งขึ้นมารับผิดชอบ โดยที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องที่เกี่ยวกับเป้าหมายของศูนย์ ปัญหาและความต้องการด้านการบริหารจัดการ คือ ปัญหาขาดการจัดระเบียบการรับเด็กเข้าเรียน มีการรับเด็กกระหว่างเทอม ทำให้เรียนร่วมกับเพื่อนไม่ได้ เพราะยังไม่ได้เตรียมพื้นฐานจึงกลายเป็นภาระหนักของผู้ดูแลเด็ก

๓. ระดับความพึงพอใจของประชากรกลุ่มตัวอย่างในด้านการอำนวยความสะดวก พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่าง มีระดับความพึงพอใจต่อการอำนวยความสะดวกการศึกษาสงเคราะห์ของศูนย์ ตามปัจจัยระบบด้านการอำนวยความสะดวกภาพรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะ ศูนย์มีความพร้อมในด้านการอำนวยความสะดวกอยู่แล้ว มีอุปกรณ์ / ภาชนะ ที่ประกอบอาหารและใส่อาหารปลอดภัยและสะอาด สถานที่เตรียมหรือปรุงอาหารสะอาด และถูกสุขลักษณะ มีน้ำดื่ม น้ำใช้ สะอาดและเพียงพอ อาหาร ผักสด / ผลไม้ สะอาด เนื้อสัตว์ ปรุงสุก มีการปกปิดอาหารที่พร้อมบริโภค ผู้ประกอบอาหาร แม่ครัว มีสุขภาพดี แต่งกายสะอาด มีสุขอนามัยที่ดี มีการเผยแพร่ข่าวสารกิจกรรมของศูนย์ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ มีการจัดการเกี่ยวกับวิธีการเก็บและขจัดขยะ และสิ่งปฏิกูลที่ดี มีการประชาสัมพันธ์การเรียนการสอนภายในศูนย์ มีการให้คำแนะนำ ประชาสัมพันธ์จากผู้รับผิดชอบ มีการป้องกันกำจัดแมลง และพาหะนำโรค มีห้องน้ำ / ห้องส้วมสะอาดถูกสุขลักษณะ มีวัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้สำหรับเด็กสะอาดและเพียงพอ สภาพแวดล้อมของห้องเรียนภายในศูนย์ มีความเหมาะสม มีพื้นที่ใช้สอยจัดเป็นสัดส่วน และบริเวณสถานที่ภายใน / ภายนอกอาคารสะอาด และปลอดภัย ส่วนปัญหาที่คืออุปกรณ์เด็กเล่นที่สนามไม่ได้มาตรฐาน และไม่มีความแข็งแรง ผลการศึกษาปัญหานี้ขึ้นต้นสอดคล้องกับการศึกษาของเกรียงศักดิ์ ช่อเลื่อม ^๓ ได้ศึกษาวิจัย บทบาทของผู้ดูแลเด็กกับการจัดระบบบริการภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กล่าวว่า การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีปัญหาและความต้องการด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ๕ แห่ง มีสื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอและมีสภาพชำรุด ทั้งหนังสือนิทาน ของเล่น ซิดิให้ความรู้ และเครื่องเล่นกลางแจ้ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเกือบทั้งหมดไม่มี

^๒ พระมหาประยงค์ อุปเสน, “บทบาทของพระสงฆ์ในการบริหารและการจัดการศูนย์เด็กเล็กก่อนเกณฑ์ในวัด : ศึกษากรณีเฉพาะศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดในเขตจังหวัดหนองคาย”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๕), หน้า ๓๔.

^๓ เกรียงศักดิ์ ช่อเลื่อม, อ้างแล้ว, หน้า ๔๗.

ห้องสมุด มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแห่งเดียว ของจังหวัดชลบุรีที่มีห้องสมุดแยกออกจากห้องเรียน แต่รวมอยู่กับห้องเก็บของเล่นและห้องพักครู

๔. ระดับความพึงพอใจของประชากรกลุ่มตัวอย่างในด้านการควบคุม พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่าง มีระดับความพึงพอใจต่อการควบคุมของศูนย์ ตามปัจจัยระบบด้านการควบคุมภาพรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะศูนย์มีการควบคุมเป็นไปตามระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดพ.ศ.๒๕๐๗ เพื่อให้การดำเนินการของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓ แห่งพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการ กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๑๖ อีกทั้งผู้บริหาร ครูพี่เลี้ยงดูแลรับผิดชอบเด็กในศูนย์เป็นอย่างดี ศูนย์ได้รับการยอมรับเชื่อถือจากชุมชน มีผู้ดูแลรับผิดชอบการปฏิบัติงานในศูนย์เป็นอย่างดี มีการติดตามผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในศูนย์ ผู้บริหาร สร้างขวัญกำลังใจและสร้างความเป็นกันเองแก่ครูผู้สอนและครูพี่เลี้ยงอย่างสม่ำเสมอ มีการควบคุมดูแลและประเมินผลการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ และมีการแจ้งผลงานและพัฒนาการของเด็กให้ทราบทุกระยะ

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปปฏิบัติ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร มีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

๑. สถานศึกษาคควรให้ความสำคัญโดยเชิญให้คณะกรรมการสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้าร่วมการประชุมเป็นประจำอย่างน้อยปีละ ๓ – ๔ ครั้ง เพราะจะได้ทราบความเคลื่อนไหวภายในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ว่ามีปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานด้านใดบ้าง และให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ โดยผู้บริหารควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องการแสดงความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษา

๒. สถานศึกษาคควรมีการกำหนดบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ และเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วมในด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการจัดการ ด้านการอำนวยการ และด้านการควบคุมอย่างมีแบบแผน

๓. สถานศึกษาคควรสร้างความสัมพันธ์ ความเข้าใจ และประชาสัมพันธ์กิจกรรมของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ ให้กับผู้ปกครองและชุมชนในท้องถิ่น ได้รับทราบความเคลื่อนไหวการจัดการศึกษาในท้องถิ่น เพื่อขจัดปัญหาการขัดแย้ง และสร้างความร่วมมือระหว่าง ศูนย์อบรมเด็กก่อน

เกณฑ์ในพื้นที่ใกล้เคียง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ปกครองและชุมชน เป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง จัดเครือข่ายพัฒนาเด็กเล็กในพื้นที่เขต เพื่อเปลี่ยนประสบการณ์

๔. สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีบทบาท ในการเป็นผู้สนับสนุนช่วยเหลือ ตลอดจนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการศึกษาให้มากยิ่งขึ้น จัดสื่อวัสดุ อุปกรณ์ และนวัตกรรมที่มีคุณภาพและเพียงพอต่อการเรียนการสอน จัดกิจกรรมนักเรียนที่มุ่งเน้นส่งเสริมด้านทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างหลากหลาย สอดคล้องกับความสนใจและเหมาะสมกับวัย เพื่อพัฒนาศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ให้ดียิ่งขึ้น และควรมีแนวทางและมาตรการทำความเข้าใจให้ผู้ปกครอง ชุมชน ตระหนักถึงการศึกษ การเรียนรู้ของนักเรียนต้องเป็นหน้าที่ของทุกคน ไม่ใช่เป็นหน้าที่ของสถานศึกษาฝ่ายเดียว

๕. ผู้บริหารศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ควรบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ออกระเบียบการจัดการศึกษาให้กับสถานศึกษาให้ครอบคลุมและชัดเจน ทั้งด้านการบริหารงบประมาณ และการบริหารงานบุคคล พร้อมทั้งจัดทำคู่มือแนวทางการปฏิบัติงานด้านการศึกษาและจัดฝึกอบรมความรู้ความเข้าใจด้านการศึกษาให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งควรพัฒนาผู้บริหารและครูให้มีการจัดการที่ดี ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา ร่วมปฏิบัติงาน โดยให้ความรู้ควบคู่กับการปฏิบัติงานจริง

๖. คณะกรรมการสถานศึกษา ควรทำความเข้าใจ โดยให้ความสำคัญของการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้บุตรหลานของตนให้ครบกระบวนการ ตั้งแต่การวางแผนกำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการติดตาม ประเมินผล

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรมีการศึกษากรณีตัวอย่างของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ที่ได้รับรางวัลมาตรฐาน ที่มีสภาพความเป็นจริงของพื้นที่คล้ายคลึงกัน เทียบเคียงกับพื้นที่ที่จะศึกษาที่จะนำมาเป็นตัวอย่าง เช่น ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ภายในเขต หรืออำเภอเดียวกัน หรือหากไม่มีควรเป็นพื้นที่จังหวัดใกล้เคียงกัน

๒. ควรมีการศึกษาความพึงพอใจ และปัญหาความต้องการของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ แต่ละศูนย์ เทียบเคียงกับมาตรฐานศูนย์เด็กของกรมพัฒนาชุมชน หรือหน่วยงานต้นสังกัดของผู้ที่ศึกษา เพื่อที่จะได้นำข้อมูลมาใช้พัฒนาได้ง่าย

๓. ควรมีการศึกษา ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่มีความครอบคลุมมากกว่าผู้ปกครองของเด็กอาสาสมัครประจำศูนย์เด็กเล็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชนเขตทุ่งครุ ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ควรมีประชากรที่เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบการศึกษาของพื้นที่ เช่น ครูอนุบาลในพื้นที่ ผู้อำนวยการ โรงเรียนในพื้นที่ ผู้ปกครองที่เด็กผ่านวัยที่จะ

ศึกษาในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ และผู้ปกครองที่เด็กยังไม่ถึงวัยที่จะเข้าในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ด้วย

๔. ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบกัน ๔ ด้านคือ (๑) ด้านการบริหารงานวิชาการ (๒) ด้านการจัดการ (๓) ด้านการอำนวยความสะดวก และ(๔) ด้านการควบคุม ระหว่างความพึงพอใจกับมาตรฐานศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ต้นแบบ เพื่อง่ายต่อการให้ผู้บริหารนำไปพัฒนา

๕. ควรทำการศึกษาความพึงพอใจต่อการบริหารงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ เปรียบเทียบกับการจัดการศึกษาก่อนวัยเรียนของโรงเรียนในพื้นที่เดียวกัน ซึ่งมีประสบการณ์ และหน้าที่โดยตรงในการจัดการศึกษา เพื่อหาจุดเด่นจุดด้อย เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้บริหาร

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

กมล รอดคล้าย. คู่มือการบริหารศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์. กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา,
๒๕๓๗.

การศึกษาสงเคราะห์, กอง ,ระเบียบการรับเด็กเข้าเรียน ณ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์. กรุงเทพมหานคร
: กรมสามัญศึกษา, ๒๕๔๑.

กิตติยา ปรีดีคิดก. ทฤษฎีการบริหารองค์การ. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, ๒๕๔๒.

โชคชัย ชัยรัชช. นักการตลาด CEO ตอนการบริการการตลาด. กรุงเทพมหานคร : ซี.พี. บุ๊ค
สแตนดาร์ด, ๒๕๔๗.

ทินพันธ์ นาคตะ. พระพุทธศาสนากับสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๒๕.

ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์. จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ,
๒๕๓๕.

พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพมหานคร : บริษัทนานมีบุ๊คส์จำกัด , ๒๕๔๒.

พรรณี เจนจิต. จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์การพิมพ์, ๒๕๒๘.

พรรณี ประเสริฐวงษ์. ประมุขศิลป์สำหรับนักธุรกิจ. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร :
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๐.

พระเทพกิตติโมลี (ทองสุรย์ สุริยโชโต) . ความสัมพันธ์ของพ่อแม่และลูกสำคัญยิ่งนักหรือ ?
กรุงเทพมหานคร : จริยสุนิทวงศ์การพิมพ์, ๒๕๕๓.

พระเทพวิสุทธีเมธี (ปัญญานันท์ภิกขุ). ธรรมในชีวิตประจำวัน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
ธรรมสภา, ๒๕๒๓.

พระเทพเวที (ป.อ.ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๒.

พระธรรมปริยัติโสภณ (วรวิทย์ คงคปญฺโญ). **การคณะสงฆ์และการพระศาสนา**. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). **พัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย**. กรุงเทพมหานคร :

มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๗.

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม). **พุทธวิถีสรีรมตัวตาย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์

เลี้ยงช้าง, [๒๕๒๓].

พระวิสุทฺธิโสภณ. **บทบาทการบริหารจัดการวัดในยุคโลกาภิวัตน์**. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔.

พิภพ กาญจนะ. **คู่มือการบริหารและการจัดการวัดฉบับย่อ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา,

๒๕๔๒.

พุทธทาสภิกขุ (เงื่อม อินฺทปญฺโญ). **อุดมคติอนุบาล**. กรุงเทพมหานคร : อตัมมโย, ๒๕๓๑

โยธิน ศันสนยุทฺธ. **มนุษย์สัมพันธ์จิตวิทยาการทำงานในองค์กร**. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริม

วิชาการ, ๒๕๓๐.

ราชบัณฑิตยสถาน. **ราชনীติ – ธรรมনীติ** ราชบัณฑิตยสถานจัดทำเพื่อทูลเกล้าฯถวายเนื่องในพระราช

พิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๓๕. กรุงเทพมหานคร :

๒๕๓๗.

หลวงวิเชียรแพทยาคม, **จิตวิทยาสังคม**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๐.

วิมลสิทธิ์ ทรายางกูร. **พฤติกรรมมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ

ราชวิทยาลัย, ๒๕๒๖.

วิรัช สงวนวงษ์วาน และพรรณพิมล ก้านกนก. **การจัดการตลาด**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๕.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. **องค์การและการจัดการ (ฉบับสมบูรณ์)**. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสาร

การพิมพ์, ๒๕๓๕.

กระทรวงศึกษาธิการ, **คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยพระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบ และคำสั่งของ**

คณะสงฆ์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๒.

สุโขทัยธรรมาธิราช, มหาวิทยาลัย. **เอกสารการสอนชุดวิชาองค์การและการจัดการงานบุคคล**.

กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๕.

สุชา จันทร์เอม และสุรางค์ จันทร์เอม. **จิตวิทยาสังคม พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพ.**

กรุงเทพมหานคร : แพรววิทยา, ๒๕๔๕.

หลุย จำปาเทศ. **จิตวิทยาการจูงใจ.** กรุงเทพมหานคร : สามัคคีสาส์น, ๒๕๓๓.

อิบุกะ, มาซารุ. **รอให้ถึงอนุบาลก็สายเสียแล้ว.** ชีระสุมิตร และพรอนงค์ นิยมคำ แปลจากเรื่อง

Ochien Dewa Ososugiru. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน, [๒๕๓๖.]

อุทัย หิรัญโต. **สังคมวิทยาประยุกต์.** กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๑๕.

(๒) บทความ

บรรณาธิการไทยรัฐ. “๔๐ วัตน์อมเกล้าฯ ศูนย์เด็กด้อยโอกาส,” **หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ.** ปีที่ ๔๐

ฉบับที่ ๑๓๖๖๖ (มิถุนายน ๒๕๓๘) : ๘.

เกรียงศักดิ์ ซื่อเลื่อม. “บทบาทของผู้ดูแลเด็กกับการจัดระบบบริการภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของ

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น”, **วารสารสาธารณสุขและการพัฒนา.** ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒

(๒๕๕๑) : ๓๕-๔๘.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). “สถานการณ์พระพุทธศาสนาในประเทศไทย”, **พุทธธรรม.**

วารสารพุทธสมาคมแห่งประเทศไทย. ปีที่ ๔๓ ฉบับที่ ๒๖๖ (๒๕๓๘) : ๖.

สมหวัง วิทยาปัญญานนท์. “หลักนักบริหารที่ดี ๗,” **พุทธวิธีบริหาร.** ๑๒ (มิถุนายน ๒๕๔๓) : ๑.

(๓) วิทยานิพนธ์ :

กฤษณี มหาวิรุฬห์. “ทัศนคติในการดำเนินงานเบื้องต้นของประชาชนกรมกรหมู่บ้านตาม

โครงการการรณรงค์คุณภาพชีวิตและความจำเป็นพื้นฐาน : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัด

ชัยนาท”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรปริญญามหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๓๑.

ชวลิต เหล่ารุ่งกาญจน์. “ความพึงพอใจของลูกค้าต่อการให้บริการของธนาคารกรุงเทพจำกัด

(มหาชน) ศึกษาเฉพาะกรณีสาขาท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี”.

ภาคนิพนธ์พัฒนาบริหารศาสตรปริญญามหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม.

บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๓๘.

ชวิณี เดชจินดา. “ความพึงพอใจของประชาชนต่อศูนย์บริการกำจัด ภาคอุตสาหกรรมแขวงแสมดำ

เขตบางขุนเทียนกรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต.**

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๓๐.

- ไทรธร เศรษฐจิธร. “การศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา เขตการศึกษา ๖”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑.
- ธนพร ชุมวรรฐายี. “ความพึงพอใจของประชาชนต่อระบบและกระบวนการให้บริการของ กรุงเทพมหานคร”. **ภาคินพนธ์ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๓๕.
- ปนัดดา ซาคิมาลากร. “บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการวิจัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, ๒๕๔๕.
- พยุงศักดิ์ นามวรรณ. “ความพึงพอใจในการปฏิบัติหน้าที่สืบสวนของเจ้าหน้าที่ ตำรวจชั้นประทวน ในสถานีตำรวจภูธร จังหวัดขอนแก่น”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๓๗.
- พระมหาทัศนัท โบราณมูล. “การบริหารงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในเขต กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, ๒๕๔๕.
- พระมหาประยงค์ อุปเสน. “บทบาทของพระสงฆ์ในการบริหารและการจัดการศูนย์เด็กเล็กก่อน เหนือในวัด : ศึกษากรณีเฉพาะศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดในเขตจังหวัดหนองคาย”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๕.
- พระมหาอนุศักดิ์ จันทราลักษณ์. “ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสใน จังหวัดมหาสารคาม”. **สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๔ .
- พิน คงพล. “ความพึงพอใจที่มีต่อบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการการประถมศึกษา จังหวัดใน ๑๔ จังหวัดภาคใต้”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒสงขลา, ๒๕๒๕.
- พินิจ สัมพันธ์พันธ์. “ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยจูงใจกับพฤติกรรมการปฏิบัติงานของครู โรงเรียน ประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช”. **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**, บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๔๐.

มนตรี เขียบแหลม. “ความพึงพอใจในภาระหน้าที่และงานของเกษตรกรอำเภอในจังหวัดภาคเหนือ”.

**วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์, ๒๕๓๖.**

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **โรงเรียนวิถิพุทธ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖ .**

ยูนิเซฟ ประเทศไทย, องค์การ. **รายงานสถานะเด็กโลก พ.ศ. ๒๕๔๕. กรุงเทพมหานคร : ๒๕๔๕.**

วารสารณั รัชตะววรรณ. “ความพึงพอใจของข้าราชการที่มีต่อการให้บริการของฝ่ายการเจ้าหน้าที่
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์”. **ภาคนิพนธ์หลักสูตรพัฒนบริหารศาสตร์
มหาบัณฑิต. โครงการบัณฑิตศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันบัณฑิต
พัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๓๕.**

วารินทร์ จิตคำภู. “การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาสังกัดกรมศาสนาในเขตการศึกษา ๘”.

วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๘.

วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์. “การศึกษารูปแบบองค์กรและการกระจายอำนาจการบริหารงาน
ศาสนาให้เกิดประสิทธิภาพต่อการดำเนินงานของกรมศาสนา”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตร
มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐.**

สมจิต อุดมจรัสเดช. “สภาพ และการบริหารงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดของจังหวัด
เชียงใหม่”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๗.**

สมนถุมล เพ็ชรฉนิ. “บทบาทของบ้าน วัด และโรงเรียนในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน
ประถมศึกษาในจังหวัดสงขลา”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๔๓.**

สาโรช ไสยสมบัติ. “ความพึงพอใจในการทำงานของครูอาจารย์โรงเรียน มัธยมศึกษาศังกัด
กรมสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด”. **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒมหาสารคาม, ๒๕๓๔.**

อำนวย บุญศรี. “สภาพการปฏิบัติงาน ปัญหา ความต้องการและความพึงพอใจในงานของหัวหน้างาน
และครูวิชาการสำนักงานกลุ่มโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร”.
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๓๒.

๒. ภาษาอังกฤษ

Parsuraman. "A conceptual model of service quality and its implication fir future research".

Journal of Marketing, 1985.

Shally, Maynard W. **Responding to social Change**. Pennsylvania : Hutchison and Press, 1975.

Christopher H. Lovelock. **Services Marketing**. Englewood Cliffs. H.J. :

Prentice- Hall International, 1984.

Millet, John D. **Management in Public service**. New York : McGraw-Hill Book Company, 1954.

Vroom, Victor H. **Management and Motivation**. New York : Mc Graw-hill, 1987.

Wolman, Benjamin B. **Dictionary of Behavioral Science**. London : Macmillan, 1973.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ๑

หนังสือขอความอนุเคราะห์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐ - ๒๔๓๔ - ๒๑๒๓ (ภายใน ๒๑๓๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒ /๐๓๒

วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

นมัสการ พระครูปริยัติกิตติธำรง,ผศ.ดร.

ด้วย พระครูสุนทรจรรุวรรณ ฉายา จารุณโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๑๐๑๔๐๔๕๗๕ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การสำรวจความพึงพอใจต่อการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ในพระพุทธศาสนา ศึกษากรณีศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ของวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขออาราธนาพระคุณท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

หัวหน้าภาควิชารัฐศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

(พระครูปริยัติกิตติธำรง,ผศ.ดร.)

รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์

๑๐/๑๑/๒๕๕๓

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๐๓๒

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนวัดศรีสุดาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
โทรศัพท์/โทรสาร ๐๒-๔๓๔-๒๑๒๓

๒๕ มกราคม ๒๕๕๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

นมัสการ พระครูสิริวิราภรณ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงร่างวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

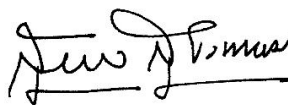
ด้วย พระครูสุนทรจากรุวรรณ ฉายา จารุณโณ รหัสประจำตัวนิติ ๕๑๐๑๕๐๔๕๗๕
นิติปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเรื่อง “การสำรวจความพึงพอใจต่อการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ในพระพุทธศาสนา ศึกษากรณีศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ของวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขออาราธนาพระคุณท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

รศ.สุรพล สุขะพรหม
1 ก.พ. ๒๕๕๓

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)

หัวหน้าภาควิชารัฐศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

โทร/โทรสาร ๐-๒๔๓๔-๒๑๒๓ ภายใน ๒๑๓๐

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐ - ๒๕๓๔ - ๒๑๒๓ (ภายใน ๒๑๓๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒ /๐๓๒

วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๓

เรื่อง ขออนุมัติตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผศ.ดร.โกนิฐ์ ศรีทอง

ด้วย พระครูสุนทรจรรุวรรณ ฉายา จารุวณฺโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๑๐๑๔๐๔๕๓๕ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การสำรวจความพึงพอใจต่อการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ในพระพุทธศาสนา ศึกษากรณีศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ของวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

หัวหน้าภาควิชารัฐศาสตร์

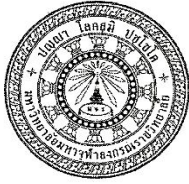
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ได้รับทราบแล้ว
นางสาวประวีณา
ศรีทอง

(ผศ.ดร.โกนิฐ์ ศรีทอง)
หัวหน้าภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

๑ ก.พ. ๕๓

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐ - ๒๕๓๕ - ๒๑๒๓ (ภายใน ๒๑๓๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒ /๐๓๒

วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผศ.ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช

ด้วย พระครูสุนทรจรรุวรรณ ฉายา จารุณโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๑๐๑๔๐๔๕๗๕ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การสำรวจความพึงพอใจต่อการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ในพระพุทธศาสนา ศึกษากรณีศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ของวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม)

หัวหน้าภาควิชารัฐศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ทรงพรทนต์ ๒๕๕๓/๒๑๒๓/๒๐๐/๑๒๖

๒/๒/๕๓

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๐๓๒

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนวัดศรีสุदारาม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐
โทรศัพท์/โทรสาร ๐๒-๔๓๔-๒๑๒๓

๒๕ มกราคม ๒๕๕๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผศ.ดร.วศิน กาญจนวนิชย์กุล

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงร่างวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระครูสุนทรจาวรุวรรณ ฉายา จารุวณฺโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๑๐๑๔๐๕๕๓๕
นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเรื่อง “การสำรวจความพึงพอใจต่อการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ในพระพุทธศาสนา ศึกษากรณีศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ของวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

หัวหน้าภาควิชารัฐศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

โทร/โทรสาร ๐-๒๔๓๔-๒๑๒๓ ภายใน ๒๑๓๐

ภาคผนวก ๒
แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

**ความพึงพอใจต่อการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ในพระพุทธศาสนา :
ศึกษากรณีศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร**

คำชี้แจง :

ขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยทำการวิจัยเรื่องความพึงพอใจต่อการศึกษาสงเคราะห์ในพระพุทธศาสนา : ศึกษากรณี ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร

แบบสอบถามชุดนี้มีวัตถุประสงค์ ในการศึกษาเรื่องความพึงพอใจต่อการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ในพระพุทธศาสนาศึกษากรณี : ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร จึงขอความอนุเคราะห์ ท่านได้โปรดพิจารณาความเที่ยงตรงของเครื่องมือวัดทุกข้อตามความคิดเห็นที่แท้จริงของท่าน เพื่อความถูกต้องในการวิเคราะห์ และเป็นแนวทางในการนำไปใช้ประโยชน์ต่อศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุต่อไป ซึ่งแบบสอบถามชุดนี้ประกอบด้วย ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ ความพึงพอใจต่อการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ ในด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการจัดการ ด้านการอำนวยความสะดวก และด้านการควบคุมของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมและปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร

กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องการประเมิน โดยพิจารณาว่าข้อคำถามใดตรงตามเนื้อหา ซึ่งมีระดับในการพิจารณา ๕ ระดับดังนี้

- ๑) มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด หมายถึง ระดับคะแนน ๕
- ๒) มีความพึงพอใจในระดับมาก หมายถึง ระดับคะแนน ๔
- ๓) มีความพึงพอใจในระดับกลาง หมายถึง ระดับคะแนน ๓
- ๔) มีความพึงพอใจในระดับน้อย หมายถึง ระดับคะแนน ๒
- ๕) มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด หมายถึง ระดับคะแนน ๑

ขอเจริญพรขอบคุณทุกท่านที่ร่วมมือตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ความพึงพอใจต่อการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ในพระพุทธศาสนา :
ศึกษารณีย์ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ ๑ : แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ใน □ ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

๑.๑ เพศ

- ชาย
 หญิง

๑.๒ อายุ

☐ ต่ำกว่า ๒๐ ปี	☐ ๒๐ - ๒๕ ปี
☐ ๒๖ - ๓๐ ปี	☐ ๓๑ - ๓๕ ปี
☐ ๓๖ - ๔๐ ปี	☐ ๔๑ ปีขึ้นไป

๑.๓ สถานภาพ

- ผู้ปกครอง
 อาสาสมัครประจำศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ
 เจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชนเขตทุ่งครุ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ศูนย์ฯ

๑.๔ ระดับการศึกษา

- ประถมศึกษาปีที่ ๖
 มัธยมศึกษาปีที่ ๓
 มัธยมศึกษาปีที่ ๖ หรือเทียบเท่า
 อนุปริญญา หรือเทียบเท่า
 ปริญญาตรี
 สูงกว่าปริญญาตรี

ตอนที่ ๒ : แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ ของศูนย์อบรม
เด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความพึงพอใจของท่าน
ตามลำดับความมากน้อย เพียงข้อละ ๑ คำตอบ

ข้อ	ความพึงพอใจ	การประเมินความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านที่ ๑ การบริหารงานวิชาการ						
๑.	มีการวางแผนด้านการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบตามมาตรฐานการศึกษาทั่วไป					
๒.	มีการส่งเสริมให้มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่น					
๓.	มีการส่งเสริมในการผลิตสื่อพัฒนาสื่อ และนวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพของเด็กเล็ก					
๔.	เด็กเล็กทุกคนได้รับการประเมินพัฒนาการตามเกณฑ์อายุ โดยผู้ดูแลเด็ก					
๕.	เด็กได้รับการพัฒนาการตามวัย มีของเล่นเด็ก และหนังสือนิทานเหมาะสมกับวัย และมีกิจกรรมการเล่นนิทาน					
๖.	เด็กได้รับการฝึกให้ช่วยเหลือตนเองได้ตามวัย					
๗.	ผู้ดูแลเด็กให้คำปรึกษาด้านการดูแลเด็กแก่ผู้ปกครองได้					
๘.	มีการจัดให้มีมุมการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครอง					
๙.	ผู้ปกครองอาสาสมัครเจ้าหน้าที่ มีส่วนร่วมในการวางแผนจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ในศูนย์					
๑๐.	มีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณี					
๑๑.	มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกสถานที่					
๑๒.	มีการจัดกิจกรรมการสอนเกี่ยวกับกิริยามารยาทให้กับเด็ก เช่น การไหว้ / การขอบคุณ / การขอโทษ					

ด้านที่ ๑ การบริหารงานวิชาการ (ต่อ)		มาก ที่สุด	มาก	กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
๑๓.	มีการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน / การสาธิตในเรื่องของการออม / ประหยัด / ซื่อสัตย์					
๑๔.	บุคลากรมีวุฒิการศึกษาที่เหมาะสม					
ด้านที่ ๒ การจัดการ		มาก ที่สุด	มาก	กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
๑๕.	มีการจัดประชุมร่วมระหว่างผู้บริหารศูนย์ ครูพี่เลี้ยงและผู้ปกครอง					
๑๖.	มีการแบ่งงานให้บุคลากรในศูนย์ร่วมกันรับผิดชอบอย่างเป็นระบบ					
๑๗.	มีการกำหนดอำนาจและหน้าที่ของบุคลากรภายในศูนย์ อย่างชัดเจน					
๑๘.	เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนได้มีส่วนเข้ามาช่วยเหลือและร่วมในกิจกรรมของศูนย์อย่างต่อเนื่อง					
๑๙.	ศูนย์ มีการประสานการดำเนินงานระหว่างศูนย์ กับผู้ปกครองสม่ำเสมอ					
๒๐.	มีการประสานการดำเนินงานระหว่างศูนย์ กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สาธารณสุข โรงพยาบาล เป็นต้น					
๒๑.	ผู้ปกครอง / ชุมชน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกิจกรรมต่าง ๆ					
๒๒.	มีกิจกรรมการสร้างใจระหว่างอาสาสมัครผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครอง					
๒๓.	การประสานความร่วมมือ / สนับสนุนด้านทรัพยากรจากบุคคลหรือหน่วยงานต่าง ๆ					
๒๔.	บุคลากรมีอัตราส่วนการดูแลเด็กที่เหมาะสม					
๒๕.	บุคลากรได้เข้าร่วมอบรมหลักสูตรผู้ดูแลเด็กเป็นการเฉพาะ					

ด้านที่ ๒ การจัดการ (ต่อ)		มาก ที่สุด	มาก	กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
๒๖.	บุคลากรของศูนย์ ได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถ และมีประสิทธิภาพในการทำงาน					
๒๗.	บุคลากรในศูนย์ ร่วมกันรับผิดชอบและแก้ปัญหาภายในศูนย์					
๒๘.	การจัดครูเข้าสอนเหมาะสมกับความรู้ และความถนัดในแต่ละวิชา					
ด้านที่ ๓ การอำนวยการ		มาก ที่สุด	มาก	กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
๒๙.	มีการให้คำแนะนำ ประชาสัมพันธ์จากผู้รับผิดชอบ					
๓๐.	มีการประชาสัมพันธ์การเรียนการสอนภายในศูนย์					
๓๑.	มีการเผยแพร่ข่าวสารกิจกรรมของศูนย์ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ					
๓๒.	สภาพแวดล้อมของห้องเรียนภายในศูนย์มีความเหมาะสม					
๓๓.	บริเวณสถานที่ภายใน / ภายนอกอาคารสะอาดและปลอดภัย					
๓๔.	มีห้องน้ำ / ห้องส้วมสะอาดถูกสุขลักษณะ					
๓๕.	มีพื้นที่ใช้สอยจัดเป็นสัดส่วน					
๓๖.	วัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้สำหรับเด็กสะอาดและเพียงพอ					
๓๗.	สถานที่เตรียมหรือปรุงอาหารสะอาด และถูกสุขลักษณะ					
๓๘.	มีน้ำดื่ม น้ำใช้ สะอาดและเพียงพอ					
๓๙.	มีอุปกรณ์ / ภาชนะ ที่ประกอบอาหารและใส่อาหาร ปลอดภัยและสะอาด					
๔๐.	ผู้ประกอบอาหาร แม่ครัว มีสุขภาพดี แต่งกายสะอาด มีสุขอนามัยที่ดี					
๔๑.	มีการจัดการเกี่ยวกับวิธีการเก็บและจัดขยะ และสิ่งปฏิกูลที่ดี					

ด้านที่ ๓ การอำนวยความสะดวก (ต่อ)		มาก ที่สุด	มาก	กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
๔๒.	มีการป้องกันกำจัดแมลง และพาหะนำโรค					
๔๓.	อาหาร ผักสด / ผลไม้ สะอาด เนื้อสัตว์ ปรุงสุก มีการปกปิดอาหารที่พร้อมบริโภค					
ด้านที่ ๔ การควบคุม		มาก ที่สุด	มาก	กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
๔๔.	มีการควบคุมดูแลและประเมินผลการเรียนการสอน อย่างสม่ำเสมอ					
๔๕.	มีผู้ดูแลรับผิดชอบการปฏิบัติงานในศูนย์เป็นอย่างดี					
๔๖.	ผู้บริหาร ครูพี่เลี้ยงดูแลรับผิดชอบเด็กในศูนย์เป็นอย่างดี					
๔๗.	มีการแจ้งผลงานและพัฒนาการของเด็กให้ทราบ ทุกระยะ					
๔๘.	ผู้บริหาร สร้างขวัญกำลังใจและสร้างความเป็นกันเอง แก่ครูผู้สอนและครูพี่เลี้ยงอย่างสม่ำเสมอ					
๔๙.	ศูนย์ฯ ได้รับการยอมรับเชื่อถือจากชุมชน					
๕๐.	มีการติดตามผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในศูนย์					

ตอนที่ ๓ : ข้อเสนอแนะแนวทางในการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ ของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ใน
วัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการศึกษาสงเคราะห์ของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ใน
วัดทุ่งครุ

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ขอเจริญพรขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ๓

ระเบียบกรมการศาสนา ว่าด้วยศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด พ.ศ. ๒๕๓๗

ระเบียบกรมการศาสนา ว่าด้วยศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด พ.ศ. ๒๕๓๗

เพื่อให้การดำเนินการของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓ แห่งพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการ กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๓๗ กรมการศาสนาจึงวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า "ระเบียบกรมการศาสนา ว่าด้วยศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด พ.ศ. ๒๕๓๗"

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้บังคับตั้งแต่วันถัดจาก วันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับ และคำสั่งอื่นๆ ในส่วนที่ได้กำหนดไว้แล้วในระเบียบนี้ หรือซึ่งขัด หรือแย้งกับระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้

"ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด" หมายถึง สถานที่ซึ่งวัดจัดตั้งขึ้นในที่วัด หรือที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ดินของมูลนิธิทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้การศึกษาอบรมปลูกฝังศีลธรรมวัฒนธรรม และประเพณีอันดีงามของไทย รวมทั้งการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กก่อนเกณฑ์เข้าสู่วัยเรียนภาคบังคับ ประถมศึกษา มีชื่อย่อว่า "ศดว."

"เจ้าอาวาส" หมายถึง เจ้าอาวาสผู้ทำหน้าที่หัวหน้าศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดที่มีเด็กไม่เกิน ๑๐๐ คน

"อาจารย์ใหญ่" หมายถึง เจ้าอาวาสผู้ทำหน้าที่หัวหน้าศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดที่มีเด็กตั้งแต่ ๑๐๑ ถึง ๒๐๐ คน

"ผู้อำนวยการ" หมายถึง เจ้าอาวาสผู้ทำหน้าที่หัวหน้าศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดที่มีเด็กตั้งแต่ ๒๐๑ คนขึ้นไป

"ครูสอน" หมายถึง ผู้ทำหน้าที่สอนในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด

"ครูพี่เลี้ยง" หมายถึง คฤหัสถ์ผู้ทำหน้าที่สอน พร้อมกับดูแลช่วยเหลือเด็กในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด

"ผู้ดูแลเด็ก" หมายถึง คฤหัสถ์ผู้ทำหน้าที่สอน พร้อมกับดูแลช่วยเหลือเด็กในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด

"เจ้าหน้าที่" หมายถึง บุคคลซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด

"เด็ก" หมายถึง เด็กก่อนเกณฑ์เข้าสู่วัยเรียนภาคบังคับในระดับประถมศึกษา ซึ่งอายุระหว่าง ๓-๕ ปี และอยู่ในการดูแลอบรมของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด

"การจัดการศึกษา" หมายความว่า การเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้เด็กได้รับพัฒนาการทุกด้าน เป็นการเตรียมพร้อมก่อนเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา

"การประเมินพัฒนาการ" หมายความว่า กระบวนการวัดความสามารถของพฤติกรรมทางกาย

"อารมณ์" หมายความว่า กระบวนการวัดความสามารถของพฤติกรรมทางกาย

"อารมณ์" สังกม และสติปัญญา เพื่อเปรียบเทียบเกณฑ์การประเมินที่กำหนด

ข้อ ๕ ให้ผู้อำนวยการกองศาสนศึกษา รักษาการให้เป็นไปตามระเบียบนี้

หมวด ๑

การจัดตั้งและดำเนินงาน

ข้อ ๖ การจัดตั้งอบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จะต้องพร้อมด้วยหลักเกณฑ์ดังนี้

(๑) มีคณะกรรมการบริหารศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด

(๒) มีเจ้าอาวาสเป็นครูใหญ่ หรืออาจารย์ใหญ่ หรือ ผู้อำนวยการแล้วแต่กรณี

(๓) มีครูสอนทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์

(๔) มีครูสอน หรือครูพี่เลี้ยง ๑ คน ต่อเด็ก ๒๐ คน สำหรับครูผู้สอนที่เป็นคฤหัสถ์ และครูพี่เลี้ยง ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๘ ปีบริบูรณ์และมีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ ๓

(๕) มีผู้ดูแลเด็ก

(๖) มีเจ้าหน้าที่ของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด

(๗) มีอาคารสถานที่เหมาะสม ปลอดภัย และเพียงพอกับจำนวนเด็ก

(๘) มีเด็กที่พร้อมจะเข้าการดูแลอบรม จำนวนไม่น้อยกว่า ๒๐ คน

ข้อ ๗ ให้เจ้าอาวาสเป็นผู้เสนอรายงานขอจัดตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ไปยังกรมการศาสนา ตามแบบรายงานท้ายระเบียบนี้

การเสนอรายงานในส่วนกลาง ต้องผ่านความเห็นชอบของเจ้าคณะตำบลเจ้าคณะอำเภอ นายอำเภอ เจ้าคณะจังหวัดและผู้ว่าราชการจังหวัด

ข้อ ๘ คณะกรรมการบริหารศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ประกอบด้วยเจ้าอาวาสเป็นประธาน เจ้าคณะแขวงหรือเจ้าคณะตำบลเจ้าสังกัด เป็นกรรมการที่ปรึกษา ผู้แทนครู ผู้สอน ผู้แทนครูพี่เลี้ยง ผู้แทนชาวบ้าน และผู้ทรงคุณวุฒิอื่นอีกไม่เกิน ๑๐ คน เป็นกรรมการให้ประธานกรรมการเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นเลขานุการ

ข้อ ๙ การแต่งตั้งและถอดถอนกรรมการ ให้เจ้าอาวาสเป็นผู้เสนอชื่อกรรมการต่อเจ้าคณะเขต หรือเจ้าคณะอำเภอเจ้าสังกัด เพื่อมีคำสั่งแต่งตั้งหรือถอดถอน

ข้อ ๑๐ คณะกรรมการบริหารศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด มีอำนาจหน้าที่ในการให้คำปรึกษาแนะนำ และควบคุมดูแลการดำเนินงานในด้านต่างๆ คือ

(๑) การจัดการศึกษาอบรมให้แก่เด็ก ตามแนวทางการจัดการศึกษา การจัดประสบการณ์ กิจกรรม การนิเทศ และการประเมินผลของกรมการศาสนา

(๒) การบริหารงานทั่วไป

(๓) การบัญชีและการเงิน

(๔) บุคลากรและเจ้าหน้าที่

ข้อ ๑๑ การแต่งตั้งครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ ครูผู้สอนและครูพี่เลี้ยง ให้เจ้าอาวาสเป็นผู้เสนอชื่อ สำหรับในส่วนกลาง กรมการศาสนาจะเป็นผู้พิจารณาแต่งตั้ง แล้วแจ้งให้กรมการศาสนาทราบ

ข้อ ๑๒ การแต่งตั้งผู้ดูแลเด็ก และเจ้าหน้าที่ของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ให้เจ้าอาวาสเป็นผู้แต่งตั้ง

ข้อ ๑๓ ให้ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด รายงานสถิติข้อมูลผลการดำเนินงานประจำปีไปยังกรมการศาสนา ภายในวันที่ ๑๕ มิถุนายน ตามแบบรายงานท้ายระเบียบนี้

ข้อ ๑๔ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ที่ได้รับหนังสืออนุญาตจัดตั้งจากกรมการศาสนาแล้ว เมื่อไม่สามารถดำเนินกิจกรรมต่อไปได้ ให้เจ้าอาวาสเป็นผู้รายงานขอยุบเลิกไปยังกรมการศาสนา โดยผ่านขั้นตอนตามความคิดในข้อ ๗ เมื่อกรมการศาสนาพิจารณาเห็นชอบด้วยแล้ว จะประกาศยุบเลิกศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดนั้น ให้ทรัพย์สินของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดที่ยับเลิกแล้วตกเป็นของวัด ซึ่งเป็นที่ตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดนั้น

หมวด ๒

การจัดการศึกษาและเตรียมความพร้อม

ข้อ ๑๕ ให้จัดการศึกษาอบรมปลูกฝังศีลธรรม วัฒนธรรม และประเพณีอันดีงามของชาวไทย รวมทั้งการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กอย่างเหมาะสมตามวัย

ข้อ ๑๖ ให้จัดประสบการณ์และกิจกรรม เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน

ข้อ ๑๗ ให้จัดประเมินพัฒนาการของเด็กให้ครบทุกพัฒนาการ และกิจกรรม ให้เกื้อหนุนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

ข้อ ๑๘ การจัดการศึกษาและเตรียมความพร้อมตามหมวดนี้ ให้ใช้หลักสูตรและแนวการจัดของกรมการศาสนา

หมวด ๓

การบริหาร

ข้อ ๒๐ ให้มีคณะกรรมการกลาง ประกอบด้วย ผู้แทนมหาเถรสมาคมเป็นที่ปรึกษา อธิบดีกรมการศาสนาเป็นประธาน รองอธิบดีกรมการศาสนา เป็นรองประธาน ผู้แทนกรรมการฝึกหัดครู ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาเอกชน ผู้แทนกรมประชาสัมพันธ์ ผู้แทนกรมการพัฒนาชุมชน และผู้แทนทรงคุณวุฒิอื่น อีกไม่เกิน ๘ คน เป็นกรรมการ โดยมีผู้อำนวยการกองศาสนศึกษากรรมการ และเลขานุการ และมี หัวหน้าฝ่ายการการศึกษาสงเคราะห์เป็นกรรมการ และผู้ช่วยเลขานุการ

ข้อ ๒๑ ให้คณะกรรมการกลาง มีอำนาจหน้าที่

- (๑) พิจารณากำหนดนโยบาย
- (๒) พิจารณากำหนดหลักเกณฑ์การจัดสรรเงินอุดหนุน
- (๓) ดูแลตรวจสอบ และให้คำแนะนำส่งเสริมการจัดการศึกษา
- (๔) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการกลางมอบหมาย

ข้อ ๒๒ ให้มีคณะกรรมการจังหวัด ประกอบด้วย เจ้าคณะจังหวัด เจ้าสังกัดเป็นประธาน ศึกษาธิการจังหวัดเป็นรองประธาน เจ้าคณะอำเภอ และศึกษาธิการอำเภอที่มีศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ และศึกษาธิการอำเภอที่มีศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ในเขตการปกครองหัวหน้าศูนย์ครูพระปริยัติ นิเทศประจำจังหวัด เป็นกรรมการ โดยมีเลขานุการเจ้าคณะจังหวัด เป็นกรรมการและเลขานุการ และมีหัวหน้าฝ่ายส่งเสริมศาสนาและวัฒนธรรมเป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ข้อ ๒๓ คณะกรรมการจังหวัด มีอำนาจหน้าที่

- (๑) พิจารณาจัดสรรเงินอุดหนุน
- (๒) พิจารณาวินิจฉัยคำร้องทุกข์ ปัญหา และอุปสรรค ในการปฏิบัติตามระเบียบนี้
- (๓) ดูแลตรวจสอบและให้คำแนะนำส่งเสริมการจัดการศึกษา

ข้อ ๒๔ กรมการศาสนาจะพิจารณาจัดสรรเงินอุดหนุนศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ตามกำลังงบประมาณที่ได้รับ และเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกลางกำหนด

ประกาศ ณ วันที่ ๒๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๗

แนวทางจัดการศึกษาศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด

เพื่อให้การดำเนินงานในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและ สามารถจัดการศึกษาให้แก่เด็กก่อนเกณฑ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแนวการศึกษาอบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ดังต่อไปนี้

หลักการ

๑. ให้เป็นโรงเรียนที่จัดขึ้นเพื่อการกุศล ไม่เก็บค่าธรรมเนียมการเรียนแต่อย่างใด
๒. ให้สอนเด็กก่อนเกณฑ์ทั้งชาย - หญิง ตั้งแต่อายุ ๓ ปีถึงย่างปีที่ ๖
๓. มีครูสอนคือพระภิกษุสามเณร และให้ฆราวาสเป็นครูช่วยสอนด้วย

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเป็นการวางรากฐานการศึกษาแก่เด็กที่มีพื้นความรู้ เพื่อเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาต่อไปด้วยดี
๒. เพื่อเป็นการปลูกฝังวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามของไทยให้แก่เด็ก
๓. เพื่อเป็นการปลูกฝังธรรมะให้แก่เด็กตั้งแต่เยาว์วัย
๔. เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับบ้าน โดยอาศัยเด็กเป็นสื่อสัมพันธ์
๕. เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีสุขนิสัยร่าเริง รู้จักออกกำลังกาย และพักผ่อนที่ถูกต้อง ตลอดจนการป้องกันโรคภัยที่มาเบียดเบียน
๖. เพื่อให้สามารถช่วยตัวเองได้ และสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตนเองได้
๗. เพื่อส่งเสริมให้รู้จักการสังเกต และมีไหวพริบ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในสิ่งที่ดีงาม
๘. เพื่อส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรได้บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม
๙. เพื่อเป็นการสนองนโยบายของคณะสงฆ์ และกระทรวงศึกษาธิการ

วิธีดำเนินงาน

๑. เจ้าคณะผู้ปกครองหรือเจ้าอาวาส และพระภิกษุสามเณร เป็นผู้ดำเนินการตามวัด ในจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศและส่วนภูมิภาค
๒. พระภิกษุสามเณรเป็นครูสอนและอบรมศีลธรรม การฝึกมารยาทตลอดจน ประเพณีของไทยตามหลักสูตรที่วางไว้
๓. กรมการศาสนา เป็นศูนย์กลางในการรับทราบการจัดตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดประเภทนี้ ตลอดจนให้ความสนับสนุนในด้านวิชาการ การเงิน และอื่นๆ ตามสมควร
๔. ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จะต้องรายงานผลการดำเนินงานให้กรมการศาสนาทราบตามแบบฟอร์มที่กรมการศาสนากำหนดให้
๕. กรมการศาสนาเป็นผู้ควบคุมนโยบายการดำเนินการของโรงเรียนประเภทนี้
๖. กรมการศาสนาจะจัดเจ้าหน้าที่ของกรมการศาสนา ออกนิเทศ และนำการทำงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดตามเวลาอันเหมาะสม เพื่อให้ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และให้ได้ผลตามที่มุ่งหมายของทางราชการ

๓. ให้ศึกษาธิการจังหวัดและศึกษาธิการอำเภอ ร่วมกับคณะสงฆ์เป็นผู้ดำเนินการ
ตรวจดูแลความเรียบร้อยในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด

หลักเกณฑ์การจัดตั้ง

๑. มีคณะกรรมการบริหารศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด
๒. มีเจ้าอาวาสเป็นครูใหญ่ หรืออาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการแล้วแต่กรณี
๓. มีผู้สอนทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์
๔. มีครูผู้สอน หรือครูพี่เลี้ยง ๑ คนต่อเด็ก ๒๐ คนสำหรับครูผู้สอนที่เป็นคฤหัสถ์
และครูพี่เลี้ยงต้องอายุไม่ต่ำกว่า ๑๘ ปีบริบูรณ์และมีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าชั้นมัธยมปีที่ ๓
๕. มีผู้ดูแลเด็ก
๖. มีเจ้าหน้าที่ของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด
๗. มีอาคารสถานที่ที่เหมาะสม ปลอดภัย และเพียงพอกับจำนวนเด็ก
๘. มีเด็กพร้อมที่จะเข้ารับการอบรม จำนวนไม่น้อยกว่า ๒๐ คนให้เจ้าอาวาสเป็นผู้
เสนอรายงานขอจัดตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ไปยังกรมการศาสนา ตามแบบรายงานทำ
ระเบียบการเสนอรายงานในส่วนกลาง ต้องผ่านความเห็นชอบของเจ้าคณะแขวง เจ้าคณะเขต และเจ้า
คณะกรุงเทพมหานครในส่วนภูมิภาค ต้องผ่านความเห็นชอบของเจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ
นายอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด และผู้ว่าราชการจังหวัด เมื่อกรมการศาสนาเห็นชอบด้วยแล้วจะออก
ใบอนุญาตให้ไว้เป็นหลักฐาน

การจัดการ

๑. อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

๑.๑ อาคารสถานที่

๑) ที่ตั้ง ต้องไม่อยู่ในบริเวณเสี่ยงอันตราย หรืออาคารที่ใช้ประโยชน์อื่นเป็นประจำ
เช่น ศาลาการเปรียญ ศาลาตั้งศพ บริเวณขนถ่ายแก๊ส น้ำมัน สารเคมี หรือสารพิษมลภาวะทั้งการ
อากาศ แสง เสียงที่มีมากเกินควร และสถานที่ตั้งยึดเกณฑ์การจัดตั้งที่ลดความซ้ำซ้อนด้าน
กลุ่มเป้าหมาย และพื้นที่บริการ ทั้งนี้สถานศึกษา หรือ ศาสนสถานที่เปิดสอนในระดับก่อน
ประถมศึกษา ควรได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการการศึกษา กรมการศาสนาและการ
วัฒนธรรมจังหวัดก่อน

๒) จำนวนชั้นของอาคารไม่ควรเกิน ๒ ชั้น นับจากพื้นชั้นล่าง หากมีความ
จำเป็นต้องสูงเกินกว่า ๒ ชั้น ห้ามเกิน ๔ ชั้น ต้องมีมาตรการป้องกันอัคคีภัย และอุบัติเหตุ ทั้งนี้
ห้องเรียนควรใช้ชั้นที่ ๑ หากมีความจำเป็นควรไม่เกินชั้นที่ ๒

๓) ความสูงของห้อง ความสูงของพื้นถึงเพดานต้องไม่ต่ำกว่า ๒.๔๐ เมตร

๔) ทางเข้าออกและประตูหน้าต่าง ทางเข้า - ออกอาคาร จะต้องมีการเข้า - ออกอย่างเหมาะสม สามารถเคลื่อนย้ายเด็กออกจากอาคารได้สะดวก หากเกินอค์สิทธิ์หรือภัยพิบัติ อย่างน้อยต้องมีทางเข้า - ออก สองทางแต่ละทางต้องกว้างไม่น้อยกว่า ๘๐ เซนติเมตร หากมีทางเดียวต้องกว้างไม่น้อยกว่า ๑๐๐ เมตร ประตูหน้าต่างจะต้องมีขนาด และจำนวนเหมาะสมกับขนาดของห้อง ความสูงของขอบหน้าต่าง ไม่ควรต่ำกว่า ๘๐ เซนติเมตร นับจากพื้น

๕) พื้นที่ใช้สอย จะต้องจัดให้มีบริเวณพื้นที่ในอาคารที่สะอาด และปลอดภัยเหมาะที่จะให้เด็กทำกิจกรรมต่างๆ ดังนี้ คือ เล่น เรียนรู้ รับประทานอาหาร นอนและทำความสะอาดร่างกาย แยกเป็นสัดส่วนจากห้องประกอบอาหาร ห้องส้วม และที่พักเด็ก โดยเฉลี่ยพื้นที่สำหรับเด็กอายุ ๓-๖ ปีต้องไม่น้อยกว่า ๒.๐๐ ตารางเมตร ต่อเด็ก ๑ คน

พื้นที่สำหรับทำกิจกรรมพัฒนาเด็ก อาจจัดแยกเป็นห้องเฉพาะ หรือจัดรวมเป็นห้องอเนกประสงค์ที่ใช้สำหรับจัดกิจกรรมหลายๆ อย่างก็ได้ โดยใช้พื้นที่เดียวกันแต่ต่างเวลากัน และอาจปรับเปลี่ยนวัสดุอุปกรณ์ ตามความเหมาะสมและข้อจำกัดของพื้นที่ดังนี้

- **บริเวณสำหรับนอน** เด็กอายุเกินกว่า ๒ ปี จะต้องมีพื้นที่โดยเฉลี่ยไม่น้อยกว่า ๒.๐๐ ตารางเมตรต่อเด็ก ๑ คน ทั้งนี้ต้องมีมาตรการป้องกันยุงหรือแมลง

- **บริเวณสำหรับพัฒนาเด็ก** ต้องมีพื้นที่เฉลี่ยไม่น้อยกว่า ๒.๐๐ ตารางเมตรต่อเด็ก ๑ คน

- **บริเวณที่รับประทานอาหาร** ต้องคำนึงถึงความสะอาดเป็นหลัก และจัดให้มีการป้องกันแมลงฝุ่นละออง และให้มีแสงสว่าง อุปกรณ์ เครื่องใช้เพียงพอกับจำนวนเด็ก

- **บริเวณที่พักเด็กป่วย** ต้องแยกเป็นสัดส่วน โดยมีอุปกรณ์ที่จำเป็นในการปฐมพยาบาลมีตู้ยาสามัญประจำบ้าน เครื่องเวชภัณฑ์ที่จำเป็น และเด็กต้องอยู่ในสายตาของผู้ดูแล หรือผู้รับผิดชอบตลอดเวลาที่เด็กเจ็บป่วย ในกรณีที่ไม่สามารถจัดห้องพักเด็กป่วยโดยเฉพาะได้ จะต้องจัดให้มีที่พักเด็กป่วยแยกเป็นสัดส่วนตามความเหมาะสม ทั้งนี้ต้องมีมาตรการป้องกันยุงหรือแมลง

- **บริเวณที่ประกอบอาหาร** ต้องแยกต่างหากจากบริเวณสำหรับพัฒนาเด็กพอสมควร มีเครื่องใช้ที่จำเป็น รวมทั้งที่ล้างและที่เก็บภาชนะและเครื่องใช้ต่างๆ ที่ถูกสุขลักษณะ โดยเน้นในเรื่องความสะอาด และปลอดภัยเป็นหลัก

- **บริเวณใช้ทำความสะอาดตัวเด็ก** ต้องจัดให้มีบริเวณสำหรับใช้ทำความสะอาดตัวเด็ก โดยมีอุปกรณ์ที่จำเป็นตามสมควรอย่างน้อยต้องมีที่ล้างมือ ในกรณีที่มีห้องอาบน้ำ จะต้องมิแสงสว่างเพียงพอ และอากาศถ่ายเทได้สะดวก พื้นไม่ลื่น

ห้องส้วมสำหรับเด็ก ต้องจัดให้มีห้องส้วมสำหรับเด็ก ซึ่งมีที่ถ่ายอุจจาระโดยเฉลี่ย ๑ ที่ต่อเด็ก ๑๐-๑๒ คน โดยจะต้องมีฐานส้วมที่เด็กสามารถก้าวขึ้นได้ง่าย หากมีประตูจะต้องไม่ไต่กลอนหรือกุกุญแจ และมีส่วนสูงที่สามารถมองเห็นเด็กได้จากภายนอก และไม่ควรถูกปิดจากห้องพัฒนาเด็ก หากห้องส้วมอยู่ภายนอกอาคาร จะต้องไม่ตั้งอยู่ในที่ลับตาคน

ในกรณีที่ไม่สามารถจัดทำห้องส้วมสำหรับเด็กเป็นการเฉพาะได้ อาจใช้ห้องส้วมที่มีอยู่แล้วก็ได้ แต่ต้องปรับให้เหมาะสมตามวัยของเด็ก โดยจัดหาวัสดุอุปกรณ์เพิ่มเติมเพื่อให้เด็กสามารถใช้ได้อย่างปลอดภัย

- **ห้องอเนกประสงค์** ในกรณีที่ใช้พื้นที่สำหรับนอน พัฒนาเด็ก หรือรับประทานอาหารร่วมกับในลักษณะอเนกประสงค์ หากเป็นอาคารชั้นเดียวต้องมีฝ้าใต้หลังคา แต่หากเป็นอาคารที่มากกว่าหนึ่งชั้นขึ้นไป ควรจัดให้ชั้นบนสุดมีฝ้าใต้หลังคา โดยมีความสูงจากพื้นถึงเพดานไม่น้อยกว่า ๒.๔๐ เมตร แต่ในกรณีที่มีความสูงเกินกว่า ๒.๔๐ เมตร อาจไม่มีฝ้าเพดานก็ได้ และจะต้องมีพื้นที่โดยเฉลี่ยไม่น้อยกว่า ๒.๐๐ ตารางเมตรต่อเด็ก ๑ คน

๑.๒ อนามัยสิ่งแวดล้อม

๑) **ภายในอาคารแสงสว่าง** ต้องมีแสงสว่างเพียงพอโดยสม่ำเสมอทั่วทั้งห้องการถ่ายเทอากาศ ต้องมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก โดยพื้นที่ของหน้าต่าง ประตูและช่องลมรวมกันแล้ว ต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๐ ของพื้นที่ห้องสภาพพื้นที่ภายในอาคารต้องไม่ลื่นและไม่ชื้น ควรเป็นพื้นไม้หรือปูนด้วยวัสดุที่มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ บันไดต้องมีความกว้างของบันไดแต่ละช่วงไม่น้อยกว่า ๑ เมตร ราวบันไดต้องไม่น้อยกว่าความกว้างของบันได ลูกตั้งของบันไดต้องไม่สูงกว่า ๑๗.๕๐ เซนติเมตร ลูกนอนต้องกว้างไม่น้อยกว่า ๒๐ เซนติเมตร บันไดทุกชั้นต้องมีราวและลูกกรงสูงไม่น้อยกว่า ๙๐ เซนติเมตร มีรายละเอียดเหมาะสมกับเด็กเกาะขึ้นบันได และระยะห่างของลูกกรงต้องไม่เกิน ๑๕ เซนติเมตร ทั้งนี้โดยต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของเด็ก ในกรณีที่มีบันไดอยู่เดิมแล้วถ้าสามารถปรับได้ควรดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐานกำหนด

๒) **ภายนอกอาคารรั้ว** ควรมีรั้วกั้นบริเวณให้เป็นสัดส่วน เพื่อความปลอดภัยของเด็ก และควรมีทางเข้า ทางออก ไม่น้อยกว่าสองทาง ถ้ามีทางเดียวต้องมีความกว้างไม่น้อยกว่า ๒ เมตร มลภาวะต้องดูแลและกำจัดเก็บสิ่งปฏิกูลให้เหมาะสม ไม่ปล่อยให้เปื้อนแหล่งเพาะหรือแพร่เชื้อโรค และต้องมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ และควรตั้งอยู่ห่างจากแหล่งอบายมุข ฝุ่นละออง กลิ่น หรือเสียงรบกวนเกินกว่าที่เล่นกลางแจ้ง จะต้องมีพื้นที่เฉลี่ยไม่น้อยกว่า ๒.๐๐ ตารางเมตรต่อเด็ก ๑ คน โดยจัดให้มีเครื่องเล่นกลางแจ้งที่ปลอดภัย และมีจำนวนพอสมควรกับจำนวนเด็ก ในกรณีที่ไม่สามารถจัดให้มีที่เล่นกลางแจ้งเป็นการเฉพาะได้ อาจปรับใช้ที่ในร่มแทนก็ได้ โดยมี

พื้นที่ตามกำหนด หรืออาจจัดกิจกรรมกลางแจ้งในสถานที่อื่นที่เหมาะสม เช่น บริเวณวัดหรือสวนสาธารณะ เป็นต้น

ระเบียง หากมีระเบียง ควรมีความกว้าง ไม่น้อยกว่า ๑.๕๐ เมตร และหากมีม้านั่งด้วย ระเบียงต้องกว้างไม่น้อยกว่า ๑.๑๕ เมตร ขอบระเบียงต้องสูงจากม้านั่งไม่น้อยกว่า ๗๐ เซนติเมตร

๑.๓ วัสดุอุปกรณ์

๑) ตู้หรือชั้นวางสิ่งของ ต้องมีเพียงพอ และอยู่ในสภาพใช้งานได้ เคลื่อนย้ายสะดวก อาจดัดแปลงจากที่มีอยู่แล้วมาใช้ได้ แต่ต้องมีความสูงที่พอเหมาะสำหรับเด็ก

๒) เครื่องใช้ในการนอน ต้องมีเพียงพอ ถูกสุขลักษณะ สะอาด และไม่ใช้ด้วยกัน เช่น เครื่องปูนอนและหมอน เป็นต้น

๓) ภาชนะสำหรับเด็กใช้ในการบริโภค ต้องมีเพียงพอสำหรับเด็กแต่ละคน และทำจากวัสดุที่ถูกต้องสุขลักษณะไม่เป็นพิษ ทนทานไม่แตกหักง่าย และทำความสะอาดได้ง่าย

๔) ที่ดื่ม น้ำ ต้องจัดให้มีภาชนะใส่น้ำที่สะอาด มีฝาปิด และน้ำดื่มที่สะอาดถูกสุขลักษณะ

๕) เครื่องใช้ในการทำความสะอาด ต้องให้มีแปรงสีฟันและผ้าเช็ดตัว (เฉพาะเด็กแต่ละคน) ยาสีฟัน ผ้าเช็ดมือ สำหรับเด็ก เพื่อฝึกนิสัยในการรักษาสุขภาพฟันและร่างกาย

๖) โຕ้ะและเก้าอี้ ควรมีขนาดหลากหลาย เหมาะสมกับวัยของเด็กและมีความปลอดภัย ในกรณีของเด็กอายุ ๓ ปีขึ้นไป โຕ้ะควรมีความสูงจากพื้นประมาณ ๔๕-๕๐ เซนติเมตร เก้าอี้หรือม้านั่ง ควรมีความสูงประมาณ ๒๕-๓๐ เซนติเมตร

๗) ของเล่นและสื่อพัฒนาเด็ก ต้องจัดให้มีจำนวนเพียงพอทั้งในร่มและกลางแจ้ง ซึ่งอาจจะดัดแปลงประดิษฐ์ขึ้นจากวัสดุพื้นบ้าน วัสดุธรรมชาติ เศษวัสดุหรือสิ่งของเหลือใช้ที่มีความปลอดภัยมีความหลากหลาย และเหมาะสมกับวัยของเด็ก

๘) เครื่องชั่งน้ำหนัก-วัดส่วนสูงไว้อย่างน้อย ๑ ชุด เพื่อความสะดวก แต่ในกรณีที่ไม่มีต้องจัดให้เด็กได้รับการชั่งน้ำหนัก -วัดส่วนสูง เพื่อวัดความเจริญเติบโตของเด็กอย่างน้อย ๑ เดือนต่อครั้ง

๑.๔ ที่เก็บสิ่งปฏิกูล ต้องมีที่เก็บสิ่งปฏิกูล ทั้งภายในและภายนอกอาคารมีจำนวนเพียงพอถูกสุขลักษณะและมีการกำจัดสิ่งปฏิกูลทุกวัน

๑.๕ มาตรการป้องกันความปลอดภัย

๑. ต้องติดตั้งเครื่องตัดไฟ หรือเครื่องดับเพลิงแบบมือถืออย่างน้อย ๑ เครื่องในแต่ละชั้นของอาคาร

๒. มีการฝึกซ้อม การป้องกัน และแก้ไข ภัยพิบัติให้แก่เด็ก และบุคลากร ไม่น้อยกว่าปีละ ๑ ครั้ง

๓. ควรหลีกเลี่ยงเครื่องใช้ในอุปกรณ์ต่างๆ ที่เป็นของแตกง่าย แหวมคมหรือหากเป็นไม้ต้องไม่มีเสี้ยน อันอาจจะก่อให้เกิดอันตรายแก่เด็กได้

๔. ต้องติดตั้งปลั๊กไฟให้สูงจากพื้น ไม่น้อยกว่า ๑.๕๐ เมตร ถ้าติดตั้งต่ำกว่าที่กำหนดจะต้องมีที่ปิดที่ปลอดภัย เพื่อป้องกันไม่ให้เด็กเล่นได้ และควรหลีกเลี่ยงใช้สายไฟต่อพ่วง

๒. โภชนาการและอนามัย การจัดกิจกรรมด้านโภชนาการและอนามัย ประกอบด้วย

๒.๑ กิจกรรมเพื่อสุขภาพและการเจริญเติบโต ต้องจัดให้มีการชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง และให้ภูมิคุ้มกันโรคตามที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด รวมทั้งต้องจัดทำบันทึกรายงานสุขภาพประจำตัวเด็ก เพื่อแจ้งให้ผู้ปกครองทราบและแสดงความยินยอม

๒.๒ กิจกรรมเพื่อการพัฒนาเด็ก ต้องจัดให้เด็กได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาโดยการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์อย่างเหมาะสม

๒.๓ โภชนาการ ต้องจัดอาหารให้เด็กรับประทานอย่างมีคุณภาพ มีสารอาหารครบ ๕ หมู่ และมีปริมาณเหมาะสมกับวัยในแต่ละมื้อ เพื่อฝึกให้เด็กมีสุขนิสัยที่ดีในการรับประทานอาหาร โดยจัดให้ดื่มน้ำนม หรืออาหารเสริมในตอนเช้า มีอาหารกลางวันรับประทานฟรีครบทุกมื้อทุกวัน และมีอาหารว่างรับประทานในตอนบ่าย

๒.๔ กิจกรรมนันทนาการ การเรียนรู้ และการออกกำลังกาย ต้องจัดกิจกรรมให้ได้พัฒนาทุกด้านอย่างเพียงพอและเหมาะสมกับวัย ทั้งในร่มและกลางแจ้ง

๒.๕ การพักผ่อน ต้องจัดให้เด็กได้พักผ่อนด้วยวิธีอนารมอย่างน้อยวันละ ๑-๒ ชั่วโมง

๓. บุคลากร

คณะกรรมการบริหารศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ประกอบด้วยเจ้าอาวาสเป็นประธาน เจ้าคณะแขวง หรือเจ้าคณะตำบลผู้ปกครอง เป็นกรรมการที่ปรึกษา ผู้แทนครูสอน ผู้แทนชาวบ้าน และผู้ทรงคุณวุฒิอื่นอีกไม่เกิน ๑๐ คน เป็นกรรมการให้ประธานกรรมการ เลือกรวมกรรมการคนหนึ่งเป็นเลขานุการ

การแต่งตั้งและถอดถอนกรรมการ ให้เจ้าอาวาสเป็นผู้เสนอชื่อกรรมการต่อเจ้าคณะเขต หรือเจ้าคณะอำเภอผู้ปกครอง เพื่อมีคำสั่งแต่งตั้งหรือถอดถอน

คณะกรรมการบริหารศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด มีอำนาจหน้าที่ในการให้คำปรึกษา แนะนำ และควบคุมดูแลการดำเนินงานในด้านต่างๆ คือ

(๑) การจัดการศึกษาอบรมให้แก่เด็ก ตามแนวทางการจัดการศึกษาการจัดประสบการณ์และกิจกรรม การนิเทศ และการประเมินผล ของกรมการศาสนา

(๒) การบริหารงานทั่วไป

(๓) การบัญชีและการเงิน

(๔) บุคลากรและเจ้าหน้าที่

ครู ประกอบด้วย บรรพชิตคฤหัสถ์ ผู้ทำหน้าที่ครู หรืออาจารย์ที่สอนในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด หรือคฤหัสถ์ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงดูแลช่วยเหลือเด็กในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ครูในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดจะต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๘ ปี และมีวุฒิการศึกษาจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ในกรณีมีคุณสมบัติไม่ครบตามที่กำหนด จะต้องเพิ่มเติมคุณวุฒิ โดยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กก่อนเกณฑ์ ซึ่งกรมการศาสนา หรือกรมการฝึกหัดครูจัดขึ้น หรือหน่วยงานอื่น ซึ่งกรมการศาสนารับรอง

๔. ความสัมพันธ์ชุมชนและการประชาสัมพันธ์

ก่อนจะดำเนินการจัดตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ควรมีการประชุมชี้แจงให้ชาวบ้านและผู้นำท้องถิ่นทราบ ชักชวนให้เห็นประโยชน์และแจ้งรายละเอียดว่า ชุมชนจะให้ความช่วยเหลือในด้านใดได้บ้าง เช่น การอุดหนุนกำลังทรัพย์ การใช้แรงงาน เพื่อก่อสร้างและซ่อมแซมอาคาร การสมทบอาหารกลางวัน หรือมีตัวแทนแม่บ้านมาช่วยทำอาหารกลางวัน เป็นต้น ทั้งนี้การจัดตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ไม่ควรให้ซ้ำซ้อนในบริเวณที่มีศูนย์เด็กของหน่วยงานอื่นตั้งอยู่อย่างเพียงพอแล้ว ในระหว่างดำเนินงานก็ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านทราบกิจกรรมศูนย์เป็นระยะๆ อันจะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างวัด ศูนย์ และชุมชน เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ศูนย์ที่ได้รับความร่วมมือจากชาวบ้าน จะดำเนินงานได้ประสบผลสำเร็จด้วยดี

๕. การจัดทำทะเบียนและการจัดเก็บข้อมูล ต้องมีการจัดทำบันทึกรายละเอียดที่จำเป็นคือ

๕.๑ บัญชีรายชื่อเด็ก

๕.๒ ทะเบียนรับ-จำหน่ายเด็ก

๕.๓ สมุดแสดงรายการและเวลาอาหารประจำวันของเด็ก

๕.๔ ตารางกิจกรรมประจำวัน

๕.๕ บันทึกประจำวันตัวเด็ก ได้แก่ ติดตามการเจริญเติบโต (ชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง), พัฒนาการ และบริหารสุขภาพ ให้ระบุแพทย์ พยาบาล หรือสถานที่พยาบาลที่จะได้รับการบริการได้อย่างเป็นประจำแต่ต่อเนื่อง

๖. การประเมินผล

ต้องจัดให้มีการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ ทั้งการประเมินผลเกี่ยวกับเด็กแต่ละคนและการดำเนินงาน การประเมินผลเกี่ยวกับเด็กแต่ละคน

๑. ประเมินโดยการสังเกต และการสนทนาคุย รวมทั้งประเมินจากผลงานของเด็ก และจากความคิดเห็นของผู้ปกครอง

๒. บันทึกพฤติกรรมเด็กที่สงสัยว่า จะมีปัญหา เพื่อแจ้งให้ผู้ปกครองได้ร่วมในการแก้ไขปัญหา

๓. บันทึกสุขภาพเด็ก ได้แก่ การชั่งน้ำหนัก การวัดส่วนสูง การให้มีคัมกัน โรค และการเจ็บป่วย โดยประเมินเป็นระยะอย่างน้อย ๓ - ๖ เดือนต่อครั้ง

การประเมินผลการดำเนินงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องจัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานของสถานรับเลี้ยง และพัฒนาเด็กปฐมวัยดังนี้

๑. ประเมินก่อนการขออนุญาตจัดตั้ง
๒. ประเมินหลักจากได้รับอนุญาตจัดตั้งไปแล้ว เป็นระยะเวลา ๖ เดือน
๓. ประเมินประจำปี

๓. การรายงานเกี่ยวกับเด็ก

การรายงานข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก ให้ผู้ปกครองเด็ก และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบทุกระยะ ๑ ภาคเรียน ตามแบบฟอร์มที่กำหนด และต้องรายงานข้อมูลที่เป็นปัญหาเฉพาะให้ผู้ปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยด่วน เช่น อุบัติเหตุ การเกิดโรคติดต่อ เป็นต้น

๔. การพัฒนาคุณภาพของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด

ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ควรดำเนินการตามมาตรการขั้นพื้นฐานในการจัดบริการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยพยายามทำให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทั้งนี้ หากเป็นไปได้ควรจะดำเนินการตามข้อเสนอต่อไปนี้ด้วย

๔.๑ การพัฒนาบุคลากร

๑) ผู้ดำเนินการ ผู้ดูแลเด็ก ควรเข้ารับการฝึกอบรมระหว่างการทำงานเป็นประจำ ไม่น้อยกว่า ๑-๓ ครั้งต่อปี รวมทั้งควรจัดให้มีการไปทัศนศึกษาดูงานนิเทศงานทั้งภายในและภายนอกอย่างสม่ำเสมอ

๒) ผู้บริหารศูนย์ ควรได้ร่วมประชุมสัมมนาในเรื่องที่เกี่ยวข้องเป็นประจำ อย่างน้อยปีละครั้ง

๓) ในกรณีที่อัตรากำลังไม่พอ ควรจัดหากำลังคนเพิ่ม เช่น การหมุนเวียนบุคลากรจากฝ่ายอื่น การจัดให้ผู้ปกครองเด็ก หรือชุมชนมาช่วยเหลือเลี้ยงดูเด็ก เป็นต้น

๔.๒ สถานที่

๑) รอบบริเวณภายนอกอาคาร ควรปลูกไม้ยืนต้น ไม้ดอก ไม้ประดับ ซึ่งให้ร่มเงาเพียงพอ แต่ไม่ควรปลูกต้นประเภทมีหนาม ถ้ามีต้องมีรั้วกั้นให้ปลอดภัย

๒) สภาพพื้นบริเวณโดยรอบอาคาร ต้องไม่มีหลุม บ่อ น้ำขัง หรือสิ่งที่เป็นอันตรายต่อเด็ก

๘.๓ การจัดกิจกรรมให้บริการแก่เด็ก

๑) ควรมุ่งให้เด็กได้มีพัฒนาการครบทุกๆ ด้าน ด้วยวิธีการเตรียมความพร้อมตามวัย โดยใช้ประสบการณ์ตรงให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคตตลอดทั้งส่งเสริมให้เด็กรักธรรมชาติ

๒) ควรจัดให้เด็กได้เล่น เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่-เล็ก ทุกวัน

๓) สำหรับสื่อพัฒนาการเด็ก อาจมีวิทยุพร้อมเครื่องบันทึกเสียงด้วยก็ดี

๘.๔ การประเมินผล ควรจัดให้มีการประเมินอย่างสม่ำเสมอในด้านต่างๆ ตามความเหมาะสมดังนี้

ด้านการให้บริการ

๑) ประเมินด้านอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และอนามัยสิ่งแวดล้อม

๒) ประเมินด้านโภชนาการ

๓) ประเมินด้านการเงิน

๔) จัดให้มีการกำกับ ติดตาม ดูแลจากผู้บริหารศูนย์

๕) จัดให้มีการกำกับ ติดตามดูแลจากภายนอก จากแหล่งอื่นๆ เช่น เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ผู้ปกครองเด็ก ฯลฯ

ด้านตัวเด็ก

๑) ประเมินสุขภาพเด็ก โดยใช้สมุดสุขภาพประจำตัวเด็ก ได้แก่ การชั่งน้ำหนัก และวัดส่วนสูงทุกเดือน การให้ภูมิคุ้มกันโรค และการดูแลรักษาเป็นระยะๆ อย่างน้อย ๓-๖ เดือนต่อครั้ง

๒) ประเมินด้านพัฒนาการเด็ก โดยใช้คู่มือ และสมุดบันทึกพฤติกรรมของเด็กและแจ้งให้ผู้ปกครองทราบเป็นประจำ รวมทั้งในเรื่องพฤติกรรมที่สงสัยว่าจะมีปัญหา เพื่อร่วมกันแก้ไขปรับปรุงในการประเมินด้านพัฒนาการเด็ก อาจใช้วิธีการสังเกต การร่วมสนทนา หรือประเมินจากผลงานเด็กร่วมก็ได้

๓) ประเมินจากความคิดเห็นของผู้ปกครอง

๕. การรายงานผลการดำเนินงาน

สถานพัฒนาเด็ก ควรรายงานผลการดำเนินงาน ตลอดจนข้อมูลและข่าวสารต่างๆ ไปยังบุคคล และหน่วยงานเกี่ยวข้องเป็นประจำสม่ำเสมอ ดังนี้

๕.๑ บิดา-มารดา ผู้ปกครองของเด็ก

๕.๒ หน่วยงานที่รับผิดชอบ

๕.๓ กรมการศาสนาทุกปี ตามระยะเวลาที่กำหนด

๕.๔ สถานรับเลี้ยง และศูนย์พัฒนาเด็ก หรือโรงเรียนที่เด็กจะย้ายไปอยู่

๕.๕ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเฉพาะเรื่องที่ต้องรายงาน โดยด่วน เช่น กรณีเกิดโรคติดต่อ เป็นต้น

๑๐. การจัดบริการเสริมอื่นๆ

๑๐.๑ ศูนย์ที่มีความพร้อม ควรจัดให้มีบริการรับ-ส่งเด็ก อย่างปลอดภัยมีพนักงานขับรถอายุไม่น้อยกว่า ๓๐ ปี มีวุฒิการศึกษาอย่างน้อยจบมัธยมศึกษาปีที่ ๓ สุขภาพแข็งแรง เรียบร้อย มีความรับผิดชอบสูง สุขภาพจิตดี ไม่ดื่มสุราไม่เสพยาเสพติดหรือยาบ้า มีใบอนุญาตขับขี่สาธารณะ และควรมีผู้ดูแล และนั่งไปกับรถรับ-ส่งด้วยทุกครั้ง

๑๐.๒ ศูนย์ควรจัดให้มีบริการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างสถานรับเลี้ยง และพัฒนาเด็กกับครอบครัวและชุมชนเป็นประจำสม่ำเสมอ

๑๐.๓ ชุมชน หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบ ควรจัดมาตรการที่เป็นรูปธรรม ในการระดมทรัพยากรมาช่วยรับเลี้ยง และพัฒนาเด็ก เช่น การจัดกองทุน เป็นต้น

แนวการจัดประสบการณ์ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด

หลักการ

แนวการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ใช้แนวทางธรรมชาติไปใช้ในการกำหนดการจัดประสบการณ์ โดยมีหลักการสำคัญ ดังนี้

๑. มุ่งปลูกฝังเด็กให้มีพื้นฐานที่ดีด้านคุณธรรมและจริยธรรม
๒. มุ่งปลูกฝังเด็กให้มีพื้นฐานที่ดีด้านคุณธรรมร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม
๓. มุ่งส่งเสริมให้เด็กสามารถพัฒนาตนเอง ให้มีความพร้อมในการใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข
๔. มุ่งเสริมสร้างทัศนคติที่ดี และพื้นฐานในการเรียนรู้ เพื่อจะสามารถศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น

จุดมุ่งหมาย

แนวทางจัดประสบการณ์มีจุดมุ่งหมาย เพื่อปลูกฝังอบรมเลี้ยงดูเด็กดังต่อไปนี้

๑. เสริมสร้างพัฒนาการของเด็กให้เกิดความพร้อมทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม
๒. ปลูกฝังให้เด็กมีพื้นฐานชีวิตที่ดี ทั้งด้านคุณธรรมและจริยธรรม
๓. จัดประสบการณ์ที่ช่วยให้เด็กดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข

คุณลักษณะที่พึงประสงค์

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กไทย ตามแนวทางธรรมชาติไปโดย มีดังนี้

๑. มีลักษณะของคนไทย

เด็กควรมีมารยาทไทย รู้จักเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ รักษาศาสนาพระมหากษัตริย์และวัฒนธรรมไทย ได้แก่ การรู้จักสัญลักษณ์ของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และให้ความเคารพ รู้จักการเลียนแบบมารยาท และการให้ภาษาจากผู้ใหญ่ การปฏิบัติเบื้องต้นให้เหมาะสมสอดคล้องกับวัฒนธรรมและประเพณีไทย

๒. มีศาสนา

เด็กควรมีหลักปฏิบัติทางศาสนา เช่น เชื่อฟังการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่ และผู้ใหญ่ รู้จักการปฏิบัติศาสนกิจประจำวัน ช่วยพ่อแม่ไปบวช ไปวัด หรือสถานที่ทำพิธีทางศาสนาที่ตนนับถือกับพ่อแม่พี่น้องและญาติ ตามควรแก่โอกาส ไม่รังแกคนและสัตว์ และสวดมนต์ก่อนนอนอย่างสม่ำเสมอ

๓. มีพฤติกรรมที่นำไปสู่การเป็นคนดี คนเก่งเมื่อโตขึ้น

เด็กควรรักษาความสะอาดของตนเองได้ เช่น การอาบน้ำ แปรงฟัน มีระเบียบวินัยและรู้จักการจัดของใช้ส่วนตัวให้เป็นระเบียบ สามารถพึ่งตนเองได้ คือ ปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน เช่น การกินอาหาร ขับถ่าย แต่งตัวได้ด้วยตนเอง และมีพยายามทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง

๔. มีความพร้อมที่จะรับ จริยศึกษา

เด็กควรมีความพร้อมที่จะรับ จริยศึกษาคือ รู้จักตนแยกจากคนอื่น มีของใช้ส่วนตัวที่ถูกสุขอนามัย รักและไว้วางใจผู้เลี้ยงดู เช่น รักพ่อแม่ ไม่หวาดกลัวคนอื่น และสภาพแวดล้อม จนเกินเหตุ รู้รสของความสำเสร็จ ได้แก่ พอใจ มีความสุข เมื่อหาสิ่งต่างๆ ได้เองทำให้สำเร็จ

๕. มีความเฉลียวฉลาด สุขภาพจิตดีและเรียนรู้เกี่ยวกับคนรอบตัว

เด็กควรมีความเฉลียวฉลาด เช่น รู้จักการเล่นแบบเคลื่อนไหว สัมผัส สุขภาพจิตดี เช่น ร่าเริง แจ่มใส เรียนรู้เกี่ยวกับคนรอบตัว เช่น รู้จักและรักตนเอง พ่อแม่พี่น้องคนอื่น สัตว์ เป็นต้น รวมทั้งมีพื้นฐานการเรียนรู้ในทักษะต่างๆ เพื่อศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

เวลาเรียน

การเรียนในระดับประถมศึกษา ควรกำหนดเป็น ๒ ภาคเรียน โดยมีเวลาเรียนรวมกันประมาณ ๒๐๐ วัน โดยเรียนทุกวัน เว้นวันเสาร์อาทิตย์ หรือวันธรรมสวนะ การเรียนแต่ละวันตั้งแต่เวลา ๐๘.๐๐ - ๑๕.๐๐ น.

การจัดกิจกรรม การกำหนดกิจกรรมที่จะจัดให้เด็กในแต่ละวัน มีดังนี้

๑. การต้อนรับ ครูควรมีกิริยาท่าทางที่สดชื่น พร้อมจะรับเด็ก ขณะที่รับเด็กควรสัมผัสร่างกายเด็ก เพราะนอกจากจะถ่ายทอดความรู้สึกที่อบอุ่นแล้ว ยังทำให้ครูทราบว่า เด็กสุขภาพปกติหรือไม่ ตัวร้อนหรือไม่

๒. พัฒนาลังแวดล้อม กิจกรรมนี้ไม่ใช่กิจกรรมบังคับ ครูต้องพยายามปลูกฝังให้เด็กเกิดความรัก ความเข้าใจใส่ในสิ่งแวดล้อมใกล้ๆ ตัว และให้เด็กทำกิจกรรมอะไรก็ได้ที่เห็นว่า จะช่วยดูแลสิ่งแวดล้อม เช่น เก็บเศษกระดาษใบไม้ หรือแสดงความคิดเห็น (เสนอแนะ)ว่าจะจัดสิ่งต่างๆ อย่างไรจึงจะสวยงาม

๓. กิจกรรมยามเช้า เป็นกิจกรรมต่อเนื่องจากเคารพธงชาติ ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กให้แสดงออก อาจจะทำโดยการออกมาเล่าเรื่อง หรือนำแถวกายบริหาร พร้อมกันนี้ครูจะใช้เวลาที่พูดคุยเสริมจริยธรรมให้กับเด็กด้วยก็ได้ แต่เน้นว่าควรสร้างบรรยากาศให้สบายๆ ไม่เคร่งเครียด

๔. กิจกรรมเสรี เป็นช่วงที่เด็กๆ จะได้ทำกิจกรรมที่ตนสนใจ โดยครูจะเตรียมกิจกรรมที่หลากหลายไว้ ซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้กับเด็กเป็นอย่างดี จึงให้เวลากับช่วงนี้มาก

๕. อาหารว่าง หากสามารถให้เด็กดื่มนมสดได้ ก็จะเกิดประโยชน์ต่อร่างกายเด็กมากที่สุด แต่ถ้าหากไม่สามารถจัดได้ ก็ทดแทนด้วยผลไม้ที่มีมากในท้องถิ่น เช่น กล้วยน้ำว้า

๖. กิจกรรมเสริมประสบการณ์ จะเน้นกิจกรรมที่เสริมสร้างพัฒนาการทางความคิดสติปัญญา โดยผ่านกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็ก เช่น เล่นนิทาน การทดลอง การทัศนศึกษา ฯลฯ เด็กจะเกิดการเรียนรู้ด้วยความสนุกสนาน ใช้เวลาประมาณ ๑๕-๒๐ นาที

๗. กิจกรรมกลางแจ้ง มักจะจัดให้ในช่วงเช้าเพราะอากาศจะไม่ร้อนจัด และควรใช้บริเวณที่ร่มรื่น โดยจัดได้ทั้งการเคลื่อนไหว เกมการละเล่น และให้เล่นเครื่องเล่นสนาม

๘. กิจกรรมผ่อนคลาย กิจกรรมนี้เพื่อให้เด็กได้ผ่อนคลายจากกิจกรรมที่ใช้แรง หรือพลังงานมาก จัดได้โดยให้เด็กนั่งสบายๆ อาจร้องเพลง หรือเล่นนิทานสั้นๆ หรือใช้คำคล้องจอง ซึ่งครูจะสามารถสอดแทรกจริยธรรมที่ต้องการนั้นได้ ครูควรสร้างบรรยากาศให้สบายๆ ผ่อนคลายใช้เวลาประมาณ ๑๐ นาที

๙. รับประทานอาหารกลางวัน ก่อนการรับประทานอาหารกลางวัน ต้องให้เด็กล้างมือให้สะอาดก่อนเริ่มรับประทานอาหาร อาจมีคำคล้องจองเกี่ยวกับการรับประทานอาหารให้เด็กพูดพร้อมกัน หรือใช้หุ่นมาพูดคุยถึงคุณค่าอาหาร ชักชวนให้เด็กๆ อยากรับประทาน เด็กต้องแปรงฟัน (หากไม่สะดวก ใช้ขี้ฟันปากก็ได้) ล้างหน้าให้เรียบร้อย

๑๐. การนอนหรือพักผ่อน ช่วงนี้เป็นช่วงสำคัญ เพราะเด็กควรได้พักผ่อนร่างกายสถานที่นอนอาจแตกต่างกันหากอากาศถ่ายเทได้สะดวก ก่อนนอนควรให้เด็กสวดมนต์สั้นๆ และนั่งสงบ โดยครูแนะนำเช่น "หายใจเข้า หายใจออกช้าๆ แล้วเด็กๆ จะหลับสบาย" หากเด็กคนใดนอนไม่หลับ ไม่ควรบังคับ เขาอาจจะพักผ่อนเสียๆ โดยไม่รบกวนผู้อื่น ครูไม่ควรทำให้เด็กรู้สึกว่าคุณบังคับให้นอน ก่อนและหลังตื่นนอน ควรให้เด็กได้ช่วยกันปูที่นอนเก็บที่นอน เพื่อฝึกนิสัยที่ดี

๑๑. กิจกรรมกิสระ หลังจกตื่นนอนช่วยนี้ หากผู้ปกครองรับไปได้ ก็ให้เด็กกลับบ้านได้

ตารางกิจกรรมประจำวัน

๐๘.๓๐ น.	ต้อนรับเด็ก
๐๘.๓๐-๐๘.๔๕ น.	พัฒนาสิ่งแวดล้อม
๐๘.๔๕-๐๙.๐๐ น.	เคารพธงชาติ สวดมนต์
๐๙.๐๐-๐๙.๓๐ น.	กิจกรรมยามเช้า
๑๐.๑๐- ๑๐.๓๐ น.	อาหารว่าง
๑๐.๓๐-๑๐.๔๕ น.	กิจกรรมเสริมประสบการณ์
๑๐.๔๕-๑๑.๑๕ น.	กิจกรรมกลางแจ้ง
๑๑.๓๐-๑๒.๐๐ น.	รับประทานอาหารกลางวัน
๑๒.๐๐-๑๔.๐๐ น.	สวดมนต์ ทำจิตใจให้สงบ นอน หรือพักผ่อน
๑๔.๐๐ น.	เป็นต้นไป กิจกรรมอิสระ

ขอบข่ายและเนื้อหาสาระ

มวลประสบการณ์ที่จัดให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ประกอบด้วย ทักษะพื้นฐานการศึกษา ซึ่งได้แก่ ทักษะทางภาษาและการคิดคำนวณ และทักษะการดำเนินชีวิต ซึ่งได้แก่ การเสริมสร้างประสบการณ์ และลักษณะนิสัย โดยแบ่งออกเป็น ๔ กลุ่ม ดังนี้

๑. การเตรียมสร้างเสริมทักษะภาษาไทย
๒. การเตรียมสร้างเสริมทักษะคณิตศาสตร์
๓. การเตรียมสร้างเสริมประสบการณ์
๔. การเตรียมสร้างเสริมลักษณะนิสัย
๑. การเตรียมสร้างเสริมทักษะภาษาไทย

เนื้อหาของการเตรียมสร้างเสริมทักษะภาษาไทยนี้ จะเน้นเรื่องของการฝึกฟัง และพูดมารยาทในการฟังการพูด และฝึกประสาทสัมผัสระหว่างมือสายตาและการฟัง ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมในการอ่านและเขียน

จุดประสงค์

๑. ฟังคำพูด คำสั่งเข้าใจและปฏิบัติตามได้ถูกต้อง
๒. ฟังและพูดให้ผู้อื่นเข้าใจได้
๓. แสดงมารยาทที่ดีในการพูด การฟัง
๔. เคลื่อนสายตาจากซ้ายไปขวาได้
๕. ใช้ประสาทตาและมือให้สัมพันธ์กันได้

การสร้างเสริมทักษะภาษาไทย มีรายการประสบการณ์ ดังนี้

ความพร้อมในการฟัง

๑. การจำแนกเสียง
๒. การฟังคำพูด คำสั่งเข้าใจและปฏิบัติตามได้ถูกต้อง
๓. มารยาทในการฟัง
๔. การฟังนิทานหรือเรื่องราวแล้วจับใจความได้
๕. การฟังเพลง คำคล้องจอง และการเล่นที่สร้างเสริมประสบการณ์ทางภาษา

ความพร้อมในการพูด

๑. การสนทนาซักถาม
๒. การมีมารยาทในการพูด
๓. การร้องเพลง คำคล้องจอง การเล่นที่สร้างเสริมประสบการณ์ทางภาษา
๔. การเล่าเรื่องราวหรือนิทาน
๕. การแสดงความคิดเห็น

ความพร้อมในการอ่าน

๑. การเปรียบเทียบภาพ สิ่งเหมือนกัน ต่างกัน สิ่งที่ขาดหายไป
๒. อ่านภาพโดยการเคลื่อนสายตาจากซ้ายไปขวา
๓. การออกเสียงตามแบบอย่างที่ต้องการ
๔. การเล่าเรื่องราวภาพ
๕. การปฏิบัติตนในการใช้หนังสือและมุมหนังสือ

ความพร้อมในการเขียน

๑. การลากเส้นเสรี
๒. การลากเส้นตามรอย
๓. การลากเส้นตามแบบอย่าง
๔. การวาดภาพพระบายสี การปั้นและอื่นๆ
๕. วิธีการจับดินสอ ดินสอสี

๒. การเตรียมสร้างเสริมทักษะคณิตศาสตร์

เนื้อหาของการเตรียมสร้างเสริมทักษะคณิตศาสตร์ มุ่งปูพื้นฐานคณิตศาสตร์ให้รู้จักการเปรียบเทียบ และคำนวณขั้นพื้นฐานได้

จุดประสงค์

๑. สังเกต เปรียบเทียบสิ่งต่างๆ ได้ตามรูปร่าง ขนาด น้ำหนัก ปริมาณ

๒. จัดตำแหน่งสิ่งขอได้
๓. จัดลำดับเหตุการณ์ และเวลาได้
๔. นับจำนวนได้
๕. บอกความหมายของคำว่ามีและไม่มีได้

การเตรียมสร้างเสริมทักษะคณิตศาสตร์ มีรายการประเมินการนี้

๑. การเปรียบเทียบสิ่งต่างๆ ตามรูปร่าง ขนาด น้ำหนัก และปริมาณ
๒. ตำแหน่งสิ่งของ ใกล้เคียง-ไกล บน-ล่าง หน้า-หลัง
๓. การจัดลำดับเวลา เช่น ก่อน-หลัง
๔. การนับปากเปล่า ๑-๓๐
๕. การเปรียบเทียบจำนวนโดยจำคู่หนึ่งต่อหนึ่ง
๖. การนับโดยรู้ค่าและความหมายจำนวน ๑-๑๐
๗. ความหมายของคำว่า มี-ไม่มี
๘. การจัดสิ่งของเป็นหมู่พวกได้

๓. การเตรียมสร้างเสริมประเมินการนี้

เนื้อหาของเตรียมสร้างเสริมประเมินการนี้ประกอบด้วย ประเมินการพื้นฐานในการดำเนินชีวิตที่ดีในสังคม ความสนใจการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม และการคิดแก้ปัญหาด้วยเหตุและกระบวนการวิทยาศาสตร์

จุดประสงค์

๑. ปลุกฝังให้มีสุขนิสัยที่ดีในการรับประทานอาหาร เล่น พักผ่อน ขับถ่าย และรักษาความสะอาด
๒. ปลุกฝังให้ช่วยตัวเอง และผู้อื่นให้ปลอดภัยจากอุบัติเหตุและโรคร้าย
๓. ปลุกฝังให้มีสังคมนิสัยที่ดี
๔. ส่งเสริมและปลุกฝังให้เกิดความสนใจ ดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม และธรรมชาติ
๕. ปลุกฝังให้มีความสังเกต เปรียบเทียบ คิดหาเหตุผลด้วยกระบวนการวิทยาศาสตร์

เนื้อหาของเตรียมสร้างเสริมประเมินการนี้ ประกอบด้วยประเมินการพื้นฐานในการดำเนินชีวิตที่ดีในสังคม ความสนใจในสิ่งแวดล้อม และการคิดแก้ปัญหา

การเตรียมสร้างเสริมประเมินการนี้ชีวิต มีรายการประเมินการนี้

๑. ชื่อ สกุล วัน เดือน ปีเกิด ของตนเอง
๒. ชื่อบิดา มารดา ผู้ปกครอง และอาชีพของผู้ปกครอง
๓. ที่อยู่และสถานที่ใกล้เคียงศูนย์

๔. ชื่อสถานที่ตั้งและสถานที่ใกล้เคียงศูนย์
๕. บุคคลที่ควรรู้จักศูนย์
๖. หน้าที่และการปฏิบัติงานในศูนย์
๗. มารยาทในศูนย์
๘. สมาชิกในครอบครัว
๙. มารยาทและการปฏิบัติตนต่อสมาชิกในครอบครัว
๑๐. หน้าที่ของเด็กภายในบ้าน
๑๑. ส่วนต่างๆของร่างกาย
๑๒. การระวังรักษาทำความสะอาดส่วนต่างๆ ของร่างกาย
๑๓. การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์
๑๔. การเล่น การพักผ่อน และการขับถ่าย
๑๕. การระวังรักษาความปลอดภัยให้ตนเองและผู้อื่น
๑๖. การเก็บ และดูแลเครื่องใช้เครื่องนุ่งห่มของตน
๑๗. การรักษาความสะอาดบริเวณศูนย์และสถานที่ต่างๆ
๑๘. พืชที่อยู่รอบตัวเรา และพืชในท้องถิ่น
๑๙. สัตว์
๒๐. ดิน หิน ทราย
๒๑. ไฟ น้ำ แสง เสียง
๒๒. กลางวัน กลางคืน
๒๓. การอนุรักษ์ธรรมชาติ
๒๔. ฤดูกาล
๒๕. ฝนตก ฟ้าแลบ ฟ้าร้อง
๒๖. ภูมิประเทศที่ตนอยู่(แม่น้ำ ภูเขา ป่า ทะเล)
๒๗. วันสำคัญ
๒๘. สถานที่สำคัญ
๒๙. สถานที่สำคัญ
๓๐. ประเพณีที่สำคัญ

๔. การเตรียมสร้างเสริมลักษณะนิสัย

การเตรียมสร้างเสริมลักษณะ เป็นประสบการณ์ที่ปูพื้นฐานทางอารมณ์ จิต ได้ปลูกฝังให้เด็กมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมไทย รักสิ่งสวยงาม และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
จุดประสงค์

๑. เพื่อฝึกประสาทสัมผัส
๒. เพื่อปลูกฝังให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
๓. เพื่อส่งเสริมให้ชื่นชมกับสิ่งสวยงาม และซาบซึ้งในเพลงและดนตรี
๔. เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมที่ดี
๕. เพื่อปลูกฝังค่านิยมไทย
๖. เพื่อปลูกฝังให้รักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
๗. เพื่อปลูกฝังสังคมนิสัยที่ดี
๘. เพื่อปลูกฝังความมีระเบียบวินัย
๙. เพื่อส่งเสริมพลานามัยของร่างกาย

การเตรียมสร้างเสริมลักษณะนิสัย มีรายการประสบการณ์ดังนี้

๑. การวาดภาพ ระบายสี
๒. การพิมพ์ภาพวัสดุต่างๆ
๓. การทดลองเกี่ยวกับสี
๔. การประดิษฐ์
๕. การปั้น พิมพ์ ฝึก ตัด ปะ ร้อย สาน และม้วน
๖. การแสดงออกทางศิลปะตามความเป็นจริง และความคิดสร้างสรรค์
๗. การเห็นความสวยงามศิลปะ
๘. การควบคุมประสาทสัมผัสระหว่างตาและมือ
๙. การร้องเพลงและเคาะจังหวะ
๑๐. การเคลื่อนไหวประกอบจังหวะ
๑๑. ชื่นชมความไพเราะของดนตรี และเพลง
๑๒. การปฏิบัติตนให้มีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีงาม เช่น ความกตัญญู ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความขยันและประหยัด ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ฯลฯ
๑๓. การปลูกฝังความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และค่านิยมไทย
๑๔. การฝึกความมีระเบียบวินัย
๑๕. การฝึกมารยาทที่ดีงามของสังคม
๑๖. การออกกำลังกายและรักษาพลานามัยของร่างกาย

แนวการประเมินผล

เด็กก่อนประถมศึกษา ซึ่งมีอายุ ๓-๖ ปี เป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโตความสามารถ และการแสดงออกอาจเปลี่ยนแปลงตามสิ่งแวดล้อม การประเมินผลจึงควรเป็นเรื่องของการวัดความพร้อม และพัฒนาการด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เพื่อสนองจุดหมายที่กำหนดไว้ มิใช่ตัดสินได้หรือตก

การประเมินผลในระดับนี้ควรใช้หลายวิธี ดังต่อไปนี้

๑. การสังเกต

๑.๑ ครูสังเกตเด็กขณะเล่น เรียนและทำงานการสังเกตโดยสม่ำเสมอ ทั้งเป็นหมู่คณะ เป็นรายบุคคล เพื่อทราบความเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการด้านต่างๆ เมื่อมีอะไรผิดปกติขึ้นในตัวเด็ก ครูจะได้ทราบ เข้าใจสาเหตุและแก้ไขปัญหานั้นได้ ดังนั้นครูควรใช้วิธีสังเกตเป็นพื้นฐานและควรจดบันทึกไว้ เพื่อกันลืม เนื่องจากเด็กวัยนี้ยังไม่สามารถเข้าใจตนเองพอจะบอกเล่าความต้องการอันแท้จริงให้ผู้ใหญ่เข้าใจได้

๑.๒ ควรสังเกตเด็กเป็นรายบุคคลทุกครั้งที่จัดประสบการณ์ให้แก่เด็ก

๑.๓ ควรมีแบบบันทึกการสังเกต โดยมีรายการเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรสังเกตของเด็กแต่ละคนไว้ด้วยกัน

๑.๔ ควรบันทึกข้อบกพร่อง ข้อดีและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขหรือส่งเสริมพฤติกรรมของเด็กไว้ด้วย

๒. การสนทนา วิธีนี้ใช้ได้ตั้งแต่เริ่มต้นสอน กำลังสอน และหลังจากสอนแล้ว

๒.๑ ชักถามเรื่องราวและประสบการณ์ตามที่เด็กได้พบเห็น

๒.๒ ถ้าจะประเมินผลการสนทนา ควรจะจัดเป็นอันดับ ดีมาก ดี พอใช้ เด็กดีใดที่จะต้องแก้ไข หรือส่งเสริมควรบันทึกไว้ในช่องหมายเหตุ

๓. การตรวจผลงาน

วิธีนี้ได้จากการนำผลงานของเด็ก เช่น สมุดทำงาน ภาพเขียนสิ่งประดิษฐ์ ฯลฯ มาตรวจ ทั้งนี้โดยจัดเป็นกลุ่มตามอันดับคุณภาพของงานควรมี ๓ - ๕ อันดับคือ ดีมาก ดี ปานกลาง อ่อน อ่อนมาก ปานกลาง อ่อน การจัดอันดับคุณภาพเพื่อจะได้ดูความเคลื่อนไหวทางการพัฒนาการของเด็ก ถ้าเด็กอยู่ในอันดับดี แสดงว่าการเรียนเป็นผลดีเป็นที่ต้องการ ตรงข้ามถ้าเด็กอยู่ในอันดับต่ำ ครูต้องรีบแก้ไขปรับปรุงการเรียนการสอน ควรจะได้เก็บผลงานของเด็กไว้ เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการของเด็กแต่ละครั้ง และเพื่อให้เด็กดีมีโอกาสมิประเมินผลตนเอง ทราบข้อบกพร่องของตนเอง เป็นการสะดวกในการแก้ไขปรับปรุงเด็กได้ง่ายขึ้นด้วย

๔. การใช้ข้อสอบปากเปล่า

วิธีนี้เหมาะสมกับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา ซึ่งยังอ่านและเขียนหนังสือไม่ได้ ครูควรปฏิบัติดังนี้

๔.๑ สร้างบรรยากาศให้สนุกสนาน น่าสนใจ และเป็นกันเอง

๔.๒ ควรเตรียมข้อสอบไว้ล่วงหน้าว่าจะถามอะไร และถามอย่างไร ข้อสอบอาจเป็นรูปภาพหรือของจริง ทั้งนี้ ก็เพื่อความยุติธรรม จะได้ถามเด็กในเนื้อหาชุดเดียวกัน ควรลำดับเนื้อเรื่องให้เป็นที่น่าสนใจ และต่อเนื่องกันด้วย

๔.๓ ควรใช้วิธีนี้ อย่างน้อยภาคเรียนละครั้ง เพื่อทราบผลทางด้านสติปัญญาของเด็ก

๔.๔ การบันทึกการประเมินผล ใช้แบบการจัดอันดับคุณภาพ

๕. การใช้ข้อทดสอบ ใช้สอบเด็กเพื่อบันทึกคะแนนไว้เป็นหลักฐาน

๕.๑ ควรใช้วิธีนี้ อย่างน้อยภาคเรียนละครั้ง

๕.๒ ควรข้อทดสอบให้มีคุณภาพเหมาะสมกับเด็ก และควรคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้คือ ภาพชัดเจน เนื้อหาตรงกับวัตถุประสงค์ที่สอน

การประเมินผลดีระดับก่อนประถมศึกษานั้น จะเลือกใช้วิธีประเมินผลแบบไหน ขึ้นอยู่กับลักษณะวิชา วิชาของเด็กตลอดจนความมุ่งหมายของการประเมินผลแต่ละคราว ซึ่งควรพิจารณานำวิธีประเมินผลงานให้มากที่สุด สำหรับข้อทดสอบควรใช้น้อยที่สุด และควรใช้ในบางประสบการณ์เท่านั้น

คำแนะนำจัดทำรายงาน

การขออนุญาตจัดตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด

๑. เจ้าอาวาสเป็นผู้เสนอรายงานขออนุญาตจัดตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดมายังกรมการศาสนา(ตามระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด พ.ศ. ๒๕๓๗) ผู้รักษาการเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และพระภิกษุ ผู้ดูแลวัดเสนอรายงานขออนุญาตจัดตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดไม่ได้

๒. วัดจะต้องมีความพร้อมในด้านบุคลากรอาคารสถานที่ และงบประมาณบางส่วนในการบริหารศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดอยู่แล้ว

๓. อาคารที่ใช้เป็นศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จะต้องเป็นอาคารที่เหมาะสมปลอดภัย และเพียงพอกับจำนวนเด็ก

๔. จะต้องมียุติอายุ ๓-๕ ปี ไม่น้อยกว่า ๒๐ คน

๕. ศูนย์จะต้องมีคณะกรรมการบริหารศูนย์ (ตามระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด พ.ศ.๒๕๓๗)

๖. เจ้าอาวาสจะต้องเป็นประธานคณะกรรมการบริหารศูนย์ ฯ โดยตำแหน่ง (ตามระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด พ.ศ.๒๕๓๗)

๗. ให้ทำรายงานขออนุญาตจัดตั้งมายังกรมการศาสนา (ตามระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด พ.ศ.๒๕๓๗ ข้อ ๗) ในระหว่างเดือน มกราคม ถึงเดือนเมษายน ของแต่ละปีการศึกษา (เนื่องจากกรมการศาสนาจะต้องจัดทำรายงานข้อมูลการรับเด็กเข้ารับการอบรมในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ให้กระทรวงศึกษาธิการทราบ ภายในวันที่ ๓๐ เมษายน ของปีการศึกษานั้น ๆ)

เอกสารใช้ประกอบการจัดทำรายงานขออนุญาตจัดตั้งศูนย์

๑. สำเนาใบตราตั้งเจ้าอาวาส
๒. ภาพถ่ายตัวอาคาร และภายในตัวอาคารที่ใช้เป็นศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จำนวน ๔ ภาพ
๓. หนังสืออนุญาตให้ใช้เป็นอาคารสถานที่ตั้งศูนย์
๔. แผนผังสถานที่ตั้งศูนย์ (ให้เขียนในกระดาษ a๔)

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ สกุล	: พระครูสุนทรจรรุวรรณ (ชาญ จารุวณฺโณ)
วัน เดือน ปีเกิด	: วันจันทร์ที่ ๑๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๕๕
ชาติภูมิ	: เลขที่ ๑๕ หมู่ ๕ บ้านคำฝักกูด ตำบลโพธิ์ศรีสว่าง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด
บรรพชา	: วันศุกร์ที่ ๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๗
อุปสมบท	: วันอังคารที่ ๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๖
การศึกษา	
พ.ศ. ๒๕๐๗	: สำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนวัดบ้านหนองโก ตำบล โพธิ์ศรีสว่าง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด
พ.ศ. ๒๕๒๐	: สอบได้ น.ธ. เอก วัดเขาพุทธโคดม จังหวัดชลบุรี
พ.ศ. ๒๕๒๓	: สอบได้ ป.ธ. ๔ วัดเขาพุทธโคดม จังหวัดชลบุรี
พ.ศ. ๒๕๔๗	: สำเร็จหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พ.ศ. ๒๕๕๐	: สำเร็จหลักสูตรปริญญาตรี หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ตำแหน่ง	: เจ้าอาวาสวัดทุ่งครุ แขวงทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๔๐ (โทรศัพท์ ๐๒-๔๖๔-๑๑๙๔)

ความพึงพอใจต่อการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ในพระพุทธศาสนา : ศึกษากรณีศูนย์อบรมเด็กก่อน
เกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร

**Satisfaction on the Sangha Administration on Educational Welfares : A Case Study of
Development Center for Children under Compulsory School of Wat Thungkru, Thungkru
District, Bangkok**

พระครูสุนทรจารุวรรณ (ชาญ จารุณโณ)

Phrakhru Sunthornjaruwan

พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการเชิงพุทธ)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (๑) ศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวกับการศึกษา
สงเคราะห์ในพระพุทธศาสนา (๒) ความพึงพอใจต่อการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ศูนย์อบรม
เด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร และ (๓) แนวทางการพัฒนาศูนย์อบรม
เด็กก่อนเกณฑ์ ในวัดทุ่งครุ

ผลการวิจัยพบว่า

๑. การศึกษาสงเคราะห์ในพระพุทธศาสนา เป็นการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อเติมเต็ม
ให้กับการศึกษาอีกลักษณะหนึ่งของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีส่วนช่วยในทางการบริหาร
การศึกษาแก่ประชาชน ให้มีความครอบคลุม และสามารถสนองความต้องการของประชาชนทุก
กลุ่มได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม โดยมุ่งพัฒนาเด็กขาดโอกาสทางการศึกษาให้เป็นผู้มีความรู้
ความสามารถ มีทักษะในการดำรงชีพ มีความคิดสร้างสรรค์ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่
ถูกต้องดีงาม มีเจตนาที่ดีต่อครอบครัว สังคม และประเทศชาติ เป็นพลเมืองไทยที่มีความ
รับผิดชอบ และสามารถปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
สามารถเป็นสื่อกลางระหว่างรัฐบาลกับชุมชน และกลับไปเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น
ให้มีความเข้มแข็ง และเจริญก้าวหน้าได้ตามควรแก่สภาพ

๒. ความพึงพอใจของผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชนเขตทุ่งครุ และ
อาสาสมัครประจำศูนย์เด็กเล็กก่อนเกณฑ์วัดทุ่งครุ ต่อการบริหารงานศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์

วัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร จำนวน ๑๕๐ คน พบว่า โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๕ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความพึงพอใจทั้ง ๔ ด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านการควบคุม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๕ ด้านการบริหารงานวิชาการ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๐ ด้านการอำนวยความสะดวก และด้านการจัดการ ค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ๓.๖๑

๓. แนวทางการพัฒนาศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพคล้ายคลึงกัน เริ่มจากต้องกำหนดแผนงาน ดำเนินการตามแผน ประเมินผลการทำงาน ติดตามประสานงานและควบคุม ให้ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นและเป็นประโยชน์ต่อศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ ตลอดจนการติดตามผลงานอย่างต่อเนื่อง ให้กำลังใจต่อผู้ปฏิบัติงาน และสิ่งที่ควรปฏิบัติได้ทันทีก็คือ ควรปรับปรุงภูมิทัศน์ระหว่างด้านหน้าศูนย์ให้สะอาดสวยงาม จัดให้มีการพบปะ ผู้ปกครองกับครู เพื่อแจ้งข่าวสาร และเพื่อพัฒนาเด็ก อบรมครูผู้สอนหรือบุคลากรเพื่อให้เกิดความชำนาญมากขึ้น จัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา มีสถานที่จัดเก็บอุปกรณ์ ตรวจสอบสุขภาพก่อนเข้าเรียนเพื่อป้องกัน โรคติดต่อ และรับสมัครเด็กวันเสาร์-อาทิตย์

ABSTRACT

This research work aims at studying (1) the concept of Buddhist educational welfare; (2) the satisfactory toward the management of Educational Welfare of Development Centre for Children under Compulsory School of Wat Thungkru. and (3) the way to develop the said Centre of Wat Thungkru.

1. At present, the concept on Buddhist educational welfare has been organized to fulfill the educational purpose in partial of the Ministry of Education covering all aspects of education for all walks of people stressing development of needy children of chance lacking in order to educate and develop their skill for living, creative idea, possessing of ethics and virtue, having right ours value, and a good will toward family, society, and the nation, to say in brief, a Thai citizen full of responsibilities and ability to carry their life smoothly on the way of democracy with Kingship, able to be a medium between government and people in community, as well as to be back to develop their locality to the full extent.

2. As to the satisfaction toward the educational welfare for the Development Centre for Children under Compulsory School of Wat Thungkru responded by student guardians, Thungkru Community Development Officers and other Concerned the said Centre of 190 people found that overall satisfaction is at a high level. A mean of 3.69, and when considered, it was found that the satisfaction of all 4 sides at a high level. By the average sorted by descending below. The control A mean of 3.85 in academic administration. A mean of 3.70 in directing and managing. The average was 3.61 same.

3. Recommendation is made as to develop the Development Centre for Children under Compulsory School of Wat Thungkru in parallel of all four aspects by starting from the point of taking a plan into action, following the working operations, coordinating and directing, including the provision of necessary data beneficial to the management of the Centre. Suggestion is also made as to immediate action be undertaken to rearrange landscape in front of the Centre ; to organize gathering between children guardians and teachers ; to provide suitable training programs both for teachers and staff for their full competence ; to organize religious activities ; to introduce aerobic dance in the morning ; to make a building for educational instruments ; to check physical health before admitting into schooling to prevent contagious diseases ; and lastly to open for application on Saturday and Sunday.

บทนำ

ในสภาพสังคมไทยปัจจุบัน ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์เป็นอย่างมาก ทำให้การเปลี่ยนแปลงของชุมชนเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีความเจริญทางด้านวัตถุเกิดความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม ทำให้ต่างคนต่างดิ้นรนต่อสู้เพื่อความอยู่รอด ซึ่งนำมาสู่ความเสื่อมถอยทางด้านศีลธรรม และจริยธรรมของผู้คนในสังคมไทย ชุมชนก็เริ่มห่างจากวัดมากขึ้น ดังนั้น การที่จะทำให้วัดเป็นศูนย์กลางชุมชนเช่นเดิมนั้น จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่วัดแต่ละแห่งจะต้องช่วยกันพัฒนาในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะกับเด็กซึ่งเป็นวัยที่สามารถสอนได้ดีที่สุด พระสงฆ์ควรมีบทบาทเข้าไปช่วยเหลือทางการบ้านเมืองและประชาชนในการอุปถัมภ์การศึกษา โดยเฉพาะการศึกษาสงเคราะห์เพราะเป็นการช่วยพัฒนาการศึกษาให้ถึงพร้อมด้วยคุณธรรมจริยธรรม โดยถือหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นแกนหลัก เฉพาะอย่างยิ่ง การจัดตั้งและดำเนินการพัฒนาตั้งศูนย์เด็กเล็กก่อนเกณฑ์ให้กับเด็กที่อาจจะด้อยโอกาสทางการศึกษา ถือเป็นมหากุศลวิทยาทานอันสูงส่งยิ่ง

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทยมาตั้งแต่สมัยโบราณ ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่เคารพนับถือศาสนาพุทธ พระพุทธศาสนาจึงเป็นรากเหง้าของวัฒนธรรมไทยทุกสาขา โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดวิชาการและศีลธรรม จริยธรรม ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ไปสู่ชุมชน และเป็นศูนย์กลางของหลายๆ ด้าน เช่น เป็นสถานที่บำเพ็ญกุศล และการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น การให้ทาน รักษาศีล ฟังธรรม สวดมนต์ไหว้พระ และกิจกรรมทางศาสนา อันแสดงออกทางด้านขนบธรรมเนียม และประเพณีต่างๆ ของท้องถิ่น เป็นศูนย์ศิลปวัฒนธรรม ทำหน้าที่ทั้งผู้ผลิต ผู้อนุรักษ์ และผู้สอนศิลปะแก่ประชาชน เป็นที่ปรึกษาทั้งปัญหาชีวิต ปัญหาสังคม แม้กระทั่งปัญหาครอบครัว เป็นสถานสงเคราะห์ผู้ยากไร้ ที่ได้รับความทุกข์เดือดร้อนในคราวมีภัยเช่น น้ำท่วม ไฟไหม้ สงคราม เป็นสถานพยาบาล เป็นที่พักคนเดินทาง เป็นสโมสรให้ชาวบ้านพบปะสังสรรค์กัน เป็นสถานบันเทิงการจตุการเทศกาล หรือมหรสพต่างๆ เป็นที่ใกล้เคียงข้อพิพาทของชาวบ้าน เป็นคลังพัสดุ เช่น ถ้วยชาม โตะ เก้าอี้ เพื่อให้ชาวบ้านยืมใช้สอยเวลาว่าง เป็นศูนย์กลางของท้องถิ่น ใช้เป็นสถานที่จัดประชุม เป็นสถานศึกษาของชุมชน เป็นศูนย์กลางการเผยแผ่อบรมศีลธรรมแก่ประชาชนทั้งหลาย เป็นห้องสมุดชาวบ้าน เป็นที่เก็บเอกสารต่าง ๆ เช่น ตำรายา ตำราหมอดู นิทานธรรม ไปจนถึงพระไตรปิฎกเป็นศูนย์กลางการศึกษาสงเคราะห์แก่เด็ก เช่น โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา โรงเรียนสงเคราะห์เด็กยากจนตามพระราชประสงค์ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด เป็นต้น

การศึกษาสงเคราะห์ เป็นการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อเติมเต็มให้กับการศึกษาอีกลักษณะของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งช่วยในการบริหารทางการศึกษาแก่ปวงชนของกระทรวงศึกษาธิการ มีความครอบคลุม และสามารถสนองความต้องการของประชาชนทุกกลุ่มได้อย่างทั่วถึง และเป็นธรรม โดยมุ่งพัฒนาเด็กขาดโอกาสทางการศึกษาให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการดำรงชีพ มีความคิดสร้างสรรค์ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ถูกต้องดีงาม มีเจตนาที่ดีต่อครอบครัวสังคม และประเทศชาติ มีความรักความเข้าใจ และยอมรับความต้องการสิทธิ และบทบาทของตนเองและผู้อื่น มีความซาบซึ้ง รู้จักรัก เข้าใจ รู้จักอนุรักษมรดก และเอกลักษณ์ของชาติ ด้วยการมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ และพัฒนากิจกรรมด้านศิลปะ วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีไทย ตลอดถึงทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เป็นพลเมืองไทยที่มีความรับผิดชอบ และสามารถปฏิบัติตนตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สามารถเป็นสื่อกลางระหว่างรัฐบาลกับชุมชน และกลับไปเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง และเจริญก้าวหน้าได้ตามอัธยาศัย

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๘ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้มีพระราชดำรัสกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนว่า ปัจจุบันยังมีเด็กด้อยโอกาส อาทิ เด็กเร่ร่อน เด็กกำพร้า เด็กในชุมชนแออัด เด็กลูกกรรมกรก่อสร้าง ฯลฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เด็กในกรุงเทพมหานคร ยังขาดโอกาสทางการศึกษา สมควรที่วัดจะดำเนิน โครงการศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จะได้ให้ความช่วยเหลือเด็กเหล่านี้ ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้มอบให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนเด็ก และข้อมูลหน่วยงานที่ดำเนินงานด้านนี้ และประสานให้กรมการศาสนาหาทางจัดตั้งศูนย์เด็กด้อยโอกาสในวัดต่าง ๆ ขึ้น ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ด้วยเหตุนี้ศูนย์เด็กเล็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุก็ได้ถูกจัดตั้งขึ้นด้วย เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๘ ครั้นต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ทางกรมการศาสนาได้ถ่ายโอนศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุให้กองสวัสดิการสังคม สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีฝ่ายพัฒนาชุมชน เขตทุ่งครุ เป็นผู้ดูแล และจัดสรรด้านงบประมาณต่าง ๆ ต่อจากกรมการศาสนา ส่วนนโยบายการบริหารงานของศูนย์ และอาสาสมัคร ก็ยังเป็นของวัดอยู่เหมือนเดิม กรุงเทพมหานครให้การสนับสนุนในส่วนค่าอาหารกลางวัน ค่านม เงินค่าตอบแทนอาสาสมัคร และการกำกับดูแลด้านสุขอนามัย ส่วนปัจจัยที่สนับสนุนการดำเนินงานอื่นๆ วัดต้องเป็นผู้รับผิดชอบทั้งหมด

ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีเด็กเพิ่มขึ้นทุกปี และผ่านเกณฑ์การประเมินในระดับดีมาก ซึ่งศูนย์ที่ผ่านเกณฑ์นี้มีเพียงไม่กี่ศูนย์ในเขตทุ่งครุ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษา และวิเคราะห์ถึงความพึงพอใจต่อการศึกษาสงเคราะห์ในพระพุทธศาสนาของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาสงเคราะห์ในพระพุทธศาสนา

เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร

เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษางานวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจต่อการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ในพระพุทธศาสนา : ศึกษากรณีศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร” มีลำดับขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้

๑. รูปแบบการวิจัย
๒. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
๓. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
๔. การเก็บรวบรวมข้อมูล
๕. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ ของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ ได้ศึกษาปัจจัย จำนวน ๔ ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการจัดการ ด้านการอำนวยความสะดวก ด้านการควบคุม ซึ่งปัจจัยทั้ง ๔ ด้านและปัจจัยโดยภาพรวม นั้นได้รับความพึงพอใจจากกลุ่มประชากร อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก จากเกณฑ์ความพึงพอใจ ๕ ระดับ เรียงจากมากไปหาน้อย คือ พึงพอใจมากที่สุด, พึงพอใจมาก, พึงพอใจปานกลาง, พึงพอใจน้อย และพึงพอใจน้อยที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ประชากรที่เป็นกลุ่มศึกษาพึงพอใจต่อองค์กร ความพึงพอใจต่อการประเมินการบริหารของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุนั้น

ถือว่าอยู่ในระดับความพึงพอใจในระดับที่ ๔ ในทั้งหมด ๕ ระดับ นับว่าเป็นการประเมินที่สูงมากหรือคิดเป็นร้อยละ ๘๐ เพียงแต่มีปัญหาหรือ ข้อเสนอแนะบางประการที่จำเป็นต้องแก้ไข เพื่อความสมบูรณ์ต่อการประเมินความพึงพอใจในศูนย์การอบรมเด็กก่อนเกณฑ์ของวัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร

ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

สามารถสรุปปัญหาสำคัญได้เป็น ๔ ด้านใหญ่ๆ ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับอุปกรณ์และสถานที่ของศูนย์ เช่น ปัญหาการมีน้ำท่วมขังซึ่งปัญหาดังกล่าวอาจมีผลในระยะยาวในระบบสาธารณสุขของเด็กโดยตรง โดยปัญหาดังกล่าวมีร้อยละมากที่สุด จึงจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขตามข้อเสนอแนะที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มประชากรซึ่งต้องใช้สถานที่ของศูนย์การอบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุอยู่เป็นประจำ

ส่วนปัญหาอีก ๓ ด้านมีร้อยละเท่ากัน ได้แก่ ปัญหาด้านการจัดการการบริหารงาน , ปัญหาด้านบุคลากรและปัญหาด้านงบประมาณ ส่วนข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหานั้นสามารถทำได้สองวิธีคือการแก้ไขเบื้องต้นที่ทำได้เองโดยไม่จำเป็นต้องผ่านคณะกรรมการของศูนย์การอบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดทุ่งครุ และวิธีที่สองนั้นเหมาะสำหรับปัญหาที่เป็นปัญหาใหญ่หรือต้องใช้จำนวนเงินที่มากพอสมควรในการแก้ปัญหา โดยการระดมสมองเรียกประชุมคณะกรรมการการบริหารงานเพื่อหาทางแก้ไขที่เหมาะสมที่สุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรมีการศึกษากรณีตัวอย่างของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ที่ได้รับรางวัลมาตรฐาน ที่มีสภาพความเป็นจริงของพื้นที่คล้ายคลึงกัน เทียบเคียงกับพื้นที่ที่จะศึกษาที่จะนำมาเป็นตัวอย่าง เช่น ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ภายในเขต หรืออำเภอเดียวกัน หรือหากไม่มีควรเป็นพื้นที่จังหวัดใกล้เคียงกัน

๒. ควรมีการศึกษาความพึงพอใจ และปัญหาความต้องการของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ แต่ละศูนย์ เทียบเคียงกับมาตรฐานศูนย์เด็กของกรมพัฒนาชุมชน หรือหน่วยงานต้นสังกัดของผู้ที่ศึกษา เพื่อที่จะได้นำข้อมูลมาใช้พัฒนาได้ง่าย

๓. ควรมีการศึกษา ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่มีความครอบคลุมมากกว่าผู้ปกครองของเด็ก อาสาสมัครประจำศูนย์เด็กเล็กก่อนเกณฑ์ในวัดทุ่งครุ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชนเขตทุ่งครุ ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ควรมีประชากรที่เป็นผู้ที่มีส่วน

เกี่ยวข้องกับระบบการศึกษาของพื้นที่ เช่น ครอบงำในพื้นที่ ผู้อำนวยการโรงเรียนในพื้นที่ ผู้ปกครองที่เด็กผ่านวัยที่จะศึกษาในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ และผู้ปกครองที่เด็กยังไม่ถึงวัยที่จะเข้าในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ด้วย

๔. ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบกัน ๔ ด้านคือ (๑) ด้านการบริหารงานวิชาการ (๒) ด้านการจัดการ (๓) ด้านการอำนวยการ และ (๔) ด้านการควบคุม ระหว่างความพึงพอใจกับมาตรฐานศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ต้นแบบ เพื่อถ่ายทอดการให้ผู้บริหารนำไปพัฒนา

๕. ควรทำการศึกษาความพึงพอใจต่อการบริหารงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ เปรียบเทียบกับการจัดการศึกษาก่อนวัยเรียนของโรงเรียนในพื้นที่เดียวกัน ซึ่งมีประสบการณ์ และหน้าที่โดยตรงในการจัดการศึกษา เพื่อหาจุดเด่นจุดด้อย เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้บริหาร

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

ข้อมูลวิทยานิพนธ์

(๑) หนังสือ :

กมล รอดคล้าย. **คู่มือการบริหารศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์**. กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, ๒๕๓๓.

การศึกษาสงเคราะห์, กอง , **ระเบียบการรับเด็กเข้าเรียน ณ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์**.

กรุงเทพมหานคร : กรมสามัญศึกษา, ๒๕๔๑.

ประสานมิตร, ๒๕๔๒.

ทินพันธ์ นาคตะ. **พระพุทธศาสนากับสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์,

๒๕๒๕.

พระธรรมปริยัติโสภณ (วรวิทย์ คงคปญฺโญ). **การคณะสงฆ์และการพระศาสนา**.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

พระวิสุทธิโสภณ. **บทบาทการบริหารจัดการวัดในยุคโลกาภิวัตน์**. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔.

พิภพ กาญจนะ. **คู่มือการบริหารและการจัดการวัดฉบับย่อ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การ

ศาสนา, ๒๕๔๒.